

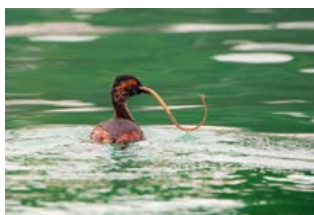
SVETPTIC

REVIJA DRUŠTVA ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE

04
2017

ISSN: 1560-3600; LETNIK 23 ŠTEVILKA 04, DECEMBER 2017

Vsaka fotografija ribe v kljunu nosi informacijo o plenu, plenilcu in življenjskem okolju, kjer je bila posneta.

Na sliki je **ČRNOVRATI PONIREK** (*Podiceps nigricollis*) z uplenjenim **MORSKIM ŠILOM** (*Syngnathus sp.*).

foto: **Miran Krapež**

SVETPTIC

revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, letnik 23, številka 04, december 2017
ISSN: 1580-3600

SPLETNA STRAN REVJE:
www.ptice.si/publikacije/svetptic/

IZDAJATELJ:
Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS - BirdLife Slovenia)
E-POŠTA: dopps@dopps.si
SPLETNA STRAN: www.ptice.si

© Revija, vsi v njej objavljeni prispevki, fotografije, risbe, skice, tabele in grafikoni so avtorsko zaščitena. Za rabo, ki je zakon o avtorskih pravicah izrecno ne dopušča, je potrebno soglasje izdajatelja. Revija nastaja po velikodušnosti avtorjev, ki svoje pisne in slikovne prispevke podarjajo z namenom, da pripomorejo k varovanju ptic in narave.

NASLOV UREDNIŠTVA:
DOPPS - BirdLife Slovenia, Tržaška cesta 2 (p. p. 2990), SI-1000 Ljubljana
tel.: 01 426 58 75,
fax: 01 425 11 81

GLAVNA UREDNICA: Petra Vrh Vrežec
E-POŠTA: petra.vrh@dopps.si

UREDNIŠKI ODBOR:
Alenka Bradač, Katarina Denac, Tomaž Mihelič, dr. Tomi Trilar, Barbara Vidmar, doc. dr. Al Vrežec

LEKTORIRANJE: Henrik Ciglič

ART DIREKTOR: Jasna Andrič

OBLIKOVANJE: Gorazd Rovina, Vizualgrif d.o.o.

PRELOM: NEBIA d.o.o. (Jernej Kramberger)

TISK: Schwarz print d.o.o.
NAKLADA: 2500 izvodov
IZHAJANJE: letno izidejo 4 številke

Člani DOPPS prejmejo revijo brezplačno.

Revijo sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS).

Revija je vpisana v register javnih glasil pod zaporedno številko 1610.

Mnenje avtorjev ni nujno mnenje uredništva.

Za objavo oglasov pokličite na društveni telefon ali pošljite e-mail glavni urednici.

POSLANSTVO DOPPS:
Delamo za varstvo ptic in njihovih življenjskih okolij. S tem prispevamo k ohranjanju narave in blaginji celotne družbe.

PREDSEDNIK: Rudolf Tekavčič
PODPREDSEDNICA: dr. Tatjana Čelik
UPRAVNI ODBOR: Gregor Domanjko, Peter Krečič, Tomaž Mihelič, mag. Iztok Noč, Tanja Šumrada, Manca Velkavrh
NADZORNI ODBOR: Luka Korošec, dr. Peter Legiša, Bojan Marčeta, dr. Tomi Trilar
DIREKTOR: dr. Damijan Denac

DOPPS je slovenski partner svetovne zveze naravovarstvenih organizacij BirdLife International.

6 ZGODBE FOTOGRAFIJ RIB V KLJUNIH PTIC

Ptice z ujetimi ribami je izredno težko fotografirati, vendar posnetki niti niso tako redki, saj fotografom pomenijo poseben izziv. Današnja digitalna fotografska oprema omogoča velike povečave in tako fotografije ptic z ribami postanejo zanimive ne samo za raziskovalce, ki preučujejo biologijo raziskovane ribe, marveč tudi za tiste, ki raziskujejo ribe. Še posebej takrat, kadar so posnete na zanimivih območjih, kjer so klasične raziskave rib neizvedljive.

RIBJI OREL (*Pandion haliaetus*) s krapom (*Cyprinus carpio*)

foto: **Alen Ploj**

16

BIRDLIFE INTERNATIONAL

Moto »Vsi za naravo, narava za vse« se vsakič sproti izkaže kot izjemno učinkovito orodje za varstvo narave. Poleg tega tudi izvrstno ponazarja bistvo same organizacije BirdLife International, v kateri njeni partnerji vsak dan združujemo moči v neutrudni obrambi narave, ne glede na to, ali je to na naših vrtovih ali pa daleč proč od njih.

VELIKI PRODNIKI (*Calidris canutus*)

foto: **Danny Green**

20 ŠKRŽATKI

Kljub raznolikosti vrst, številčnosti osebkov, pomembnosti v ekosistemu, raznolikosti ekoloških strategij in odzivnosti na stresne dejavnike v okolju so škržatki le redko kje v Evropi vključeni na sezname ogroženih ali zaščitanih vrst.

DVOPIKČASTI ŠKRŽATEK (*Cicadella viridis*)

foto: **Jernej Polajnar**

26 DAVID JOHNSON

Organizator 5. Svetovne sovjega konference na Portugalskem in ustanovitelj globalnega sovjega projekta, David Johnson, po vsem svetu nesebično spodbuja raziskovalce in ljubitelje sov k izmenjavanju znanja o sovah in njihovem varstvu.

KUNČJI ČUK (*Athene cucularia*)

foto: **David Johnson**

40 PTIČARIJADA 2017

Letos je prvo oktobrsko soboto potekala že deveta Ptičarijada, na kateri se je v opazovanju in fotografiranju ptic pomerilo kar 13 skupin. Vseh opaženih vrst ptic v Beli krajini je bilo 104!

foto: **Tomaž Mihelič**

KAZALO

- 6 ZGODBE FOTOGRAFIJ RIB
V KLJUNIH PTIC
- 12 PO TRAKIJI IN NA SVETEM IVANU
- 16 BIRDLIFE INTERNATIONAL
- 19 ZIMSKI ŠPORTI IN KLIMATSKE
SPREMEMBE
- 20 ŠKRŽATKI, ZGOVORNI PREBIVALCI
TRAVNIKOV
- 22 SKALNI PLEZALČEK
- 24 V OBJEKTIVU
- 26 DAVID JOHNSON
- 28 ZIMSKA OPAZOVANJA V NARAVI
- 30 PROGRAM PREDAVANJ, IZLETOV IN
AKCIJ DOPPS, JANUAR - APRIL 2018
- 38 PREŠTELI SMO VEČ KOT 4 MILIJONE
PTIC
- 40 PTIČARIJADA 2017
- 42 PTICE KOT NA DLANI
- 46 OSTANIMO MOBILNI KOT PTICE
- 48 7. POMURSKI ORNITOLOŠKI VIKEND V
RAZKRIŽJU
- 50 SVETOVNA SOVJA KONFERENCA 2017
- 52 FOTOULOV
- 56 NOVICE DOPPS

foto: Dare Šere

UVODNIK

Drage članice in člani, pred vami je zadnja letošnja številka Sveta ptic in že kar triindvajset let njenega izhajanja. Brez vas in mnogih vaših prispevkov k vsebini te lepe revije bi težko dosegli tako dolgo dobo izhajanja. Prav vsak od naših dosedanjih urednikov je reviji dal svoj pečat, da je bila vedno zanimiva s članki in obogatena s slikami avtorjev. Mnogi, oziroma kar večina od nas, ob zaključku vsakega letnega časa v nabiralniku nestrpno pričakujemo to našo revijo, na katero smo res lahko vsi ponosni!

V vsaki številki nas društvena pisarna tekoče obvešča o delovanju društva, načrtovanih akcijah in seveda tradicionalnih popisih, v katerih aktivno sodelujete tudi vi, dragi člani. Kaj je bilo v zadnjem letu narejenega v okviru društva, bi bilo za uvodnik kar, zato naj omenim le pomembno zaključeno delo v okviru projekta LIVEDRAVA - razglasitev in uradno odprtje Naravnega rezervata Ormoške lagune. Ob koncu leta pa upamo še na uradno razglasitev novega Krajinskega parka Središče ob Dravi, k čemur smo tudi mi prispevali svoje znanje in dosedanje izkušnje.

Vreme nam je žal pokvarilo naše načrtovano druženje. Prestavili smo ga in združili s tradicionalno Ptičarijado v Krajinskem parku Kolpa. Organizacijo našega druženja je prevzelo vodstvo parka, ki nas je v tem letu gostilo kar dvakrat (tudi na Mladinskem raziskovalnem ornitološkem taboru v mesecu juniju). Posebna zahvala gre direktorju, gospodu Borisu Grabrijanu.

V prihajajočem letu so na vrsti volitve, tako na državnem kot društvenem nivoju. Na državnem naj se z njimi ukvarjajo stranke s svojim »tradicionalnim leporečenjem«, ki pa po zaključku volitev takoj zamre. Mi se posvetimo raje svoji volilni skupščini, ki bo aprila, zato vas vabim, dragi člani, da posredujete svoje kandidate v okviru sekcij, ki bi bili s svojim delom pripravljeni sodelovati v Upravnem odboru in soustvarjati naše nadaljnje delo v društvu v prihodnje. Predlagajte kandidate, ki so s svojim aktivnim delom že doslej veliko prispevali k napredku društva, predvsem tiste, ki bodo pripravljeni redno sodelovati na sejah Upravnega odbora, tako z znanjem kot osebni izkušnjami.

V imenu vseh članov v upravnem odboru iskrena hvala za vaš prispevek k delu društva v letu 2017. Morda k temu še novica o napredku Novega ornitološkega atlasa gnezdil Slovenije, ki ga vsi nestrpno pričakujete. Delo v zvezi z njim je v zaključni fazi, uredniškega dela je sicer še kar precej, načrtovano je, da bo izšel v spomladanskem času.

Drage članice in člani, želim vam lepe božične praznike in srečno novo leto 2018 v krogu vaših družin in da tako zavzeto sodelujete pri naših akcijah tudi v prihajajočem letu.

RUDOLF TEKAVČIČ,
predsednik DOPPS

PTICE NAŠIH KRAJEV

// Katarina Denac, Jurij Hanžel

1

DULAR (*Charadrius morinellus*)

Dvajseti podatek za Slovenijo in eden redkih podatkov iz Julijskih Alp – en osebek je bil septembra 2017 opazovan na Pokljuki [Komisija za redkosti – vir podatka Roman Iskra].

izvirni foto: **Roman Iskra**

2

KVAKAČ (*Nycticorax nycticorax*)

Se bodo Hraše pridružile peščici lokacij v Sloveniji s potrjenim gnezdenjem te vrste? V začetku avgusta 2017 je bilo tam opazovanih več mladostnih in odraslih osebkov [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-106354].

izvirni foto: **Marko Gerbec**

3

RJAVOVRATI PONIREK (*Podiceps grisegena*)

Oktobra 2017 se je en osebek vsaj teden dni zadrževal na malem tivolskem bajerju, kjer je lovil predvsem sončne ostrize [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-108108].

izvirni foto: **Alex Kotnik**

4

KOMATAR (*Turdus torquatus*)

Čeprav gnezdilka gorskega sveta, je komatar na selitvi pogosto opazovan tudi na nižjih nadmorskih višinah, na primer oktobra 2017 na Slivnici [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-107725].

izvirni foto: **Anton Gerbec**

5

PODHUJKA (*Caprimulgus europaeus*)

Na Pivškem izbira predvsem zemljišča v zaraščanju, iglaste gozdove in ekstenzivne travnike, medtem ko se njivam in intenzivnim travnikom izogiba [KLJUN, I. (2017): *Mag. delo*. Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana].

foto: **Tomaž Mihelič**

6

ŽLIČARKA (*Platalea leucorodia*)

En osebek je bil konec avgusta 2017 opazovan v Škocjanskem zatoku – morda prav tisti, ki se je glede na podatke spletnega portala NOAGS tam zadrževal tudi v prvi polovici septembra [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-107225]?

izvirni foto: **Vinka Kastelic**

7

PLOSKOKLJUNEC (*Limicola falcinellus*)

Dvanajsti podatek za Slovenijo – en osebek je bil avgusta 2017 obročkan v Sečoveljskih solinah [Komisija za redkosti – vir podatka: Al Božič, Ruj Mihelič, Tomaž Mihelič].

izvirni foto: **Tomaž Mihelič**

8

PLAMENEC (*Phoenicopterus roseus*)

Sicer reden jesensko-zimski gost v Sečoveljskih solinah je bil tokrat opazovan septembra 2017, in sicer en mladosten osebek [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-107663].

izvirni foto: **Al Božič**

9

ZLATA PROSENKA (*Pluvialis apricaria*)

Po štirih letih odsotnosti iz Sečoveljskih solin je bil en osebek spet opazovan oktobra 2017 v Fontaniggah [http://www.kpss.si/si/novice/zanimiva-opazovanja/opazovanje-zlate-prosenke-na-fontaniggeah].

izvirni foto: **Iztok Škornik**

10

VELIKI PRODNIK (*Calidris canutus*)

En osebek tega pri nas redko opazovanega selivca je bil zabeležen septembra v Sečoveljskih solinah, od koder tudi sicer izvira največ podatkov o njem [http://galerija.foto-narava.com/displayimage.php?pos=-107205].

izvirni foto: **Alex Kotnik**

Naslov za kopije objavljenih prispevkov:
Katarina Denac, DOPPS, Tržaška c. 2,
SI-1001 Ljubljana,
e-mail: katarina.denac@dopps.si

Naslov za sporočanje opazovanj redkih vrst:
Jurij Hanžel, Komisija za redkosti,
DOPPS, Tržaška 2, SI-1000 Ljubljana
e-mail: jurij.hanzel@gmail.com

Obrazec za opis opazovanj redkih vrst:
<http://ptice.si/ptice-in-ljudje/komisija-za-redkosti/sporocite-redkost/obrazec/>

11

TRAVNIŠKI VRABEC

(*Passer hispaniolensis*)

Leta 2015 je en par gnezdil v dolini Dragonje, kar je prvi podatek za slovensko Istro in eden redkih za Slovenijo [GREGORIČ, N. & SOVINČ, A. (2016): *Annales* 26 (1): 71-82].

foto: **Dare Fekonja**

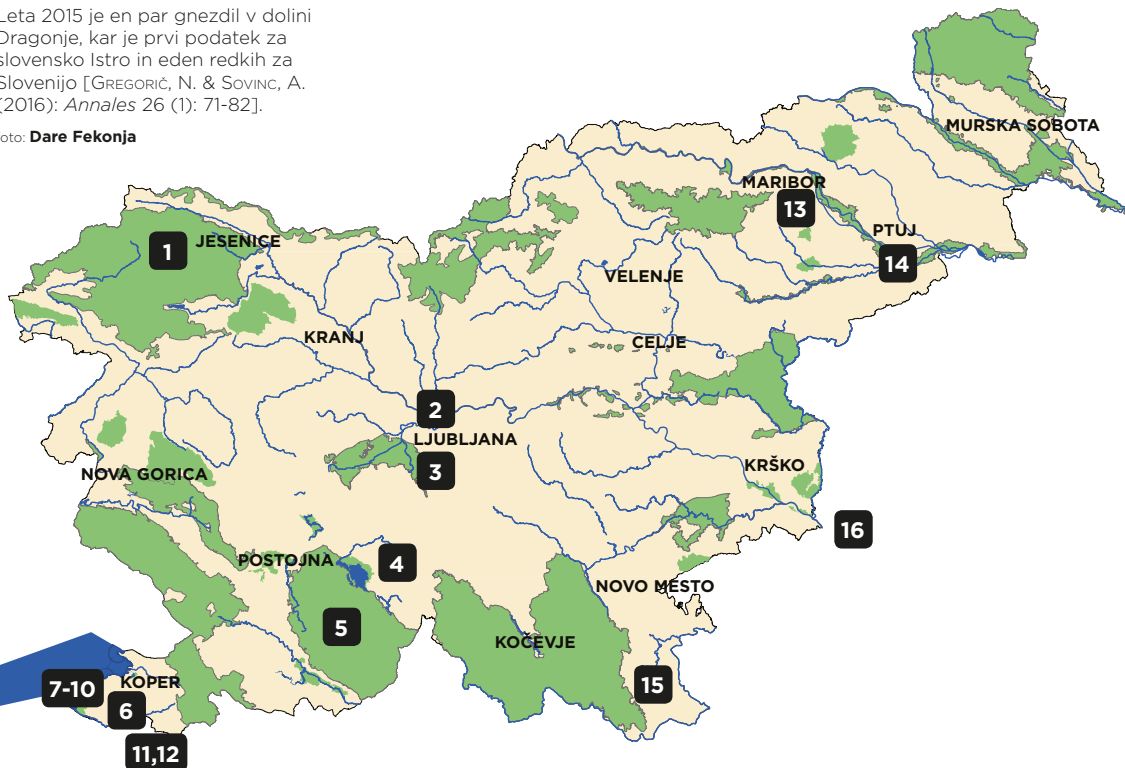
12

ČRNA ŽOLNA

(*Dryocopus martius*)

Vrsta je svoj gnezditveni areal v Sloveniji v zadnjih 10-15 letih razširila tudi na obalni del, med drugim tudi v dolino Dragonje [GREGORIČ, N. & SOVINČ, A. (2016): *Annales* 26 (1): 71-82].

foto: **Milan Cerar**

13

MUŠJA LISTNICA

(*Phylloscopus inornatus*)

V Dogošah pri Mariboru je bil oktobra 2015 v obročkovalsko mrežo ujet en osebek, kar je 17. podatek za Slovenijo [VREZEC, A. & FEKONJA, D. (2016): *Acrocephalus* 37 (170/171): 177-208].

foto: **Rudolf Tekavčič**

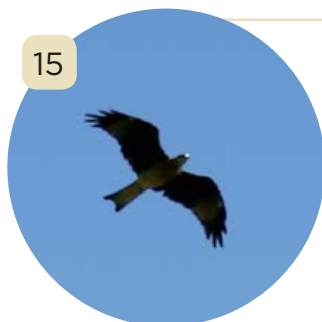
14

KASPIJSKA ČIGRA

(*Hydroprogne caspia*)

Vrsta se pojavlja zlasti v SV Sloveniji - tokrat je bil en osebek opazovan na Ptujem jezuru v začetku avgusta 2017 [http://livedrava.ptice.si/redni-monitoring-ptic-na-obmocju-reke-drave-22-dekada-3/].

foto: **Dejan Bordjan**

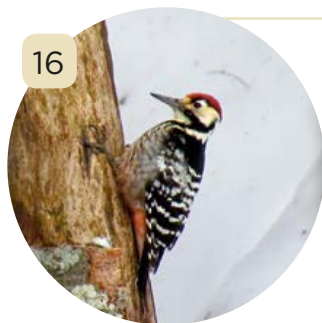
15

ČRNI ŠKARNIK

(*Milvus migrans*)

Eno redkih jesenskih opazovanj vrste pri nas - en osebek je bil opazovan oktobra 2017 na gramoznici pri Dragatušu [http://bernardfreebirds.blogspot.si/].

izvirni foto: **Gregor Bernard**

16

BELOHRBTI DETEL

(*Dendrocopos leucotos*)

Sonaravno gospodarjenje v slovenskih gozdovih ne zadošča potrebam vrst, ki so odvisne od večje količine odmrle lesne mase in zrelih gozdov, kot je na primer belohrbti detel [NAGEL, T. et al. (2017): *Biological Conservation* 216: 101-107].

foto: **Luka Poljanec**

ZGODBE FOTOGRAFIJ RIB V KLJUNIH PTIC

// Marijan Govedič

Vsaka fotografija ribe v kljunu nosi informacijo o plenu, plenilcu in okolju, kjer je bila posneta. Več fotografij skupaj lahko preseže favnistično zanimivo informacijo in celo privede do novih znanstvenih spoznanj.

VODOMEČ (*Alcedo atthis*)
z **BARJANSKIM KAPLJEM**
(*Cottus metae*) iz Save
Dolinke.

foto: **Boris Kozinc**

Prehrano ribojedih ptic navadno ugotavljamo s pregledovanjem izbljuvkov ali vsebin želodcev, manj znano pa je neposredno opazovanje plena v ptičjem kljunu ali celo kasnejši pregled fotografij. Z opazovanjem ribojedih ptic lahko preučujemo njihov način in mesto lova, čas ter pogostnost potopov itd.

Bolj ko so te metode povezane in kompleksne, bolj podrobno lahko spoznamo biologijo raziskovane ribojede vrste. Pridobljene informacije pa lahko presojamo tudi z vidika plena. S preučevanjem prehrane lahko npr. sklepamo o pojavljanju ribjih vrst na območju prehranjevanja ptic, za kar pa so lahko uporabne tudi fotografije ptic z ujetimi ribami. Slednje je sicer izredno težko posneti, vendar posnetki niti niso tako redki, saj fotografom pomenijo poseben izziv. Današnja digitalna fotografska oprema omogoča velike povečave in tako fotografije ptic z ribami postanejo zanimive tudi za tiste, ki ribe raziskujemo. Še posebej kadar so posnete na zanimivih lokacijah ali območjih, kjer so klasične raziskave rib neizvedljive. Podatki so lahko še zanimivejši, če je na isti lokaciji posnetih več fotografij. Eno takšnih serij fotografij je na mestni Ljubljani v zadnjih letih posnel Ivo A. Božič.

TUDI V LJUBLJANICI ŽIVIJO OGROŽENE VRSTE RIB

Reka Ljubljanica je od izvira do izliva opredeljena kot območje Natura 2000 tudi za ribe. Od izvira do AC mosta na ljubljanski južni obvoznici je vključena v območje Natura 2000 Ljubljansko barje, od AC mostu do izliva v reko Savo pa je skupaj z Gradaščico in Malim grabnom opredeljena kot območje Natura 2000 Ljubljana-Gradaščica-Mali Graben za kar osem vrst rib in eno vrsto piškurja. Zaradi povezljivosti je v zavarovano območje vključen tudi Gruberjev prekop, medtem ko mestna Ljubljana vanj ni vključena.

Od rib so za območje kvalifikacijske vrste sulec (*Hucho hucho*), platnica (*Rutilus virgo*), blistavec (*Telestes souffia*), pohra (*Barbus balcanicus*), zlata nežica (*Sabanejewia balcanica*), navadna nežica (*Cobitis elongatoides*), velika nežica (*Cobitis elongata*), kapelj (*Cottus gobio*) in donavski potočni piškur (*Eudontomyzon vladkyovi*).

Kot dokazuje serija posnetih fotografij rib v kljunih ptic, pa kar nekaj teh vrst živi tudi neposredno v mestu Ljubljana.

KAPLJI IZ POREČJA REKE SAVE V SLOVENIJI SO SAMOSTOJNA VRSTA

Kapelj je majhna riba, ki živi pri dnu potokov in večjih rek. Hrbtno-trebušna sploščenost telesa in oči na zgornjem delu velike glave so najbolj očitna anatomska prilagoditev življenju ob rečnem dnu. Vrsta je občutljiva za pomanjkanje kisika in višje temperature vode. Vpliv temperature je najbolj izrazit v reki Dravi, v kateri danes živi do Zrkovcev, nizvodno pa ne. Na srečo slovenskih voda še niso kolonizirali tujerodni glavoči iz rodu *Neogobius*, ki so lahko na prvi pogled zelo podobni kaplju. Zato lahko glede na obliko telesa zaključimo, da sta siva čaplja (*Ardea cinerea*) in mali ponirek (*Tachybaptus ruficollis*), na slikah, v mestni Ljubljani ujela kaplja.

SIVA ČAPLJA (*Ardea cinerea*) z **BARJANSKIM KAPLJEM** (*Cottus metae*) iz Ljubljane
foto: Ivo A. Božič

MALI PONIREK (*Tachybaptus ruficollis*) z **BARJANSKIM KAPLJEM** (*Cottus metae*) iz Ljubljane
foto: Ivo A. Božič

Glede na mesto nastanka fotografije pa vemo, da je bil posnet barjanski kapelj (*Cottus metae*). Kaplja je sicer opisal že Linne leta 1758, vendar so taksonomi šele leta 2005 spoznali, da se kaplji iz zgornjega dela porečja reke Save razlikujejo od drugih kapljev, in opisali so novo vrsto.

ŠTIRI VRSTE RIB SO NA DIREKTIVO O HABITATIH UVRŠČENE NA PREDLOG SLOVENIJE

Velika nežica (*Cobitis elongata*) je endemit porečja reke Save. Z vidika varstva vrste pa je precej manj znano, da so bili velika nežica, velika senčica (*Umbra krameri*), kesslerjev globoček (*Romanogobio kesslerii*) in grbasti okun (*Gymnocephalus baloni*) na Direktivo o habitatih uvrščeni po predlogu Slovenije. Velika nežica je pogosta v Savi, Savinji, Kolpi, Mirni, Krki in Sotli. V zgornjem porečju reke Save živi v Sori, Grdaščici, Horjulki in Ljubljani. Plen malega ponirka dokazuje, da živi tudi v mestni Ljubljani.

V Sloveniji v donavskem povodju poleg velike nežice živita še navadna (*Cobitis elongatoides*) in zlata nežica (*Sabanejewia balcanica*). Navadne in zlate nežice so prek dneva zarite v fini substrat na dnu, velike nežice pa živijo na mestih z bolj grobim substratom in se vanj redkeje zarijejo. Velike nežice se od navadne ločijo po večji razdalji med bazo prsnih in bazo trebušnih plavuti. Ta razdalja je opazna tudi na fotografiji in omogoča prepoznavo do vrste.

MALI PONIREK z VELIKO NEŽICO (*Cobitis elongata*) iz Ljubljane
foto: Ivo A. Božič

POHRA ALI MRENA?

Mrena (*Barbus barbus*) je danes največja pridna ribja vrsta naših rek v donavskem povodju, medtem ko jo v jadranskem povodju zamenjuje grba (*Barbus plebejus*). Za pridne vrste so najbolj značilna podstojna usta, s katerimi pobirajo hrano po dnu. Manjše mrene lahko hitro zamenjamo s pohro (*Barbus balcanicus*). Najenostavneje ju ločimo po dolžini podrepne plavuti in obliki repa. Pri mreni je konica repa bolj ostra, podrepna plavut pa ne sega do baze repne plavuti. Tako lahko zaključimo, da je veliki žagar (*Mergus merganser*) ujel mreno in ne pohre.

VELIKI ŽAGAR (*Mergus merganser*) z **MRENO** (*Barbus barbus*) iz Ljubljane
foto: Ivo A. Božič

TUDI KRALJ VODA JE SPRVA LE MLADICA

Plenilske vrste rib so v prehrani ribojedih vrst ptic redke, a niso nobena izjema. Te vrste rib morajo hkrati oprezati za hitrim plenom in paziti, da same ne postanejo plen. Siva čaplja je na bregu Ljubljanske ulovila sulca (*Hucho hucho*). Mestna Ljubljanka

SULEC (*Hucho hucho*) v kljunu **SIVE ČAPLJE**
foto: Ivo A. Božič

je med ribiči znana »sulčarska voda«, saj tu ujamejo tudi velike sulce. Iz velikosti sulca v kljunu ptice lahko sklepamo, da se sulci v bližini tudi uspešno razmnožujejo. Od potočne postrvi (*Salmo trutta*) ga ločimo po izostanku rdečih pik, od šarenke (*Oncorhynchus mykiss*) pa po tem, da nima mavričnih barv na boku. Pri prepoznavi moramo biti še posebej pazljivi pri manjših osebkih, kajti temnejše proge se pojavljajo pri vseh treh vrstah. Na trebušni strani, predvsem pa na repni plavuti, so opazne črne pike, ki niso značilne za sulca. Te pike so koncentracije pigmenta melanina, kot posledica okužbe z zajedavci, verjetno sesači iz skupine ploskih črvov. Bolezen je precej pogosta in ribe so pogosto le vmesni gostitelj, ribojede ptice pa ključne v razvojnem ciklu zajedavca.

KRAP JE V SLOVENIJI DOMORODEN

V Sloveniji ima ribogojstvo dolgo zgodovino. Že v srednjem veku so imeli številni samostani in

gradovi v bližini ribnike. V njih so gojili ribe, služili pa so tudi deponiranju rib za postni čas. Nekateri izmed njih so ohranjeni še danes in so pomembnejša območja ohranjanja narave v Sloveniji. Gojili so predvsem krape (*Cyprinus carpio*).

V mnogih knjigah še vedno najdemo zmotne informacije, da so krapa pri nas naselili Rimljani. Vendar obstajajo neizpodbitni arheološki dokazi, da je krap živel na Ljubljanskem barju že v času koliščarjev. Krap se v sončnih dneh pogosto zbirajo tik pod gladino, kar omogoča, da postanejo plen ribojedih ptic, predvsem tistih, ki lovijo tudi s kremplji. Kjer je dosti rib, pa so tudi kadavri. Tako se na prvi pogled črnomorski galeb (*Larus cachinnans*) ni lotil prevelikega krapa, temveč so ob podrobnejšem pogledu na ribi vidne poškodbe in belo oko, iz česar lahko sklepamo, da se črnomorski galeb ukvarja s kadavrom.

ČRNOTORSKI GALEB (*Larus cachinnans*) odstranjuje poginjenega **KRAPA** iz zadrževalnika Medvedce.

foto: Alen Ploj

RIBJI OREL (*Pandion haliaetus*) s **KRAPOM** (*Cyprinus carpio*) iz zadrževalnika Medvedce
foto: Alen Ploj

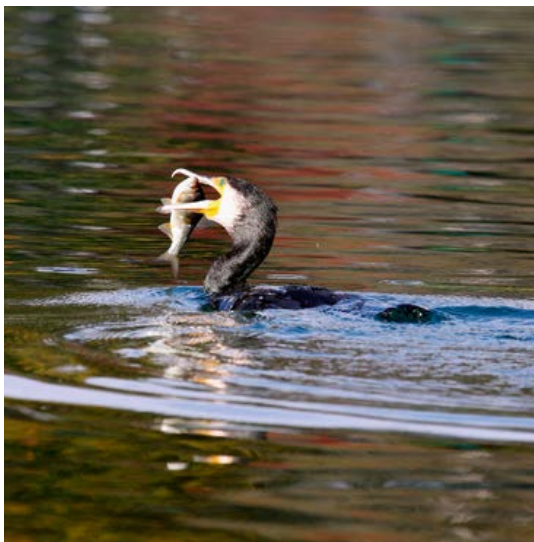
DO KATERE GLOBINE?

Navadno pri ribojedih pticah zgolj iz opazovanj ne moremo ugotoviti globine potopov. Čas potopa je seveda enostavno izmeriti, o globini pa lahko le sklepamo, če se ptice prehranjujejo s plenom, ki živi izključno ob dnu (npr. kapelj). S tega vidika je na sliki zelo zanimiv tudi barjanski kapelj v kljunu vodomca (*Alcedo atthis*).

VODOMEC (*Alcedo atthis*) s **KAPLJEM** (*Cottus metae*) iz Save Dolinke
foto: **Boris Kozinc**

Kapelj kot plen tako dokazuje, da se vodomec ne prehranjuje le z ribami vodnega stolpca, temveč tudi z ribami ob dnu. Rdečeoka (*Rutilus rutilus*) je značilna riba vodnega stolpca in spada med najpogostejšo prehrano kormorana (*Phalacrocorax carbo*) v številnih evropskih jezerih in spodnjih tokovih večjih rek.

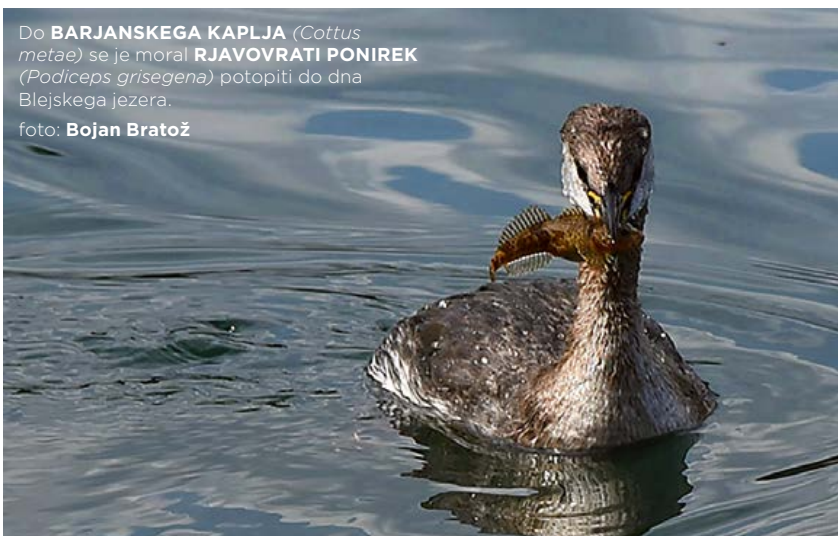

RDEČEOKA (*Rutilus rutilus*) v kljunu **KORMORANA** (*Phalacrocorax carbo*) na Blejskem jezeru
foto: **Tomi Trilar**

Pri nas je rdečeoka splošno razširjena v nižinskih rekah in potokih, a redko dosega visoke gostote. Najdemo jo tudi v jezerih, ribnikih in večjih gramoznicah.

Do **BARJANSKEGA KAPLJA** (*Cottus metae*) se je moral **RJAVOVRATI PONIREK** (*Podiceps grisegena*) potopiti do dna Blejskega jezera.

foto: **Bojan Bratož**

AKUMULACIJSKA JEZERA

Po stari delitvi rek so poimenovali spodnje dele rek kot pas ploščiča (*Abramis brama*). Človek pa z velikimi posegi (zaježitvami) v reke lahko ustvari razmere za ploščiča tudi na odsekih lipanskega ali mrenskega pasu.

Danes v Sloveniji živijo največje populacije ploščiča v reki Dravi med Dravogradom in Mariborom. S postavitvijo pregrad smo reko Dravo, v kateri so nekoč med ogromnimi jatami podusti kraljevali sulci, spremenili v niz jezer. Tako smo ustvarili razmere, ki se drugače naravno pojavijo šele v nižinskem toku večjih rek. Akumulacije uspešno izkorišča tudi navadni okun (*Gymnocephalus cernua*).

Bitka **KORMORANOV** za **PLOŠČIČA** (*Abramis brama*) na akumulaciji zgornje Drave
foto: **Slavko Prijatelj**

PRITLIKAVI KORMORAN (*Microcarbo pygmeus*) z **NAVADNIM OKUNOM** (*Gymnocephalus cernua*) na Ptujskem jezeru
foto: **Bojan Bratož**

Tudi ščuka (*Esox lucius*) je pogosta v akumulacijah, še posebej, če so bogate z vodnim rastlinjem. Eno takšnih je Zbiljsko jezero. Ščuka se sprva hrani s planktonom, že pri velikosti 10 cm pa pleni majhne ribe. Drsti se že februarja, ko lepi ikre na vodne rastline. Ko se kasneje drstijo druge vrste rib in izlegajo mladice, so ščukice ravno dovolj velike, da imajo plena v obilju.

ČOPASTI PONIREK
(*Podiceps cristatus*) s **ŠČUKO**
(*Esox lucius*) na Zbiljskem
jezeru

foto: **Bojan Bratož**

Vodno rastlinje je za ščuke pomembno vse njihovo življenje in ne samo ob drsti. Med rastlinjem se ves čas skrivajo in oprezajo za plenom. Skrivanju med rastlinjem je prilagojena s svojim zelenkastim barvnim odtenkom in vzorcem, ki ga ni možno zamenjati z drugimi vrstami rib.

NEZAŽELENI PRIŠLEKI

V razmeroma naravnih rekah Slovenije tujerodne vrste rib za zdaj ne povzročajo večjih negativnih vplivov, še posebej v primerjavi z zlato rozgo, nedotiko in japonskim dresnikom neposredno ob vodah. Zelo problematične vrste rib (npr. *Neogobius* spp.) k nam šele prihajajo. Drugače pa je v motenih ekosistemih, kot so gramoznice in ribniki. Tam se lahko tujerodne vrste rib, kot so babuška (*Carassius gibelio*), pseudorazbora (*Pseudorasbora parva*) ali ameriški somiči (*Ameiurus* spp.) namnožijo zelo hitro. Danes se v Sloveniji pojavljata dve vrsti ameriških somičev, črni (*Ameiurus melas*) in rjavi (*A. nebulosus*). Vrste se v potokih in rekah pojavljata predvsem na območjih večjih ribnikov in zadrževalnikov, v katerih gojijo ribe. Uspešno se razmnožujeta tudi v nekaterih gramoznicah in mrtvicah, v katere sta bila prinesena. V večini ribnikov sta nezaželena tudi iz ekonomskih razlogov, saj se hranita z drugimi ribami. Ameriškega somiča od drugih rib z brki (som, menek), ki na prvi pogled nimajo lusk, najlaže prepoznamo po razporeditvi in številu brkov. Zanj so značilni tudi trni na prsnih in hrbtnih plavutih, s katerimi imajo verjetno težave tudi ribojede ptice. Zato je verjetno kormoran ameriškega somiča v Tivolskem ribniku

zvelkel do brega, kjer ga je lahko v miru pogoltnil (sliki zgoraj). Tudi babuška lahko v ribnikih raste zelo hitro, ekonomsko pa za gojenje ni zanimiva vrsta. Majhne babuške so hitro zamenljive s krapom, vendar nimajo brkov tako kot krap. Tega pa se na fotografiji seveda ne vidi. Ločimo ju lahko tudi po obliki hrbtnih plavuti, ki je pri babuški polkrožno vbočena, pri krapu pa je sprednji del plavuti rahlo višji.

MALA BELA ČAPLJA (*Egretta garzetta*), ki hodi po vodnem oreščku (*Trapa natans*), je ujela **BABUŠKO** (*Carassius gibelio*) iz Medvedc.
foto: **Simon Kovačič**

MARIJAN GOVEDIČ, univerzitetni diplomirani biolog, je od leta 2001 zaposlen na Centru za kartografijo favne in flore. Tam je odgovoren za pripravo, organizacijo, vodenje ter izvedbo večjih projektov, predvsem inventarizacijo favne in flore. Ukvarja se s sladkovodnimi ribami, potočnimi raki in velikimi školjkami celinskih voda Slovenije. Svojo raziskovalno pot je začel s preučevanjem prehrane kormorana na reki Dravi, ki jo je v okviru diplomske naloge nadaljeval na reki Savi. Kormoranov plen je nato postal osrednji objekt njegovega zanimanja in službenega udejstvovanja. Njegovo delo je ves čas povezano z vodami, tako je kasneje med objekte preučevanja dodal še potočne rake, pred nekaj leti pa še školjke. Vse te živali so povezane in bistvene za delovanje prehranjevalnih verig naših rek. Ukvarja se tudi z urejanjem podatkov različnih živalskih skupin. Leta 2008 je tako sodeloval pri pripravi seznama muh trepetavk Slovenije, leta 2010 pa seznama slovenskih metuljev. V vmesnem času je večkrat sodeloval pri zooarheoloških analizah iz obdobja koliščarjev in Rimljanov. Pregledovanje izkopanih starih kosti ali izbljuvkov kormoranov ni bistveno drugačno.

foto: osebni arhiv

ESTETIKA IN KVALITETA NISTA VEDNO VAŽNI

Naslednji stavek je precej neobičajen za fotografe ptic: kadar s fotografijami zbiramo tudi zanimive informacije, estetskost ni pomembna. Zato naj fotografi shranijo tudi slabše posnetke in ne zgolj najlepšega, saj včasih z najlepšega ni možno prepoznati vrste ribe. Fotografije rib v kljunih so lahko zanimiv vir informacij ne le o pticah, temveč tudi o ribah. Omenjene fotografije ne dokazujejo zgolj katere vrste rib so uplenile različne vrste ptic, temveč tudi katere vrste rib živijo na določenem območju. Kadar se pojavijo v prehrani plenilcev, pa predvidevamo, da niso redke. Zgolj s posameznih fotografij ne moremo sklepati o morebitnem vplivu ptic na ribe, niti ne o pomenu določene vrste ribe v prehrani določene vrste ptic. S prispevkom smo želeli prikazati le pomen takšnih fotografij z vidika možnosti zbiranja podatkov o razširjenosti rib.

KORMORAN je **AMERIŠKEGA SOMIČA** (*Ameiurus* sp.) v ljubljanskem ribniku Tivoli izvlekel najprej na breg.

foto: obe Ivo A. Božič

VIRI:

- BRAVNIČAR, J. (2012): Taksonomska analiza kaplja (*Cottus* sp.) v Sloveniji z uporabo molekularnih metod. - Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana: 51 str.
- GOVEDIČ, M. (2005): Krap na Ljubljanskem barju pred 5600 leti. - *Proteus* 67(6): 252-257.
- GOVEDIČ, M. (2012): Tujerodne vrste rib (*Pisces*) v celinskih vodah v Sloveniji. V: JOGAN, N., BAČIČ, M. & STRGULC KRAJŠEK, S. (ur.): Neobiota Slovenije (končno poročilo), str. 233-242, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Ljubljana.
- POVŽ, M., GREGORI, A. & GREGORI, M. (2015): Sladkovodne ribe in piškurji v Sloveniji. - Zavod Umbra, Ljubljana: 293 str.
- VALIČ, P. (2017): Ključ za določanje slovenskih sladkovodnih rib [elektronski vir]: Ujemi in preden izpustiš, določi. - Ribiška zveza Slovenije, Ljubljana.

biportal.si

Fotografije ptic s sladkovodnimi ribami ali morebitnim drugim plenom (npr. plazilci) lahko pošljete na marijan.govedic@ckff.si ali pa jih enostavno naložite na BioPortal. Tam zbiramo različna naključna opazovanja v naravi ali pa le fotografije življenjskih okolij. V projektu *Ujemite naravo!* je nastala prosto dostopna baza fotografij naših potokov, rek in jezer z vsem, kar živi v in ob njih. Vabimo vas, da pobrsKate po njej.

PO TRAKIJI IN NA SVETEM IVANU

// Boris Kryštufek, Nedko Nedyalkov

Trakiji so dali ime stari Grki po tedanjih prebivalcih Tračanih, za katere so verjeli, da so potomci mitičnega Traxa, Aresovega sina. Do konca 5. stoletja je preseljevanje narodov posrkalo vase tračansko kulturo in indoevropski jezik njenih nosilcev. Trakijo so Rimljani v prvih letih novega štetja spremenili v svojo provinco, po padcu zahodnega cesarstva pa sta se zanjo spopadala bolgarsko in bizantinsko carstvo. V 13. stoletju jo je opustošila mongolsko-tatarska Zlata horda, v 14. stoletju pa so jo zasedli otomanski Turki. Od začetka prejšnjega stoletja si jo delijo Bolgarija, Grčija in Turčija. Še pred nekaj desetletji sta si tam stali nasproti dve vojaški zavezništvi, Trakijo pa je razdelila ena najbolj vročih meja v Evropi. Vse to so danes le še spomini.

Površina:
danes obsega južno Bolgarijo (severna Trakija), **severovzhodno Grčijo** (zahodna Trakija) in **evropski del Turčije** (vzhodna Trakija)
Morja:
meji na tri morja, in sicer Črno, Egejsko in Marmarsko

MALOAZIJSKI VPLIV NA NARAVO

Na naravo Trakije je imela odločujoč vpliv bližina Male Azije. Temperaturna nihanja v zadnjih dveh milijonih let so spremljala tudi velika kolebanja morske gladine. Ob nizkem nivoju, ki se je ponovil vsako poledenitev, je na območju Bosporja in Dardanel nastal kopni most, po katerem so živali potovale z ene obale na drugo. Z vzhoda so prihajale azijske vrste, z zahoda pa evropske. Ko so ledeniki ob otoplitvah sprostili zadosti vode, da je zalila povezavo, pa so živali obtičale na nasprotnih bregovih. Ločene od matične populacije so v svojem genskem zapisu kopičile mutacije, tako da s pomočjo molekularnih orodij lahko razvozlamo njihovo demografsko zgodovino. Tako vemo, da so bile selitve tudi dvosmerne, namreč v eni poledenitvi je šla žival na nasprotni breg, v drugi pa se je vrnila na prvotnega. Pravega endemizma je v Trakiji malo, razmeroma pogoste pa so vrste, ki jih najdemo tudi na azijski strani Bosporja in Dardanel.

RALITSA IN VLADIMIR

Ko sva se v drugi polovici aprila odpravila na Strandžo in črnomoško obalo med Sozopolom in bolgarsko-turško mejo, sva imela v mislih vse prej kot ptice. Zanimali in zaposlili so naju mali sesalci. Naneslo pa

TRAKIJO omejujeta dve gorstvi (Rodopi in Stara planina) in dve morji (Egejsko in Črno), povezuje pa jo 400 kilometrov dolga reka Marica. Blago valovita pokrajina, položena na stičišče dveh celin, ponuja ornitologu niz poslastic.

je tako, da sva po nekaj dneh srečala Ralitsa Georgievo in Vladimirja Mladenova iz Bolgarskega društva za varstvo ptic (BSPB), partnerja BirdLife International. Tako sta v najin vsakdanjik vstopila tudi ornitologija in herpetologija. Ralitsa in Vladimir sta bila namreč na terenu zaradi popisovanja ptic in plazilcev. V tistih zgodnjih majskih dneh smo se srečavali in razhajali, pač glede na delo, ki smo ga morali opraviti. Po nekaj dneh sta povedala, da nameravata obiskati otok Sv. Ivan. »Greva z njima?« Seveda. Preden se z barko odpeljemo na otok, pa še nekaj besed o BSPB.

OHRANJANJE KARIZMATIČNIH UJED

Bolgarija ima živahno nevladno sceno, ki je mednarodno dobro vpeta, projekti EU pa so pomemben vir financiranja. Več teh projektov je bilo usmerjenih v ohranjanje karizmatičnih ujed: egiptovskega jastreba (*Neophron percnopterus*), beloglavega jastreba (*Gyps fulvus*), kraljevega orla (*Aquila heliaca*) in sokola plenilca (*Falco cherrug*).

Osrednji ornitološki objekt na južni obali je slano Atanasovsko jezero, ki leži štiri km severno od Burgasa (250.000 prebivalcev). Jezero s površino 17 km² so prepolovili peščeni nanosi. Večji severni del je zavarovan od leta 1980, manjše južno jezero

Na naravo Trakije je imela odločujoč vpliv bližina Male Azije.
Ob nihanju morske gladine v zadnjih dveh milijonih let so z
vzhoda prihajale azijske vrste, z zahoda pa evropske.

SOKOL PLENILEC
(*Falco cherrug*)

TRAKIJSKI TULIPAN (*Tulipa orphanidea*) je endemit jugovzhodnega Balkana in zahodne Turčije.

VRANJEKI (*Phalacrocorax aristotelis*) gnezdijo v stenah na severni strani Svetega Ivana.

TANKOREPI POLH (*Myomimus roachi*) je na IUCN-ovem rdečem seznamu uvrščen v kategorijo ranljivih vrst.

PRISTANIŠKE RJAVE PLISKAVKE (*Phocaena phocaena relicta*)

PISANA POLJARICA (*Platyceps collaris*) je kritično ogrožena vrsta.

ZANIMIVE VRSTE PTIC:

- pritlikavi kormoran** (*Microcarbo pygmeus*)
- sokol plenilec** (*Falco cherrug*)
- južna postovka** (*Falco naumanni*)
- kratkonogi skobec** (*Accipiter brevipes*)
- egiptovski jastreb** (*Neophron percnopterus*)
- beloglavi jastreb** (*Gyps fulvus*)
- kraljevi orel** (*Aquila heliaca*)
- zlatovranka** (*Coracias garrulus*)
- zakrinkani srakoper** (*Lanius nubicus*)
- balkanski muhar** (*Ficedula semitorquata*)
- črnomorski kupčar** (*Oenanthe pleschanka*)
- laški škrljanec** (*Melanocorypha calandra*)

pa je namenjeno solinarstvu. Doslej so registrirali 316 vrst ptic, kar je tri četrtine celotne bolgarske ornitofavne. Dvanajst vrst ptic je globalno ogroženih, med njimi pritlikavi kormoran (*Microcarbo pygmeus*), kosec (*Crex crex*), kostanjevka (*Aythya nyroca*), rdečevrata gos (*Branta ruficollis*) in kodrasti pelikan (*Pelecanus crispus*). Seveda, ker so najino pot vodili sesalci, morava omeniti, da je bila prav tu prvič v Bolgariji najdena etruščanska rovka (*Suncus etruscus*).

SVETI IVAN

Če se črnomska obala v čem razlikuje od jadranske, je to njena skromna razčlenjenost in maloštevilnost otokov. Bolgarija ima večino svojih otokov na Donavi, v Črnem morju pa jih je vsega pet. Sv. Ivan je s površino 0,66 km² in višino 33 m največji in najvišji bolgarski otok. Tik ob njegovem vzhodnem delu je veliko manjši Sv. Peter. Otoka ležita slab kilometer od obale, nasproti turističnega Sozopola (rimskega Apollonia). Sv. Ivan ima podobno burno zgodovino kot celinska Trakija. Poselili so ga že Tračani, Rimljani pa so v prvem stoletju našega štetja postavili sve-

tilnik in kasneje še svetišče. Po petem stoletju so na rimskih razvalinah nastala krščanska svetišča, ki pa so po osmanski zasedbi Sozopola prav tako končala v razvalinah. V začetku 17. stoletja so otok obiskovali Kozaki med piratskim plenjenjem črnomorskih obal. V času Rusko-turške vojne (1828–29) je bila na otoku ruska bolnišnica, ki je za seboj pustila pokopališče. Otok pa je bil vse bolj odljuden. Danes živi na njem samo svetilničar z dvema psoma in majhno čredo koz. Otok je doživel pet minut mednarodne slave leta 2010, ko je BBC poročal o najdbi domnevnih ostankov Janeza Krstnika. Analize so dejansko pokazale, da gre za osebo, ki je živela v prvem stoletju našega štetja, prišla pa je z Bližnjega vzhoda. Hrup se je kmalu polegel in danes je otok prepuščen pticam. Sledovi človekovih posegov pa so očitni na vsakem koraku. Poleg razvalin so na otoku tudi prostoživeči purani in kunci. Pri slednjih gre za edino v naravi živečo populacijo v Bolgariji.

RJAVE PLISKAVKE IN GALEBI

Naša pot na otok se je začela v sozopolskem pristanišču. Pridružil se nam je še Milen Dimitrov,

RUMENONOZI GALEB (*Larus michahellis*) na Svetem Ivanu

Gnezdo rumenonogega galeba z jajci

prav tako član BSPB. Komaj je barka dobro izplula iz pristanišča, že smo zagledali jato pristaniških rjavih pliskavk (*Phocoena phocoena*). S telesno maso dobrih 50 kg so to eni najmanjših delfinov. V Evropi je vrsta pogosta v Atlantiku in v Baltiškem morju, v Sredozemlju pa je ni. Črnomska populacija je tako povsem izolirana in pripada endemični podvrsti *relictus*. Številčnost je ocenjena na približno 10.000 osebkov, tako da podvrsta ni ogrožena. Te pliskavke plavajo počasi in se navadno ne poganjajo visoko v zrak. Pot je bila kratka, tako da smo po izogibanju številnih školjčič kmalu pristali. Betonske stopnice so nas od obale popeljale h kamnitemu zavetišču. Še preden smo dosegli, že smo opazili prva gnezda galeb, ki so ležala kar na stopnicah ali pa v njihovi bližnji okolici. Gnezd je bilo toliko, da smo se odrekli samovoljnemu pohajanju po otoku. Ko smo, razvrščeni v kolono, hodili med gnezdi, so galebi seveda delali hrušč in nas napadali.

POZIMI DO 400 VRANJEKOV

Na Svetem Ivanu gnezdi največja kolonija rumenonogih galeb (*Larus michahellis*) v Bolgariji. Šteje

750–900 parov. V času našega obiska je šlo valjenje že h koncu. V večini gnezd so sicer še bila jajca, vendar so se iz mnogih že prebijali begavci. Otok so pred nami obiskali domačini in nabirali jajca za velikonočne praznike. Galebja jajca so priljubljena, ker so lepo pisana in so večja od kokošnjih, predvsem zaradi obilnega rumenjaka. Početje seveda ni zakonito, vendar se BSPB izogiba zaostrovanju odnosov z domačini. Ker nabiranje jajc za zdaj še ne vpliva na galebjo populacijo, vse skupaj raje pustijo pri miru. Od leta 2013 na otoku gnezdi tudi sredozemski vranjek (*Phalacrocorax aristotelis*). Populacija se je doslej vsako leto skoraj podvojila, tako da bo pri sedanjem trendu kmalu postala največja kolonija v Bolgariji. Letos maja so na Sv. Ivanu in Petru našteji 88 gnezd, v zimskem času pa tam prenočuje tudi do 400 vranjekov.

Ko smo se ponovno vkrcali na barko, se je naše terensko delo že iztekalo. Pot nas je vodila v Burgas, kjer smo se nadejali lokalne sladice francoskega imena (*éclair*). Bili smo prepozni, *éclair* je že pošel. Pred slaščičarno smo si segli v roke in se razšli.

*Bolgarija
ima živahno
nevladno sceno,
ki je mednarodno
dobro vpeta.
Več evropskih
projektov, ki so
zanje pomemben
vir financiranja,
je bilo usmerjenih
v ohranjanje
karizmatičnih ujed.*

BIRDLIFE INTERNATIONAL

// Barbara Vidmar

VSI ZA NARAVO, NARAVA ZA VSE

Če ne bomo govorili o jastrebih in učinkovito ukrepali zdaj, bodo mnoge vrste izumrle že v času našega življenja. Na sliki je kapski plešec (*Gyps coprotheres*).

foto: **Marietjie Froneman**

» **K** akršna koli že bo prihodnost, še vedno bomo tukaj, z dejstvi in analizami, ki jih bomo uporabili za reševanje težav na terenu,« je zapisal v uvodniku revije BirdLife International Luca Bonaccorsi, še pred kratkim njen glavni urednik. In če pregledamo le najnovejše BirdLife-ove novice, nam je takoj jasno, da se težav pri varovanju narave verjetno ne bomo nikoli odkrižali. Dela je torej za vse nas dovolj.

Začetki organizacije BirdLife segajo v daljno leto 1922. Takrat še z imenom International Council for Bird Preservation (ICBP – Mednarodni svet za ohranitev ptic), so se ji že v prvih treh letih delovanja pridružile članice s petih celin. ICBP se je kmalu razvil v široko omrežje posameznikov in organizacij, ki sta jih vodili predanost do raziskovanja in varstva ptic ter skrb zaradi naraščajočega upadanja populacij ptic in izginjanja njihovih življenjskih prostorov. Leta 1993 je bil ICBP preoblikovan v BirdLife International, ki je takrat združeval 20 partnerjev, danes pa združuje več kot 120 nevladnih okoljskih organizacij z vsega sveta.

BirdLife ima trenutno devet globalnih programov in vsak od njih se ubada s specifičnimi naravovarstvenimi temami, kot so klimatske spremem-

be, izumiranje vrst, območja in življenjska okolja, invazivne tujerodne vrste itd. Tem so v podporo posamezni regionalni programi, ki omogočajo partnerstvu sodelovanje pri skupnih prioritetah.

Za občutek, kakšne težave BirdLife rešuje skupaj s svojimi partnerji, je v nadaljevanju navedenih le nekaj uspešnih primerov s področja varstva ptic in njihovih življenjskih prostorov.

REŠIMO JASTREBE!

Jastrebi so del človeške kulture, ne glede na to, da morda komu na prvi pogled niso všeč. Zaradi uporabe diklofenaka, protivnetnega zdravila za zdravljenje živine, so na indijskem podkontinentu doživeli enega najhitrejših upadov populacije. V manj kot desetih letih je bilo z obličja Zemlje izbrisanih kar 99 % populacije štirih vrst jastreb, ki so se hranili z mrtvimi živalmi, zdravljenimi z diklofenakom. BirdLife je z veliko truda dosegel prepoved uporabe veterinarskega diklofenaka v Indiji, Nepal, Pakistanu in Bangladešu, s čimer so se populacije jastreb počasi vendarle stabilizirale. A žal za zdaj še zdaleč niso takšne, kot so bile pred tem.

Neprijetno presenečenje pa smo, vsaj glede na izkušnje na indijskem podkontinentu, doživeli v Evropi, kjer je bila pred tremi leti dovoljena uporaba diklofenaka. BirdLife od takrat naprej zahteva njegovo prepoved, saj obstajajo alternativna zdravila, ki so prav tako učinkovita in cenovno ugodna hkrati. Evropski BirdLife-partnerji so leta 2016 zahtevo po prepovedi podkrepili še z raziskavo, ki je pokazala, da diklofenak v Španiji pomori med 715 in 6389 jastrebcev na leto.

Skrb pa v zadnjih nekaj letih vzbuja tudi velik upad populacij afriških vrst jastrebcev, saj so nekatere na robu izumrtja. Jastrebi kot mrhovinarji »čistijo« pokrajino in preprečujejo širjenje različnih boleznih. BirdLife v kampanji Rešimo afriške jastrebe poziva k boju proti zastrupljanju živali in regulaciji uporabe kmetijskih kemikalij.

STRNADOM SE OBETAJO BOLJŠI ČASI

Vsako leto Francozi med jesensko selitvijo ujamejo okoli 30 tisoč vrtnih strnadov (*Emberiza hortulana*), ki jih potem poredijo in nazadnje utopijo v konjaku ter spečejo. Gurmani ptice pojedjo z zavezanimi očmi, saj naj bi to zagotavljalo, da se bogate arome med jedjo (cele ptice) ne izgubijo. A francoski gurmani bodo morda kmalu ostali brez vrtnega strnada na svojem meniju, saj se je francoski minister za ekologijo zavezal, da bo končal lov nanje. LPO, francoski BirdLife-partner, se sicer že desetletje zavzema za prepoved lova na te ptice.

Podobno zgodbo lahko spremljamo na drugem koncu sveta, in sicer v azijskih državah. Na Japonskem so že v 90. letih prejšnjega stoletja zabeležili velik upad populacije vrbjega strnada (*Emberiza aureola*), ki ga na Kitajskem poznajo kot »riževo ptico« in jo še danes, kljub prepovedi, lovijo za hrano. V zadnjih dveh desetletjih je bil ocenjen približno 95-odstotni upad populacije te vrste, zato bo BirdLife na podlagi raziskav te vrste do leta 2019 pripravil mednarodni načrt varstva vrbjega strnada, v teku pa je že ozavešanje splošne javnosti v azijskih državah.

KO OTOKE OČISTIŠ TUJERODNIH INVAZIVNIH VRST

Mednarodna ekipa naravovarstvenikov, med katerimi so bili tudi člani BirdLife International in SOP Manu (BirdLife v Francoski Polineziji), se je pred dvema letoma odpravila na odročno skupino otokov Acteon & Gambier v Pacifiku ter se lotila čiščenja tujerodnih invazivnih vrst. Za njimi so leta načrtovanja dela, zbiranja sredstev, 165 helikopterskih letov, neprespane noči, nevarna srečanja z morskimi psi, da so lahko odstranili tujerodne invazivne vrste z otokov. A cilj je dosežen, kajti s svojim neutrudnim delom so zagotovili primerno življenjsko okolje za mnoge avtohtone živalske in rastlinske vrste, med njimi tudi izredno redko polinezijsko grlico (*Alopecoenas erythropterus*) in tahitijskega prodnika (*Prosobonia parvirostris*). Pričakujejo, da bo imelo od projekta korist tudi 19 morskih vrst ptic. Kot se je izkazalo, so pridobili tudi domačini, ki zdaj, ko na otokih ni več podgan, pridelajo dvakrat več kopre, ki je poglavitni vir zasluzka na teh izoliranih otokih.

Oddaljene in večinoma nenaseljene skupine otokov **ACTEON & GAMBIER** v jugovzhodni Francoski Polineziji so dom številnih ogroženih in endemičnih prostoživečih živali.

foto: **Steve Cranwell / BirdLife**

Kritično ogrožen legvan vrste *Brachylophus vitiensis* s Fidžijskih otokov

foto: **Rob Berends / Flickr**

BirdLife International je najstarejša mednarodna naravovarstvena organizacija, ki se zavzema za ohranitev ptic, njihovih življenjskih prostorov in biotske pestrosti, s poudarkom na sodelovanju z ljudmi, kar vodi v trajnostno rabo naravnih virov.

V kampanji #NatureAlert (Alarm za naravo) smo zbrali več kot 520.000 podpisov evropskih državljanov, ki so izrazili podporo ohranitvi obeh evropskih direktiv. Na sliki so veliki prodniki (*Calidris canutus*).

foto: **Danny Green**

GNEZDILNICE REŠUJEJO ARE

Modrogrlo aro (*Ara glaucogularis*) najdemo le v tropski savani Llanos de Moxos na severu Bolivije. Leta 1984, ko so prepovedali njen izvoz, je bila že na pragu izumrtja predvsem zaradi preprodaje za domače ljubljence. Papige sicer gnezdijo v prostornih duplih dreves, vendar so na tem območju živinorejci zaradi paše živine posekali večino dreves. Že od leta 2006 pa se organizacija Armonía (BirdLife v Boliviji) trudi, da bi papigam pomagala pri gnezditvi z nameščanjem gnezdilnic. V enajstih letih se je izvalilo 71 mladičev, kar je izjemen uspeh glede na velikost celotne populacije ptic, ki šteje med 50 in 249 odraslih osebkov. Letos se je v gnezdilnicah izvalilo devet mladičev, katerih starši so se prav tako izvalili v gnezdilnicah, odkrili pa so tudi novo gnezdišče, kar daje upanje, da se bo populacija te vrste papige v prihodnje še povečala.

PTICE POVEZUJEJO LJUDI

Izkazalo se je, da je ključ do uspeha pri delu BirdLife partnerjev tudi izobraževanje in vključevanje lokalnega prebivalstva v praktično delo ohranjanja narave. Lokalni BirdLife partnerji po vsem svetu vsako leto povabijo k sodelovanju ljubitelje ptic in narave, da se jim pridružijo pri mnogih izobraževalnih aktivnostih in drugih dogodkih. Bistvo učinkovitega in trajnostnega varstva narave je namreč prav delo z ljudmi.

Še posebej zanimivi so dogodki ob pomladnih in jesenskih selitvah ptic. Vsako leto mnogi evropski BirdLife partnerji, med katerimi je tudi DOPPS, organizirajo spomladansko spremljanje prvih prihodov ptic selivk v naše kraje v akciji Pomlad prihaja!

(ang. Spring Alive), prvi vikend oktobra pa v akciji, poimenovani Evropski dan opazovanja ptic (Euro-Birdwatch), povabijo ljubitelje ptic k opazovanju, prepoznavanju in štetju ptic selivk, ko se množično selijo v svoja prezimovališča proti jugu.

VSI ZA NARAVO, NARAVA ZA VSE

Evropska komisija je bila leta 2015 odločena, da bo v škodo varstva narave spremenila najbolj učinkovita predpisa, ki ščitita evropsko naravo, in sicer Ptičjo in Habitatno direktivo. A 48 evropskih BirdLife partnerjev ni sedelo križem rok, saj so v kampanji #NatureAlert (Alarm za naravo) skupaj z nekaterimi drugimi naravovarstvenimi organizacijami (WWF, Friends of the Earth Europe, European Environmental Bureau), skupinami in posamezniki zbrali več kot 520.000 podpisov evropskih državljanov, ki so izrazili podporo ohranitvi obeh evropskih direktiv. Dvoletna bitka za naravo, v kateri je bil dejaven tudi DOPPS, se je zaključila decembra 2016, ko so se v Evropski komisiji končno odločili, da bodo direktivi ohranili. Delo pa s tem še ni končano, saj je treba direktivi uresničevati še bolj učinkovito in poskrbeti, da bo varstvo narave tudi ustrezno finančno podprto.

»Vsi za naravo, narava za vse«, nekoliko prirejen moto iz dela Trije mušketirji Alexandra Dumasa, ki so si ga v BirdLife International izposodili prav za to kampanjo, se vsakič sproti izkaže kot izjemno učinkovito orodje za varstvo narave. Poleg tega tudi izvrstno predstavlja bistvo same organizacije, v kateri njeni partnerji vsak dan združujemo moči v neutrudni obrambi narave, ne glede na to, ali je to na naših vrtovih ali pa daleč proč od njih.

BIRDLIFE INTERNATIONAL V ŠTEVILKAH:

- združuje več kot 120 nevladnih organizacij z vsega sveta
- ima skoraj 3 milijone članov in več kot 7 milijonov podpornikov
- zaposluje okoli 8000 oseb in ga podpira okoli 5000 prostovoljcev
- sodeluje s 4000 lokalnimi skupinami na več kot 1000 Mednarodno pomembnih območjih za ptice

Ocenjeno je, da v Franciji lovci vsako leto nezakonito ujamejo okoli 500 tisoč ptic.

ZIMSKI ŠPORTI IN KLIMATSKE SPREMEMBE SO RES NAJVEČJA GROŽNJA ALPSKIM PTICAM?

// Nina Golnar

BELKA (*Lagopus muta*) je značilna predstavnik visokogorskih ptic, natančneje koconogih kur, ki pa jo v Alpah ogroža povečano število pristočasnih dejavnosti v visokogorju ter nestrokovno načrtovan lov.

foto: **Jani Vidmar**

Kljub temu, da so ptice med najbolj preučevanimi vrstami na svetu, je o njihovem življenju v visokogorju še veliko neznanega, saj imajo znanstveniki pri pridobivanju podatkov velike finančne in logistične težave. Zato je težko karkoli napovedovati o življenju teh vrst v prihodnosti. S pomočjo preučevanja ptic in dejavnikov, ki jih ogrožajo na širšem območju Alp, bi lahko pomembno pripomogli k ozaveščanju o pomembnosti visokogorskih življenjskih okolij. S tem razlogom so znanstveniki naredili raziskavo, ki je temeljila na preučevanju spreminjanja populacij ptic v visokogorju na osnovi podatkov iz preteklosti in trenutnega stanja. Tako so lahko določili najpomembnejše dejavnike ogrožanja, izoblikovali rešitve in pripravili smernice za nove raziskave o grožnjah visokogorskim pticam v prihodnosti.

NAJBOLJ OGROŽAJOČI DEJAVNIKI ZA PTICE V ALPAH

Raziskovalci so se dela lotili na širšem območju Alp (Švica, Italija, Avstrija). Raziskavo so osnovali na podlagi strokovnega mnenja in podatkov, ki so jih pridobili od sodelujočih strokovnjakov za ekologijo Alp. Kar 23 ornitologom so poslali vprašalnik o grožnjah visokogorskim pticam, ki so ga dopolnili z ugotovitvami iz svojih raziskav o alpskih pticah. Grožnje so razporedili v več kategorij: urbanizacija, kmetijstvo, spremembe naravnih sistemov (ogelj, opuščanje rabe, klimatske spremembe), uporaba naravnih dobrin, človeški posegi v prostor, proizvodnja energije in rudarjenje.

URBANIZACIJA OGROŽA PREŽIVETJE ALPSKIH PTIC

Raziskovalci so v odgovorih strnili svoje mnenje o vzrokih za lokalno izumiranje vrst in zmanjševanje populacije glede na že omenjene kategorije, ki so jih ovrednotili

od 1 do 4 (od močno negativnih do »nevtalnih« dejavnikov, ki naj ne bi imeli vpliva). Izkazalo se je, da požari (ki jih povzroči človek), izraba obnovljivih virov energije (vetrnice in hidroelektrarne) in pašništvo pomenijo zelo majhno nevarnost, medtem ko so opuščanje površin, rekreacija in urbanizacija oz. povečevanje površin smučišč največja grožnja populacijam ptic v Alpah. Na podlagi trenutnega stanja raziskovalci predvidevajo, da bodo v prihodnje največji izzivi na področju upravljanja s prostorom, urbanizacije, opuščanja rabe tal in sprememb zaradi povečanih aktivnosti v naravi. Pri končnem vrednotenju je upoštevati tudi razlike med raziskovalci, sodelujočimi v anketi, in s tem njihovimi različnimi mnenji, saj med državami in pokrajinami obstajajo različne rabe tal in prostora.

Kljub temu so bili raziskovalci poenoteni, da so med najbolj ogroženimi pticami kure (Galliformes) in ujede (Falconiformes). Obe skupini sta pogosto žrtvi lova, prav tako sta občutljivi za spremembe v okolju, še posebej pogosti so trki ujed z vetrnicami.

Najhujše grožnje bi bilo mogoče omiliti oziroma odpraviti z načrtnimi košnjami in sečnjami ter z načrtovanjem trajnostnih območij. Pomemben je tudi skrb in nadzorovan načrt posegov v visokogorje oz. omilitev možnih motenj zaradi smučišč ali izletniških točk. Klimatske spremembe po mnenju strokovnjakov trenutno niso velika grožnja biotski raznovrstnosti v Alpah, verjetno predvsem zato, ker se dogajajo v daljšem časovnem obdobju in jih je težje spremljati.

LITERATURA:

– CHAMBERLAIN, D. E., PEDRINI, P., BRAMBILLA, M., ROLANDO, A. IN GIRARDELLO, M. (2016): Identifying key conservation threats to Alpine birds through expert knowledge. – Peer J4: e1723 (<https://doi.org/10.7717/peerj.1723>).

Dvopikčasti škržatek vrste *Cicadella viridis* je pogosta vrsta vlažnih travnikov, kjer se hrani na različnih vrstah šašev (*Carex* sp.) in ločkov (*Juncus* sp.).

foto: Jernej Polajnar

ŠKRŽATKI, ZGOVORNI PREBIVALCI TRAVNIKOV

// Rok Šturm

Travišča omogočajo preživetje mnogim redkim **ŠKRŽATKOM** z majhnim in razdrobljenim območjem razširjenosti, kjer bi izumrtje lokalne populacije lahko pomenilo izumrtje vrste.

foto: Polona Sušnik

Kljub hladnemu zimskemu obdobju se ogrejmo ob mislih na toplo poletno ozračje, ko med sprehodom po travniku opazimo cvetoče rastline vseh mogočih barv, tu in tam našo pozornost prevzame skok kobilice, v visoki jutranji travi opazimo pajkovo mrežo, na kateri so se nabrale velike kaplje rose, v popoldanskem soncu pa opazujemo metulje, ki frfotajo nizko nad najvišjimi travami. V gosti travi, mnogokrat popolnoma skrite pred našimi očmi, najdemo tudi škržatke, ki so med najbolje zastopanimi skupinami žuželk v travniškem življenjskem okolju.

Kot nam že ime skupine namiguje, gre za ožje sorodnike mnogo bolj poznanih pojočih škržadov, ki mnoge bralce v mislih popeljejo v poletne borove gozdove, napolnjene z njihovim glasnim oglašanjem. Vendar se moramo na tem mestu vrniti na prej predstavljene nepokošeni, cvetoči poletni travnik. Če hočemo spoznati škržatke, moramo glavo spustiti nizko v travo in dobro našpičiti oči. Pomanjševalna oblika imena tej skupini posebno dobro pristoji, saj največji predstavniki skupine le redko presegajo dolžino enega centimetra, večina pa jih je manjša od pol centimetra. Varovalne barve, ki mnogokrat prekrivajo njihov prvi par kril, še dodatno prispevajo k njihovi neopaznosti.

Škržatki sodijo v večjo skupino polkrilcev (Hemiptera), kjer poleg njih najdemo še prej omenjene škržade, pa tudi stenice in listne uši. Vsem je skupen obstalni aparat, preobražen v bodalo/sesalo (proboscis), ki je sestavljen iz dveh kanalov: prvi za izločanje sline, drugi pa za črpanje hrane.

NAM NESLIŠNI

Še ena lastnost, zaradi katere ostajajo škržatki neopazni človeku, je njihov način komuniciranja. Sporazumevajo se namreč z vibracijskimi signali, ki potujejo prek podlage od oddajnika do sprejemnika. Za takšne vibracijske signale smo ljudje neobčutljivi, saj naša čutila niso prilagojena temu načinu sporazumevanja. Če živali, ki uporabljajo zvok za medsebojno komunikacijo, zaznamo zgolj s tem, da prisluhnemo njihovim napevom v okolici, pa škržatkov ne moremo zaznati in potrditi na takšen način. Za zaznavanje njihovih signalov potrebujemo dovršene tehnološke naprave, kot na primer laserski vibrometer. Z njim beležimo vibracije, ki se pojavljajo v podlagi, in tako lahko prisluhnemo napevom, ki jih škržatki uporabljajo za medsebojno sporazumevanje. Pri škržatkih je to največkrat namenjeno prepoznavanju in iskanju spolnega partnerja. Samci v okolju oddajajo vibracijske pozivne napeve, na katere jim odgovarjajo samice. Samičini odgovori sledijo samčevemu napevu v usklajenem časovnem vzorcu, čemur pravimo, da partnerja tvorita duet. Ko samec prepozna samicine odgovore, jo začne iskati. Ko se partnerja srečata, pogosto sledi samčevo dvorjenje samici, temu pa parjenje.

JEZIKOSLOVJE ŠKRŽATKOV

Napevi škržatkov so zelo raznoliki in so poleg orientacije namenjeni tudi prepoznavanju spolnega partnerja iste vrste. Kako zelo pomembna je »pesem«, si laže predstavljamo, če spoznamo skupino malih

škržatkov iz rodu *Aphrodes*. Gre za približno pol centimetra velike škržatke, ki so pogosti prebivalci slovenskih travnikov. Za vse predstavnike rodu je značilna spolna dvočlčnost, saj samice od samcev ločimo s prostim očesom, vendar pa je vrste skoraj nemogoče ločevati med seboj. Ni tako redko, da istočasno na travniku srečamo več različnih vrst tega rodu, vendar jih lahko s poslušanjem njihovih zelo različnih vibracijskih napevov z lahkoto ločimo, saj se le-ti med vrstami močno razlikujejo. Samice tega rodu kažejo očitno naklonjenost do samcev svoje vrste, saj odgovarjajo samo na pozivne napeve samcev iste vrste, medtem ko ob napevih drugih vrst ostanejo preprosto tiho. Pravimo, da je vzpostavljena vedenjska razmnoževalna pregrada med vrstami. Tako je bil pred kratkim v Sloveniji odkrit nov tip napeva. Skupino, ki ta napev oddaja in nanj odgovarja, začasno imenujemo *Aphrodes* tip »Dragonja«, po lokaciji prve najdbe.

ŠTEVILČNI IN RAZNOLIKI

Kljub temu da veliko vemo o nekaterih vrstah škržatkov, pa je znanja o celotni skupini še vedno malo. Če glavo zopet zakopljemo v gosto travo, bi lahko na kvadratnem metru našli tudi prek 1000 škržatkov. Vrstna pestrost pa na srednjeevropskih travnikih, ki jih vzdržuje človek, presega 120 vrst.

Samec škržatka vrste *Aphrodes makarovi*
foto: Anka Kuhelj

Tako visoka gostota in pestrost prinašata s seboj ekološko pomembnost, ki jo imajo škržatki v okolju. So pomemben člen v prehranskem spletu travnika in kot rastlinojedci vplivajo na sestavo vrst, saj se prehranjujejo z rastlinskimi sokovi in tkivi ter med rastlinami prenašajo bolezni (t.i. fitoplazme). Med travniškimi vrstami najdemo različne strategije prehranjevanja. Nekateri škržatki so zelo neizbirčni in se hranijo na zelo širokem naboru rastlin (pravimo, da so polifagni), medtem ko imamo na drugi strani zelo specializirane vrste, ki se hranijo samo na eni vrsti rastline (t.i. monofagne vrste).

Raziskovalci, ki opazujejo travniške združbe škržatkov, poročajo, kako travniške življenjske prostore,

Kljub raznolikosti vrst, številčnosti osebkov, pomembnosti v ekosistemu, raznolikosti ekoloških strategij in odzivnosti na stresne dejavnike v okolju so škržatki le redko kje v Evropi vključeni na sezname ogroženih ali zavarovanih vrst.

ki so izpostavljeni intenzivni človekovi dejavnosti (pogosta košnja, intenzivno gnojenje, izsuševanje, intenzivna paša), naseljujejo pionirske vrste, katerih ključne lastnosti so: polifagnost, velika sposobnost širjenja v okolju (dobri letalci) in razvoj več generacij v eni sezoni. V travniških okoljih, ki so pod manjšim pritiskom človeka, pa najdemo specialiste, ki so pogosto monofagne vrste z eno generacijo v letu. Seveda je na takšnih travnikih število vrst mnogo višje kot na intenzivno gojenih travnikih.

JIH BOMO ZAŠČITILI?

Raznolikost vrst, številčnost osebkov, funkcionalna pomembnost v ekosistemu, raznolikost ekoloških strategij in odzivnost na stresne dejavnike v okolju so pomembne lastnosti organizmov, ki bi jih lahko uporabljali pri oceni življenjskih

ZELENA GRBAVKA (*Stictocephala bisonia*) je tujerodna ameriška vrsta škržatka.

foto: Filip Kuzmič

prostorov. Kljub vsem prej omenjenim lastnostim so škržatki le redko kje v Evropi (ponekod v Nemčiji, na avstrijskem Koroškem, v Veliki Britaniji, na Južnem Tirolskem in na Švedskem) vključeni na sezname ogroženih ali zavarovanih vrst, pa še to le majhno število vrst. V Sloveniji jih ne omenja nobeden izmed nacionalno pomembnih dokumentov za varovanje narave, zato lahko za zdaj le upamo, da bodo vso njihovo pestrost občudovali tudi prihodnje generacije. Vsekakor travišča omogočajo preživetje mnogim redkim vrstam z majhnim in razdrobljenim območjem razširjenosti, kjer bi izumrtje lokalne populacije lahko pomenilo izumrtje vrste.

SKALNI PLEZALČEK

(*Tichodroma muraria*)

// Domen Stanič

SKALNI PLEZALČEK (*Tichodroma muraria*) se z različnimi odtenki sive in črne barve telesa odlično zlije z barvo apnenčastih skalovij. Kar še posebej bode v oči v njegovem perju, pa so čudovite karminastordeče barve v perutih.

foto: **Miran Krapež**

V drugi polovici 18. stoletja je naravoslovec J. A. Scopoli v idrijskih gorah naletel na pisano ptico. Spominjala ga je na žolno, zato jo je poimenoval Picus muralis ali »skalna žolna«. Primerek te vrste je poslal Karlu Linneju, sloviti Šved pa jo je leta 1766 tudi uradno uvrstil v taksonomski sistem pod imenom Certhia muraria. Kasneje so vrsto preimenovali v Tichodroma muraria. To ime se je za skalnega plezalčka ohranilo do danes.

Kot za številne druge vrste, ki so bile prvič opisane ravno v Sloveniji, smo lahko tudi za skalnega plezalčka ponosni, da je res "naš". A njegova gnezditvena razširjenost je v Sloveniji dokaj malo poznana. Za to je v večji meri kriv sam gnezditveni življenjski prostor vrste – človeku nedostopna skalovja v gorskem svetu in alpskih dolinah. Pri nas je skalni plezalček razširjen v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah ter Karavankah, nikjer pa ni pogost. Glede na razpoložljiva primerna življenjska okolja za gnezdenje pri nas je za vrsto presenetljivo malo podatkov, kar kaže, da je verjetno gnezdenje te zanimive ptice pri nas večinoma spregledano.

ŽIVČNO UTRIPANJE S PERUTMI

K težki opaznosti skalnega plezalčka pripomore tudi njegova velikost. V dolžino meri le slabih 17 centimetrov, približno toliko kot domači vrabec (*Passer domesticus*). Tako majhno ptico zlahka spre-

gledamo v razsežnih skalnih stenah alpskega sveta. Tudi sama obarvanost perja pripomore k dobremu mimetizmu oz. zlivanju z okolico: različni odtenki sive in črne se odlično zlivajo z barvo apnenčastih skalovij. Kar zagotovo bode v oči v perju skalnega plezalčka, so čudovite karminasto-rdeče barve v perutih. Te so vidne le za hip, kadar ptica hitro in utripajoče razpira peruti med plezanjem po skalah. Zaokrožena oblika peruti in frfotajoči let pa spominjata bolj na metulja kot na ptico. Včasih lahko skalnega plezalčka opazimo že s prostim očesom ravno zaradi njegovega živčnega razpiranja peruti. To je način komunikacije, ki v večji meri nadomešča zvočno sporazumevanje. Plahutanje peruti je namenjeno tako osebkom iste vrste kot tudi drugim pticam, ki prebivajo v istem življenjskem okolju. Intenziteta in hitrost utripanja peruti sta povezani z razpoloženjem osebkov. Ob sproščenem počutju so zamahi manjši in počasni, ob večjem vznemirjanju pa so večji in hitrejši. Skalni plezalček ima sicer zelo ozek zvočni repertoar. Pesem sestavlja enostavno in kratko sosledje žvižgov, ki jo oba spola uporabljata za označevanje teritorija. Kontaktna oglašanja pa so precej redka, saj je vrsta večji del leta samotarska.

POSEBNEŽ GLEDE HRANE IN IZBIRE OKOLJA

Skalnega plezalčka lahko opazujemo na najrazličnejših skalnih stenah, čeprav je njegov gnezditveni prostor precej specifičen. Za gnezdenje potrebuje predvsem razčlenjene stene s špranjami, spodmoli, poličkami in luknjami, ki imajo spreminjajočo se intenziteto sončne obsijanosti v različnih obdobjih dneva. Gnezdo navadno skriva v špranji ali luknji v steni. Za gnezditveno mesto je pomembno, da leži v bližini tekoče vode, in sicer v obliki potoka, hudournika ali slapu. Vrsta je posebež tudi s prehra-

njevalnega vidika. Z dolgim in rahlo zakrivljenim kljunom stika po špranjah, razpokah in luknjah skalnih sten, kjer najde svojo glavno hrano: majhne žuželke in predvsem pajke. Poleg tega se hrani tudi z različnimi drugimi nevretenčarji, njihovimi jajčeci in ličinkami. V toplem in sončnem vremenu pogosto lovi tudi leteče žuželke, kot so muhe, čebele, stenice in včasih celo kačje pastirje.

VIŠINSKA SELITEV

Skalni plezalček spada v skupino t. i. "višinskih selivk", ki poleti gnezdi v gorah in se pozimi premaknejo v niže ležeče kraje. Selitev na kratke razdalje gorskim pticam omogoča, da se umaknejo pred neugodnimi zimskimi razmerami oz. pomanjkanjem hrane. Plezalček na prezimovanju zaseda podobne življenjske prostore kot med gnezditvijo, predvsem naravne skalne stene, a včasih tudi kamnite strukture: gradove, mostove, viadukte, kamnolome in celo hiše. V Sloveniji bomo vrsto najlaže opazili ravno v zimskem času. Značilno prezimovališče so prisojne, apnenčaste stene na Primorskem, predvsem na Kraškem robu in v kraških udornicah. Med najbolj obetavna območja naj omenim predvsem Osapsko steno nad Ospom, dolino Glinščice in kraško udornico Veliko dolino pri Škocjanskih jamah. Poleti lahko vrsto s kančkom sreče opazujemo na gnezdiščih v Alpah, denimo v dolini Trente, na Kaninu, Mangartu in drugje, predvsem v Julijcih.

Za konec še predlog za izlet: Skalni plezalček redno prezimuje v okolici Predjamskega gradu, kjer ga je moč opazovati tako na naravnih stenah kot na samem gradu. Lokacija je torej odlična tudi za družinski izlet, saj lahko opazovanje te zanimive vrste združimo z ogledom Predjamskega gradu in bližnje Postojnske jame.

Za gnezdenje potrebuje razčlenjene stene s špranjami, poličkami in luknjami, ki imajo v različnih obdobjih dneva spreminjajočo se intenziteto sončne obsijanosti.

foto: **Domen Stanič**

BODI NEVIDEN, BODI NESLIŠEN

Posnetki so nastali pred leti na Bizeljskem. Ker me zanimajo objekti v gibanju, sem hotel poslikati tudi čebelarja (*Merops apiaster*). Na videz enostavno, vendar sem se kar dva tedna "matral". To je serija fotografij, od katerih sem potegnil največ izkušenj. Težava pri fotografiranju čebelarjev je med drugim tudi v tem, da so najaktivnejši, ko sonce neusmiljeno žge. Senčne dele si takrat razbijam z večjimi odbojniki svetlobe. Julija, ko čebelarji zelo aktivno lovijo in mašijo nenasitne kljune, je "najlaže" narediti akcijske posnetke. Notranjost preže mora biti dobro "zatemnjena", ker so ptice izredno občutljive za premike.

Nekoč sem nekje prebral: "Če fotografija ni dovolj dobra, stopi bliže". Nekaj resnice gotovo je v tem.

VLADO BUCALO

IZOBRAZBA: elektrikar // ZAPOSLOSTEV: Elektro Celje

O FOTOGRAFIRANJU:

Sem en tak dolgočasen tip, ki dosti časa preleži v kakem blatu in tu in tam utopi kakega »Canonak«. Resneje se s fotografijo ukvarjam od leta 2011. To ne pomeni, da sem »frišen« fotograf, pač pa samo to, da je sedaj na prioritetni listi fotografija pri vrhu. Zlasti sem zasvojen z naravoslovno fotografijo. Zdravila pa menda še ne poznajo. Meni je tako čisto v redu (dokler ne bo žena rekla drugače). Na Canonovo sedmico največkrat privijem objektiv 70-200, telekonverter je vedno kje blizu. Kadar uporabljam daljinsko prožilo, pa je privijačen objektiv 24-70. Stativ in odbojniki svetlobe so nepogrešljivi.

foto: **Nina Bucalo**

DAVID JOHNSON PREDANI USTANOVITELJ GLOBALNEGA SOVJEGA PROJEKTA

// pogovarjala se je in prevedla: **Petra Vrh Vrezec**

foto: arhiv **David Johnsona**

DAVID JOHNSON s šestimi mladiči **KUNČJEGA ČUKA** (*Athene cunicularia*)

S požrtvovalnim organizatorjem 5. Svetovne sovje konference na Portugalskem, Davidom Johnsonom, ki po vsem svetu nesebično spodbuja raziskovalce in ljubitelje sov k izmenjavanju znanja o sovah in njihovem varstvu, je bilo težko najti čas za pogovor. Zaradi stalne zasedenosti vedno nasmejanega in vsakemu dostopnega raziskovalca, ki je skrbel, da je organizacija konference potekala, kot je treba, v »prostem času« pa izmenjeval izkušnje, predajal oddajnike, gnezdilnice ter druge raziskovalne pritikline za skupno mednarodno raziskovanje sov, me je že začejalo skrbeti, da mi pogovora z njim ne bo uspelo izpeljati. A vendar se mi je posrečilo. Na zadnji dan našega druženja sem ga še zadnji hip »ujela« na avtobusu na poti na ogled Naravnega rezervata Evoa.

Kdaj so vas začele zanimati sove?

Ko sem bil star 11 let, sem kampilal ob reki Minnesota v južni Minnesoti. Bilo je maja, pozno zvečer. Svetila je luna, ko je priletela sova in pristala na mojem šotoru. Nepozabno doživetje - lunina svetloba, šotor in jaz v njem ter ona zunaj ... Njeno senco sem videl le nekaj centimetrov od mojega obraza. Oglašala se je 20 minut. Vedel sem, da bi lahko izbrala katerokoli drevo okoli mojega šotora, a odločila se je ravno za moj šotor. To je bilo zame posebno sporočilo! Od takrat sove raziskujem že 41 let. Postale so moje spremljevalke in prijateljice za vse življenje.

David, ste ustanovitelj Globalnega sovjega projekta (Global Owl Project). Kakšna je glavna ideja tega projekta in kako deluje?

Leta 2001 je Nacionalna znanstvena fundacija ZDA objavila povabilo k sodelovanju pri svetovnem (pla-

netarnem) biodiverzitetnem popisovalnem programu. Zavedali so se, da lahko z raziskovanjem in popisovanjem življenja na vsem planetu naredimo veliko dobrega za ves svet. Fundacija je želela pridobiti popisovalne veščine za različne vrste s celega sveta. Sam sem organiziral ekipo in podal predloge za popisovanje in raziskovanje sov, in tako smo začeli. V tem času smo si zadali šest nalog, danes jih je že sedem; popis in tehnike monitoringa, pridobivanje vzorcev DNA sov po svetu, narediti in zbrati kvalitetne posnetke oglašanja sov, razumevanje in razvoj morfoloških opisov sovjih vrst, narediti karto njihove razširjenosti, preučevanje sov v daljnih kulturah in vse te podatke dati na voljo vsakemu brezplačno.

Sove niso pomembne samo kot končni plenilci v ekosistemu, temveč tudi v človeški kulturi. Vi ste preučevali tudi kulturni vidik sov. Kje vidite povezavo med kulturo in varstvom narave?

Povezava med sovami in človeško družbo je zelo močna. Vsaka družba ima o sovah svoja prepričanja, kar dela določene razlike med družbami pri varovanju in ohranjanju sov. Bodisi jih vidijo kot pozitivne in dobre duhove in sove zato varujejo, drugi pa jih vidijo kot nevarne in močne duhove, povezane s črno magijo, ali pa jih uporabljajo v tradicionalni medicini. Vidikov je torej kar veliko. Želeli smo raziskati in ugotoviti, v kaj ljudje resnično verujejo. Pri tem smo odkrivali nezakonito trgovino s sovami in njihovimi jajci, uporabo sovjih jajc v igrah na srečo, zasledili območja, kjer se sove pojavljajo in jih imajo domačini za skrivnostna bitja, tako da so včasih deležna prav posebne zaščite ipd. Z raziskavami smo prišli tako daleč, da smo lahko začeli sodelo-

vati pri izobraževanjih v nekaterih krajih, kjer sove vidijo kot zlobne, kjer gre torej za negativno pove-zavo. S popisi in intervjuji, ki smo jih naredili, smo oblikovali izobraževalne programe. A kljub temu, da imaš program, s katerim želiš ljudi ozavešiti, so lahko prepričanja ljudi tako močna, da izobraževa-nje med ljudmi ni sprejeto.

Ste različne kulture in povezave razisko-vali po vsem svetu?

Dobili smo zelo dobre podatke iz 30 držav, ki smo jih zbrali s pomočjo Globalnega sovjega projek-ta. Kar 450 ljudi je delalo lokalne raziskave v 65 državah.

Uf, zares zelo obsežno delo!

Če je nekaj vredno delati, si to zasluži tudi ekstre-mne napore.

Vaša glavna študijska vrsta je kunčji čuk (*Athene cucularia*). Povejte nam, pro-sim, kaj o svojih raziskavah v zvezi z njim.

Pravzaprav je kunčji čuk le ena izmed vrst, ki jih in-tenzivno raziskujem. Leta 2007 sem bil povabljen v Oregon, Washington. Raziskovalci so potrebovali mojo pomoč. Kunčji čuk je bil res v nevarnosti in bali so se, da ga bodo izgubili. Naredili smo umetne rove, saj ni bilo več živali, ki delajo naravne rove, zlasti prerijskih psov. V tem času so ostali le še trije pari čukov. Po naravovarstvenih prizadevanjih jih je danes 65 parov! Ob tem smo imeli priložnost, da razjasnimo strukturo populacije, ekologijo in selitev te vrste. Ukvarjal sem se tudi z drugimi vrstami sov v drugih državah, a najbolj sem se ven-darle osredotočil na to, za katero smo seveda zbrali tudi največ podatkov in jih objavili.

Niste dejavni samo v Ameriki, marveč tudi v Evropi. Kakšne so vaše aktivnosti v zvezi z evropskimi sovami?

Trenutno se ukvarjamo z novimi raziskavami o selitvi velikih skovikov. Zbrali smo ekipo razisko-valcev iz Turčije, Slovenije, Grčije in Španije. Skovi-kom bomo namestili majhne nahrbtnike, ki bodo omogočili spremljanje njihovih selitev. Sodelujem tudi pri drugih projektih - zbrali bomo obročkov-alske podatke iz vse Evrope, spremljamo prezimo-vanje, ekologijo in populacijo male uharice v Srbiji. Pred nekaj zimami je v severni Srbiji živelo več kot 6.000 osebkov! Drugo delo v Evropi je osredoto-čeno na čuka. Pred 10 leti smo skupaj z Driesom in Jean-Claudom napisali monografijo o čuku po desetletnem spremljanju čukove populacije, ekolo-gije, razširjenosti ...

Ste eden izmed organizatorjev te in tudi prejšnje (2007) Svetovne sovje konfe-rence. Ali je veliko ljudi, ki raziskujejo sove po svetu? Kako poteka organizacija takšne konference? Kako si v prihodnje predstavljate mednarodno sodelova-nje pri raziskovanju in ohranjanju sov?

KUNČJI ČUK (*Athene cucularia*)
z geolokatorjem

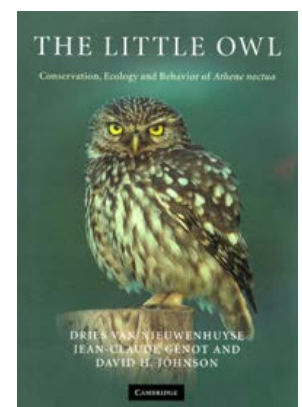

Kakšne so vrzeli in slabosti kot tudi izzivi in potrebe, s katerimi se spoprijemate?

Letos je bila peta Svetovna sovja konferenca. Vklju-čen sem bil v organizacijo 2., 3., 4. in te konference. Prizadevanje za organizacijo takih konferenc se mi zdi zelo pomembno. S prvo smo začeli leta 1987. S sovami se ukvarja ogromno ljudi, žal pa medna-rodnega povezovanja in izmenjave znanja ni prav veliko. Večinoma se posvečajo izbranim vrstam v določeni državi ali regiji. To je vse lepo in prav, vendar se nas le nekaj ukvarja z globalnimi orga-nizacijskimi vidiki, in tudi globalni sovji projekt je tak. Ko pripravljamo svetovno sovjo konferenco, najdemo skupino, ki je pripravljena sprejeti orga-nizacijo, in jim tudi povemo, da jim bomo poma-gali. Potem pripeljemo ljudi z vsega sveta, ki jim pomagajo pri organizaciji z lokalnimi deležniki, mi pa zagotovimo strukturo in finančno podporo ter seveda izkušnje. Ključna stvar za mednarodno korporacijo naših raziskav in ohranjanja narave je najti finančno podporo za projekte. Pogosto so projekti lokalni, kar je dobro, saj so odvisni od lo-kalnih finančnih skladov in tudi vprašanj. Dobra lokalna scena pa ponuja mnogo več priložnosti za mednarodno sodelovanje in financiranje, kar je sicer težje. Stanje poznavanja sov na lokalni ravni je recimo danes dobro, več pa je treba narediti na mednarodnem nivoju. Kunčji čuk je dober primer. Seli se iz Kanade v Mehiko. Torej imajo Kanada, ZDA in Mehika istega kunčjega čuka in vrste nam sporočajo, da moramo delati na mednarodnem in ne samo lokalnem nivoju.

Bi radi še kaj sporočili slovenskim ljubi-teljem sov in ptic?

Najprej iskrena hvala za povabilo k sodelovanju v vaši reviji. Rad bi povedal, da sem iskreno hvaležen ljudem po svetu za to, kar delajo za sove, znanost in naravovarstvo, kar je seveda izjemno pomembno. Potrebujemo vas, če hočemo biti uspešni. Računa-mo na vas! Iskrena hvala!

MONOGRAFIJA O ČUKU

»Little Owl« je nastala pod peresi treh avtorjev: Dries van Nieuwenhuysa, Jean-Claude Génota in Davida Johnsona.

Evora, 30. september 2017

V bližini doma

STRŽEK (*Troglodytes troglodytes*)

Stržek, rjav ptiček s privzdignjenim repom, je precej reden obiskovalec vrtov. Njegova osnovna hrana so žuželke, jeseni in pozimi pa semena in različni plodovi. V zimskem času zato velikokrat obišče krmilnico, ali pa se zadržuje v njeni bližini. Najraje kljuva v drobtine loja, ki na tla padejo drugim pticam. Stržek zaradi tekmovanja za hrano zameji svoje območje tudi ko ne gnezdi, še posebej pozimi. Kot ena najpogostejših ptic v Evropi naseljuje zelo raznolika življenjska okolja – parke, gozdove, kmetijsko krajino, močvirja, najpogostejši pa je v listnatih gozdovih. Njegovo bližino navadno najprej zaznamo samo po značilnih klicih ali petju, ki je za tako majhno ptico zelo glasno. V Sloveniji ga lahko najdemo povsod.

besedilo: **Petra Vrh Vrezec** in foto: **Milan Cerar**

SKAKAČI (*Collembola*)

Žuželke, pajkovci in še mnoge druge živali z nestalno telesno temperaturo, ki živijo v gozdnih tleh, v mrazu otpnejo. Čeprav navzven ne kažejo znakov življenja, jih večina zimo preživi. Ko zmrzal popusti in se tla ogrejejo, se prebudijo in zaživijo. Kje bi lahko te živali iskali pozimi in nam ne bi bilo treba hoditi predaleč? V dovolj velikem kupu globoko v sredici komposta na vrtu je toplo tudi pozimi, še posebej, ko kompost prekrije snežna odeja. Toploto sproščajo mikrobní razkrojevalni procesi. Ker je toplo in je tudi organske hrane na pretek, so to okolje osvojile nekatere vrste skakačev (*Collembola*) in pršic (*Acarina*), prebivalc gozdnih tal. Skupaj z bakterijami in glivami rastlinske ostanke razkrajajo tudi pozimi. Na sliki je množica skakačev, „izgnanih“ iz komposta s sušilnimi ljjaki.

besedilo in foto: **Kazimir Tarman**

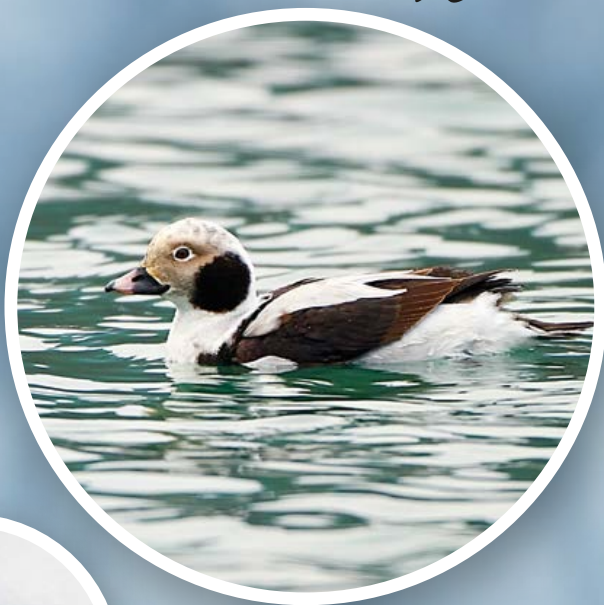
Na terenu

PEPELASTI LUNJ (*Circus cyaneus*)

Pozimi se število ptic zmanjša, tiste ki ostajajo, pa se pogosto združujejo v jate. Take jate cip, škrjančev in strnadov nad polji in travniki med drugimi ujedami v nizkem letu preganja tudi pepelasti lunj. Čeprav ga pozimi lahko uzremo kjerkoli v odprti krajini, pa je verjetnost opazovanja občutno večja le na nekaj lokacijah, kjer imajo ptice skupinska prenočišča. Najlaže ga bomo opazovali na Ljubljanskem barju, še posebej v okolici Naravnega rezervata Iški morost, kjer jih prenočuje tudi več kot deset, pa na južnem Dravskem polju ter na Cerkniškem jezeru. Število pepelastih lunjev je odvisno od vremena in količine hrane, in to ne samo pri nas! Tako lahko na Medvedcih kdaj prezimuje komaj kakšen osebek, v letih, kot je bilo lansko, pa tudi več kot 30.

besedilo: **Dejan Bordjan**, foto: **Uroš Poteko**

Za terenske sladokusce

ZIMSKA RACA (*Clangula clangula*)

Ta skandinavska gnezdilka v velikem številu prezimuje na Baltskem morju, posamezni osebki pa zaidejo tudi v srednjo Evropo. Največ možnosti za opazovanje te redke gostje imamo na dravskih akumulacijskih jezerih, vendar pa so bile zimske race opazovane tudi drugod in celo na zelo majhnih vodnih površinah. Pozornost običajno zbudi s svojo majhnostjo in nenavadno obliko telesa, medtem ko se na njen značilni dolgi rep ne moremo zanašati: pri nas se večinoma zadržujejo samice in mladi samci. Vrsta ima zapleten način golitve, ki ga lahko občudujemo pri prezimujočih osebkih. Imenu navkljub se pri nas lahko zadržujejo tudi do zgodnje pomladi.

besedilo: **Jurij Hanžel**, foto: **Tone Trebar**

LISICA (*Vulpes vulpes*)

Lisica je ena izmed naših najpogostejših zveri. Živi v zelo raznolikih življenjskih okoljih, od najbolj odmaknjenih gozdov in hribovij, do kmetijske krajine in celo človeških naselij. Kljub temu jo v naravi srečamo le poredko, saj se človeka izogiba in je večinoma aktivna v nočnem času. Pogosto pa lahko pozimi naletimo na njene stopinje v snegu. Za seboj pušča odtise štirih prstov s kremplji, pri čemer je stopinja široka okoli 4 cm. Pri spremljanju njenih sledi bomo opazili, da med hojo pogosto spremeni smeri. Pri iskanju hrane lisico vodita predvsem odlična sluh in voh. Ta dva čuta ima tako dobro razvita, da so celo znani primeri popolnoma slepih lisic, ki so še vedno uspešno lovile in preživele.

besedilo in foto: **Miha Krofel**

SNEŽNA MUHA (*Chionea alpina*)

Kako nenavadna brezkrila dolgonoga žival, in to na snegu! Šest nog nam pove, da je žuželka. Dva loparčka, izraščajoča nad oprsje, sta halteri, ki sta ostanek zakrnelega drugega para kril, značilnega za dvokrilce (red Diptera). Prvi par kril je popolnoma zakrnel. Govorim o snežni muhi, ki jo najdemo v toplih zimskih dneh na snegu. Posebno jo dela še ena prilagoditev - glicerol v hemolimfi, ki preprečuje, da bi zmrznila. To ji omogoča življenje v okolju, nenavadno hladnem za hladnokrvne žuželke, ki izključuje plenilce in zato so uspešnejše. Po snegu se gibljejo hitro in spretno, tudi do meter in pol v eni minuti. Samci tudi skačejo. Zaradi zakrnelih kril so zakrtele tudi energetsko potratne letalne mišice.

besedilo in foto: **Tomi Trilar**

PROGRAM PREDAVANJ, IZLETOV IN AKCIJ DOPPS, JANUAR - APRIL 2018

Za dodatne informacije o dogodkih lahko pokličete v pisarno društva na telefonsko številko **01/426 58 75** ali vodjo izleta oziroma delavnice. Morebitne spremembe bodo objavljene na spletni strani društva **www.ptice.si** in na FB-strani **www.facebook.com/pticeDOPPS** najkasneje na dan dogodka.

- predavanje
- izlet
- akcije / delavnice / stojnice / popisi
- lokacija
- ura
- informacije

JANUAR						
PON	TOR	SRE	ČET	PET	SOB	NED
	1	2	 3	4	5	 6 7
8	9	10	 11	12	13	14
15	 16	17	 18	19	 20	 21
 22	 23	 24	 25	 26	 27	 28
29	30	31				

FEBRUAR						
PON	TOR	SRE	ČET	PET	SOB	NED
			 1	2	 3	 4 5
6	 7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	 22	23	 24	25
26	27	28				

MAREC						
PON	TOR	SRE	ČET	PET	SOB	NED
			1	 2	 3	 4
5	6	 7	 8	9	 10	 11
12	 13	14	15	16	17	18
19	 20	21	22	23	 24	25
26	27	28	29	30	31	

APRIL						
PON	TOR	SRE	ČET	PET	SOB	NED
						1
2	3	4	5	6	 7 8	
9	10	11	12	13	14	 15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

SRE 3 IZDELAJMO KRMILNICO ZA PTICE

JAN

Eva Horvat (prijave na e-naslov ali telefon)

MARIBOR, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Koroška cesta 160 (predavalnica 0.103)

ob 18.00

Imate dotrajano krmilnico za ptice, ali pa si jo že dalj časa želite? Krmilnica je odličen pripomoček za vstop v svet ptic, hkrati pa tudi za njihovo ohranjanje. Na delavnici bomo skupaj izdelali nekaj krmilnic, ki jih boste lahko odnesli domov. Zaradi lažje organizacije se na delavnico prosim prijavite na eva.horvat3@gmail.com ali 041 324 131.

TOR 16 RASTLINSKI SVET SLOVENSKE ISTRE

JAN

Peter Glasnovič, UP FAMNIT Koper

KOPER, Center za obiskovalce NR Škocjanski zatok, Sermin 50

ob 18.00

Flora slovenske Istre je pestra in zanimiva, saj odseva vse okoljsko-geografske značilnosti območja na prepihu med Sredozemljem in srednjo Evropo. Pestra in živahna je tudi zgodovina tega prostora, ki je zaznamovala razvoj botanike na naših tleh. Predavatelj nas bo popeljal v rastlinski svet slovenske Istre skozi zgodovino njegovega odkrivanja.

ČET 18 ISLANDIJA - OTOK PTIC NA POL POTI DO SREDIŠČA ZEMLJE

JAN

Mojca Podletnik in Gregor Domanjko

MURSKA SOBOTA, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10 (predavalnica v pritličju)

ob 17.30

Islandijo pogosto opisujejo kot deželo ledu in ognja, vendar je veliko več kot to. Le malo dežel v Evropi se lahko pohvali s takšno geološko raznolikostjo, da se človeku v trenutku zazdi, da je na kakšnem drugem planetu. Poleg izjemnih razgledov, nešteti slapov in vršacev, gejzirjev in ledenikov je Islandija raj za ljubitelje ptic. Milijoni mormonov in drugih morskih ptic ter ogromne kolonije arktičnih čiger, majhnih ptic, ki vsako leto opravijo najdaljšo selitev med vsemi pticami, bodo navdušili prav vsakega ljubitelja narave.

PREDAVANJA

SRE

11

JAN

TEČAJ PREPOZNAVANJA VODNIH PTIC

Mitja Denac

LJUBLJANA, prostori DOPPS na Tržaški 2

ob 19.00

V okviru priprav na zimsko štetje vodnih ptic (IWC) bomo imeli predavanje, na katerem bomo spoznali race, gosi, čaplje in druge vodne ptice, ki jih v zimskem času lahko opazujemo na naših vodah. Naučili se bomo, kako jih najlažje prepoznamo, ločimo samca od samice, kakšno je njihovo vedenje, hkrati pa bomo spoznali metodo in rezultate prejšnjih popisov.

REGLJA (*Anas querquedula*)

ilustracija: Jan Hošek

TOR

20

FEB

MORSKI DATLJI? NE, HVALA!

Tina Trampuš, Zavod RS za varstvo narave, OE Piran

KOPER, Center za obiskovalce NR Škocjanski zatok, Sermin 50

ob 18.00

Morske datlje ljudje nabirajo zaradi njihove uporabe v kulinariki, tako da s kladivom razbijajo kamnito morsko dno. S tem uničujejo celotni živalski in rastlinski svet obalnega morja in rušijo naravno ravnovesje, ki se je oblikovalo v dolgih stoletjih ali tisočletjih, kar ogroža biotsko pestrost Sredozemskega morja. Skozi predstavitev morskih datljev in problemov nabiranja, prodaje in uživanja teh školjk nam bo predavateljica predstavila, kako človekove dejavnosti pod morsko gladino vplivajo na naše življenje na kopnem.

ČET
1
FEB

VSE REDKEJŠA ALI LE SKRIVNOSTNA - PEGASTA SOVA

 Neža Kocjan

 LJUBLJANA, prostori DOPPS, Tržaška cesta 2

 ob 19.00

 Le redkokdo je imel možnost opazovati pegasto sovo v naravi. Večina med nami jo pozna predvsem po oglašanju, včasih se nam posreči le bežno opaziti silueto v letu, občasno najdemo njene značilne izbljvke. Je pegasta sova pri nas res tako redka, ali pa je razlog za maloštevilna srečanja z njo v tem, da te skrivnostne vrste ne poznamo dovolj dobro? Nekaj odgovorov na najpogostejša vprašanja o pegasti sovi boste izvedeli na predavanju, s katerim bo povzeto poznavanje te vrste pri nas. Predstavljeni bodo tudi rezultati lanskih popisov pegaste sove v Sloveniji.

PEGASTA SOVA (*Tyto alba*)
ilustracija: **Mike Langman / RSPB**

ČET
22
FEB

KOMARNIK - OAZA ZA PTICE SREDI SLOVENSkih GORIC

 Robi Šiško

 MURSKA SOBOTA, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10 (predavalnica v pritličju)

 ob 17.30

 Jezero Komarnik pri Lenartu v Slovenskih Goricah je zelo pomemben življenjski prostor za vodne ptice in postajališče na njihovi selitveni poti. Je raj za ljubitelje in raziskovalce ptic, žuželk, sesalcev in rastlin. V predstavitvi boste izvedeli, zakaj in kdaj je Komarnik nastal, kakšna je njegova funkcija danes, katere vrste ptic ga naseljujejo in kakšen vpliv ima človek na biotsko raznovrstnost širšega območja ob jezeru. Robi bo predstavil tudi najbolj značilne ptice osrednjih Slovenskih goric in ukrepe za njihovo ohranjanje.

SRE
7
MAR

HUDOURNIK

 Franci Bračko

 MARIBOR, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Koroška cesta 160 (predavalnica 0.103)

 ob 18.00

 Hudournik je danes izrazito urbana ptica, ki prebiva samo v naseljih. Predavatelj nam bo predstavil tega skrivnostnega sstanovalca in varstvene prakse, ki pripomorejo k njegovemu ohranjanju.

HUDOURNIK (*Apus apus*)
ilustracija: **Jan Hošek**

SRE
7
FEB

KRAJINSKI PARK GORIČKO SE PREDSTAVI

 Gregor Domanjko, JZ Krajinski park Goričko

 MARIBOR, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Koroška cesta 160 (predavalnica 0.103)

 ob 18.00

 Konec prejšnjega stoletja so prve bolj poglobljene raziskave pokazale, da Goričko spada med biotsko najbolj bogata območja v Sloveniji. Z namenom obvarovanja naravnega bogastva in krajinske pestrosti Goriškega ter spodbujanja vzdržnega razvoja v tradicionalni kmetijski kulturni krajini je Vlada RS leta 2003 območje razglasila za Krajinski park Goričko.

ČET
8
MAR

KAKO DOBRO POZNAMO NETOPIRJE?

 Primož Presetnik, SDPVN

 LJUBLJANA, prostori DOPPS na Tržaški cesti 2

 ob 19.00

 Spomladi se netopirji prebudijo iz zimskega spanja. Pospešijo bitje srca, dvignejo telesno temperaturo in pretegnejo prhuti ter se odpravijo na lov za prvimi pomladnimi žuželkami. Nekateri pa se odpravijo tudi na več sto kilometrov dolgo selitev na svoja kotišča. Ker so to večinoma nočne in običajno brez posebnih naprav ljudem neslišne živali, se bomo med predavanjem posvetili nekaterim življenjskim zanimivostim te skupine sesalcev. Če bo vreme ugodno, se bomo po predavanju tudi sprehodili po Ljubljani in poskušali videti katerega od teh letalcev.

TOR
13
MAR

PTIČJE PETJE KOT SKLADATELJSKI NAVDIH

 Petra Vrh Vrezec, DOPPS

 KOPER, Center za obiskovalce NR Škocjanski zatok, Sermin 50

 ob 18.00

 Petje je ena najbolj opaznih značilnosti ptic. Na predavanju boste spoznali, kako in zakaj ptice pojejo. Skupaj bomo primerjali petje ptic in petje oziroma govor človeka, prisluhnili najlepšim skladbam odličnih skladateljev, ki jih je navdihnilo petje ptic. Ali se s človeškim glasom in glasbenimi instrumenti res lahko pristno oponaša impozantno petje ptic?

Prosimo vas, da termine še enkrat preverite v Napovedniku na naši spletni strani **www.ptice.si**, kjer so podrobneje navedene tudi vsebine predavanj, izletov in akcij.

SPREMENLJIVI PRODNIK (*Calidris alpina*)

foto: Alen Ploj

SOB
6
JAN

MLADINSKI IZLET - ISOLA DELLA CONA

 Mitja Denac (prijave do 2. 1. na mitja.denac@gmail.com ali 041 243 920)

 LJUBLJANA, parkirišče na Dolgem mostu na Viču

 ob 8.00

 Tokrat bomo tretjič organizirali izlet mladih ornitologov ob izlivu reke Soče - pozimi eno izmed najbolj zanimivih opazovalnih lokacij v bližini Slovenije. Poudarek bo na opazovanju vodnih ptic, predvsem gosi, ki se tu čez zimo zberejo v več tisočglavih skupinah. Prevoz bo organiziran z osebnimi avtomobili, zato prosimo, da se na izlet prijavite najkasneje do torka, 2. 1. 2018, da lahko uskladimo število mest v avtih.

BELOČELA GOS (*Anser albifrons*)
ilustracija: Jan Hošek

NED
7
JAN

SPOZNAVANJE VODNIH PTIC NA SOBOŠKI KAMENŠNICI, PRIPRAVE NA ZIMSKO ŠTETJE VODNIH PTIC-IWC

 Željko Šalamun (informacije in prijave na 041 712 396)

 MURSKA SOBOTA, bencinska črpalka MOL pri megamarketu Tuš

 od 9.00 do 11.00

 Soboška kamenšnica je pomembno življenjsko okolje za številne vodne ptice. Obenem je postajališče za vodne ptice na njihovi selitveni poti na jug oz. zahod. Med zanimivejše goste štejemo različne vrste galeb, pobrežnike, polarnega slapnika, čopaste črnice, sivke, žvižgavke, vodomca, trstne strnade in druge. Izlet je namenjen tako mladim in začetnikom kot tudi bolj izkušenim popisovalcem, ki želijo obnoviti prepoznavanje ptic pred zimskim štetjem vodnih ptic.

NED
7
JAN

SPOZNAVANJE PTIC V PARKU TIVOLI

 Dare Fekonja (dodatne informacije in prijave na 041 513 440)

 LJUBLJANA, na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju

 od 9.00 do 11.00

 V parku se v zimskem času ptice povsem približajo ljudem, še posebej, če jim ponudimo kakšen »posladek« (semena, orehe in podobno). Ptice se večinoma zadržujejo ob krmilnicah, ki so tam nameščene, mi pa si bomo ogledali, katere vrste jih obiskujejo. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Sprehod organizira Prirodoslovni muzej Slovenije v sodelovanju z DOPPS.

NED
21
JAN

SPOZNAJMO PTICE V PARKU

 Tilen Basle

 MARIBOR, Mestni park Maribor (zbor pred Akvarijem-terarijem Maribor)

 ob 8.00

 Na vodenem izletu bomo spoznali ptice, ki prebivajo v urbanem okolju in jih lahko srečamo tudi v bližini naših domov. Izlet je primeren za začetnike in tiste, ki bi radi obnovili znanje pred akcijo Ptice okoli nas.

MENIŠČEK (*Periparus ater*)
ilustracija: Jan Hošek

SOB
3
FEB

ZBILJSKO IN TRBOJSKO JEZERO

 Blaž Blažič (informacije in prijave na 070 713 978 ali blaz.blazic93@gmail.com)

 ZBILJSKO JEZERO, na parkirišču za Zbiljsko jezero

 od 9.00 do 12.00

 Zbiljsko in Trbojsko jezero sta akumulacijski jezera na reki Savi in kot taki zelo pomembni prezimovališči za vodne ptice v osrednji Sloveniji. Na izletu bomo tako opazovali in spoznavali različne vrste rac, ponirkov, galeb in drugih vodnih ptic. Včasih je med njimi možno opazovati tudi kakšno redkejšo zimsko gostjo, denimo belolisko ali zimsko raco. Izlet je primeren tudi za mlade in začetnike.

NED
4
FEB

POHOD OB MURI OB SVETOVNEM DNEVU MOKRIŠČ

 Gregor Domanjko (informacije 031 340 399)

 MURSKA SOBOTA, Krog (brod na Muri)

 od 10.00 do 14.00

 Društvo Tabrih od leta 2000 organizira pohode ob reki Muri ob Svetovnem dnevu mokrišč skupaj z drugimi organizacijami, kot je DOPPS, in posamezniki iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske. Namen pohoda je ozaveščanje ljudi o pomenu mokrišč za človeka in naravo ter uvrstitev mokrišč ob Muri na seznam mednarodno pomembnih mokrišč konvencije Ramsar. Posebnost vodenih pohodov ob Muri je, da so vsako leto organizirani na drugi lokaciji vzdolž reke Mure. V letu 2018 bomo obiskali »notranji« del reke Mure in njena mokrišča.

Prosimo vas, da termine še enkrat preverite v Napovedniku na naši spletni strani **www.ptice.si**, kjer so podrobneje navedene tudi vsebine predavanj, izletov in akcij.

NED
4
FEB

SPOZNAVANJE PTIC V PARKU TIVOLI

Dare Fekonja (informacije in prijave na 041 513 440)

LJUBLJANA, na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju

od 9.00 do 11.00

Ptičje čebljanje nas že spremlja na vsakem koraku, mi pa bomo na tokratnem sprehodu po mestnem parku opazovali in spoznavali ptice, ki so tu ostale čez zimo in prve pričenjajo z označevanjem svojih območij. Ker teh vrst ni veliko, se bomo lažje naučili prepoznavati njihovo petje in oglašanje. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Sprehod organizira Prirodoslovni muzej Slovenije v sodelovanju z DOPPS.

NED
4
MAR

SPOZNAVANJE PTIC V PARKU TIVOLI

Dare Fekonja (informacije in prijave na 041 513 440)

LJUBLJANA, na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju

od 9.00 do 11.00

Na gregorjevo naj bi se ptički ženili, mi pa bomo ljudski praznik prehiteli in se sprehodili skozi park že malo prej. Na izletu boste lahko izvedeli, kdaj se ptički zares ženijo, ter opazovali ptice, ki se že skrbno pripravljajo na to, da bodo v parku vzgojile svoj zarod. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Sprehod organizira Prirodoslovni muzej Slovenije v sodelovanju z DOPPS.

NED
15
APR

SPREMLJANJE SELITVE PTIC NA ZADRŽEVALNIKU MEDVEDCE

Eva Horvat (informacije in prijave na 041 324 131 ali eva.horvat3@gmail.com)

PRAGERSKO, parkirišče pred Železniško postajo Pragersko

od 8.00 do 14.00

Vsako pomlad smo lahko z nekaj sreče in vztrajnosti priča izjemnemu pojavu selitve ptic. Na primerni lokaciji lahko v preletu ali na počitku opazujemo tudi vrste, ki pri nas ne gnezdi. Eno izmed takšnih območij je zadrževalnik Medvedce, ki v tem letnem času skriva številne redkosti.

NED
4
FEB

SPOZNAVANJE PTIC NA MARIBORSKEM OTOKU

Matjaž Premzl

MARIBOR, zbor pred gostilno v Koblerjevem zalivu

ob 8.00

Na tradicionalnem izletu na Mariborski otok bomo opazovali ptice, ki so pri nas na prezimovanju. Na izletu lahko vidimo vse pogostejše obiskovalce z daljnega severa, ki zimo preživijo na reki Dravi. Ogledali si bomo tudi zanimivosti otoka in tam živeče gozdne ptice. Izlet posebej priporočamo začetnikom, otrokom in njihovim staršem.

SOB
7
APR

ŠOBEČ

Blaž Blažič (informacije in prijave na 070 713 978 ali blaz.blazic93@gmail.com)

ŠOBEČ, na parkirišču pred kampom Šobec

od 9.00 do 12.00

Obiskali bomo zanimivo območje ob Savi Dolinki, kjer se prepletajo različni življenjski prostori. Na Šobčevem bajerju se zadržujejo določene večje vrste vodnih ptic, medtem ko bomo na reki Savi lahko opazovali povodnega kosa, sivo pastirico, z nekaj sreče pa tudi vodomca. Ornitološko zanimiv je tudi borov gozd, kjer se bomo srečali z različnimi predstavniki žoln, drozgov, sinic, ščinkavcev in drugih vrst ptic pevk. Izlet je primeren tudi za mlade in začetnike.

SOB
7
APR

SPOZNAVANJE SOV OB CERKNIŠKEM JEZERU

Janez Dragolič (prijave na 031 610 368 ali na e-naslov: janez@dragolic.com)

CERKNIŠKO JEZERO, parkirišče na koncu vasi Dolenje jezero

ob 19.30

Bi se radi naučili, kako se oglašajo sove ali celo kakšno v živo tudi videli? Ko bo padel mrak, se bomo odpravili na sprehod ob Cerknškem jezeru in skušali slišati in mogoče celo videti eno izmed petih vrst sov, ki jih najdemo na tem območju. Pridite primerno terensko opremljeni. Dobimo se ob 19.30 na parkirišču na koncu vasi Dolenje jezero. Izvedba izleta je odvisna od vremena, zato je priporočljivo, da se na izlet prijavite, da vas bomo lahko pravočasno obvestili v primeru, če bo izlet odpadel.

ZELENEC (*Chloris chloris*)
ilustracija: Jan Hošek

PEPELASTI LUNJ (*Circus cyaneus*)
ilustracija: Jan Hošek

SOB
20
JAN

INFORMATIVNA STOJNICA: PTICE OKOLI NAS TER OPAZOVALNA TOČKA V TIČISTANU

Tjaša Pršin

LJUBLJANA, Jakopičevo sprehajališče, park Tivoli

od 10.00 do 14.00

Ali je krmljenje ptic potrebno in zakaj sploh krmimo? Kako, s čim in kdaj krmimo ptice? Odgovore na ta vprašanja bomo pojasnili na informativni stojnici, kjer si bo mogoče tudi ogledati različne krmilnice in načine krmljenja ptic, za vas pa smo pripravili tudi recept za pogачo, ki je naravi prijazna ter pticam slastna! Poleg tega boste lahko v družbi prostovoljcev pobliže spoznali različne vrste ptic ob krmilnicah v Tičistanu. Stojnica bo tudi uvodni dogodek v akciji Ptice okoli nas (22. 1. do 28. 1. 2018).

PET
2
MAR

GUGALNICA - SKUPINSKI POPIS VELIKE UHARICE

Tomaž Mihelič (obvezne prijave na tomaz.mihelic@dopps.si)

KRAS

Popise velike uharice vsako leto začnemo z večjim skupinskim popisom na Krasu. Zelo veseli vas bomo tudi tokrat! Popis je enostaven in prijeten, a zato nič manj pomemben, kar zadeva raziskovanje in varstvo te vrste. Za popis se prijavite, da boste dobili tudi natančnejša navodila.

VELIKA UHARICA (*Bubo bubo*)
foto: iStock

PON-NED
22-28
JAN

PTICE OKOLI NAS

Za podrobne informacije glej stran 42.

SOB
3
MAR

DAN ODPRTIH VRAT V NR ŠKOCJANSKI ZATOK

Program dogodka bo objavljen na spletni strani ptice.si in skocjanski-zatok.org.

SOB
10
MAR

GREGORJEVO ALI PTIČKI SE ŽENIJO

Nataša Bavec (informacije na 040 294 845)

BELTINCI: pri trgovini Mercator, LJUTOMER: pred trgovino TUŠ, GORNJA RADGONA: pri mejnem prehodu pri reki Muri

od 9.00 do 12.00

Pomurska sekcija društva na gregorjevo v mestnih parkih v Beltincih, Ljutomeru in Gornji Radgoni organizira akcijo spoznavanja ptic ali »Ptički se ženijo«. Med 9. in 12. uro bodo na omenjenih lokacijah postavljene stojnice, kjer bodo člani društva obiskovalce seznanjali s pestrostjo ptic pri nas, dajali informacije o izdelavi primernih gnezdilnic, delili reviji Svet ptic in Acrocephalus, plakate s pticami ter zloženke. Vsako polno uro bo sledil vodeni izlet po parku, kjer bodo obiskovalci s pomočjo izkušenih ornitologov spoznavali pernate prebivalce.

SOB-NED
10-11
MAR

SKUPINSKI POPIS VELIKE UHARICE NA ŠTAJERSKEM

Tilen Basle (informacije in prijave na 051 636 224 ali tilen.basle@dopps.si)

pred gostilno Herman v Cirkulanah (takoj na desno za mostom čez reko Dravo)

drugi vikend v marcu

Tudi letos bomo na Štajerskem po vzoru s Krasa napravili skupinski popis velike uharice. Za zdaj je pomembno le to, da si na koledarju označite drugi vikend v marcu, mi pa bomo poskrbeli, da bodo natančnejše informacije prišle do vas pravočasno.

SOB
24
FEB

UREJANJE INFRASTRUKTURE ZA OBISKOVALCE V NRIM

koordinirata Tanja Šumrada in Neža Kocjan (prijave na zgolj. zacasno@gmail.com ali na 031 542 910 (Neža) ter 041 974 242 ali sumrada.tanja@gmail.com (Tanja))

LJUBLJANA, pri vstopni točki v NRIM

v dopoldanskem času - podrobnosti bodo objavljene na društveni spletni strani www.ptice.si.

Namen delovne akcije je narediti Naravni rezervat Iški morost bolj prijazen za obiskovalce. V okviru akcije bomo uredili vstopno točko in parkirišče za kolesa, zamenjali dotrajane letve lese-nega podesta ter zbledele informacijske table. Predlagamo, da se za akcijo primerno oblečete in obujete, saj so lahko tla ponekod precej razmočena. Za pijačo in okrepcilo bo poskrbljeno. Akcija se v primeru slabega vremena zamakne za en teden (rezervni datum 3. 3. 2018). Zaradi lažje organizacije vas prosimo, da se na akcijo prijavite. Izvedbo delovne akcije je finančno podprla Občina lg.

VODOMEC (*Alcedo atthis*)

ilustracija:
Jan Hošek

SOB
24
MAR

ČIŠČENJE STEN ZA BREGULJKO IN VODOMCA

Nataša Bavec (informacije na 040 294 845)

BELTINCI: pri trgovini Mercator, LJUTOMER: pred trgovino TUŠ, GORNJA RADGONA: pri mejnem prehodu pri reki Muri

od 9.00 do 13.00

Breguljka in vodomec sta vrsti, ki za gnezdenje potrebujejo navpične peščene stene, v katerih si izkoplje-ta gnezdilni rov. Zaradi odkrnjenega delovanja rečnih procesov pa zdaj izgubljata svoj prostor za gnezdenje. Z delovno akcijo bomo pripravili peščene stene in s tem omogočili gnezdenje omenjenima vrstama. S seboj imejte primerna oblačila in obutev ter kakšen kos orodja (motika, kramp). Za pijačo in okrepcilo bo poskrbljeno. Akcija se v primeru slabega vremena prestavi na nov termin. Zaradi lažje organizacije vas prosimo, da se na akcijo prijavite.

NEDELJA, 4. FEBRUAR 2018 WWD 2018

KROG (BROD PRI MURI), MURSKA SOBOTA SVETOVNI DAN MOKRIŠČ

PRIDRUŽI SE NAM OB MURI!

Ljubitelji ptic in Mure s pohodom opominjamo in želimo, da Mura ostane še naprej brez jezov kot del mednarodnega biosfernega rezervata Mura-Drava-Donava.

10.00 ZAČETEK VODENEGA POHODA

Pot bo dolga 9 km. Na voljo bosta topla malica in pijača. Priporočamo dobro pohodno obutev in vremenu primerna oblačila. Prispevek **7 EUR** (mesni ali brezmesni obrok). Informacije in prijave na pohod za DOPPS zbira gregor.domanjko@gmail.com

OPRAVIČILO

V prejšnji številki revije Svet ptic (03/2017) smo objavili čudovito **naslovnico klavžarja** (*Geronticus eremita*), ki jo je pripravil **Davorin Tome**. Žal nismo opazili, da je pod sliko ostal naveden avtor poletne naslovnice, Ivan Esenko. Avtorju jesenske naslovnice, Davorinu Tometu, se za napako iskreno opravičujemo.

Uredništvo

Včlani se

v Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije
(DOPPS)

foto: Daria Felkonja

Skupaj za ptice in ljudi!

S tem boš:

- postal(a) del društva, ki trenutno z več kot 1000 člani rešuje največje naravovarstvene probleme in aktivno prispeva k veljavi varstva narave v naši družbi,
- dobil(a) obilo priložnosti za sodelovanje na različnih delavnicah in pri prostovoljnem naravovarstvenem delu,
- lahko postal aktiven član regionalnih ali Mladinske sekcije in se udeleževal ornitoloških taborov in srečanj za mlade,
- se lahko udeleževal(a) mesečnih predavanj o pticah in naravovarstvu in vodenih izletov po Sloveniji in tujini,
- prejemal(a) poljudno revijo Svet ptic (4x letno) in po želji strokovno ornitološko revijo *Acrocephalus*.

Informacije dobiš na:

DOPPS, Tržaška c. 2, 1000 Ljubljana, T 01 426 58 75
dopps@dopps.si
www.ptice.si

PREŠTELI SMO VEČ KOT 4 MILIJONE PTIC

// Tilen Basle

Opazovanja in obročkanja
ptic v Zdravcih se je udeležilo
20 ljudi.

foto: **Gregor Bernard**

Evropski dan opazovanja ptic (EuroBirdwatch) v Evropi tradicionalno poteka vsak prvi vikend v oktobru že vse od leta 1993. Cilj dogodka je popularizacija opazovanja ptic, hkrati pa dvigovanje zavesti o potrebi varstva ptic selivk na njihovi poti proti prezimovališčem. Dogodki so odlična priložnost za vse, ki želijo stopiti v svet ptic in s pomočjo lokalnega strokovnjaka opazovati jesensko selitev ptic, ki poteka leto za letom.

Letos je pri organizaciji dogodkov sodelovalo 41 partnerjev BirdLife International iz Evrope in osrednje Azije. Po prvih rezultatih je bilo organiziranih 934 dogodkov, ki se jih je udeležilo 21.704 ljudi, skupaj pa smo opazovali več kot 4 milijone ptic selivk.

Evropski dan opazovanja ptic je privabil ljudi vseh starosti in jih spodbudil k občudovanju tega neverjetnega pojava, hkrati pa jih opomnil na nevarnosti, ki jih ptice srečajo na svojih dolgih poteh. Podatke je letos zbral in obdelal slovaški BirdLife partner SOS/BirdLife Slovakia in so dostopni na povezavi. Na naslednji strani z vami delimo kratek pregled nekaterih izjemnih opazovanj.

MODRA TAŠČICA
(*Luscinia svecica*)
ilustracija: **Jan Hošek**

Opazovanja ptic na Gajševskem jezeru se je udeležilo 15 ljudi.

foto: **Gregor Domanjko**

TOP 3 – ORGANIZIRANIH DOGODKOV:

Madžarska – 123

Nizozemska – 120

Poljska – 112

TOP 3 – OBISKOVALCEV:

Madžarska – 3919

Švica – 3695

Belorusija – 2219

TOP 3 – OPAZOVANIH PTIC:

Finska – 1.285.000

Švedska – 980.000

Madžarska – 479.054

TOP 3 – NAJŠTEVILČNEJŠE VRSTE PTIC:

belolična gos (*Branta leucopsis*) – 670.000+

škorec (*Sturnus vulgaris*) – 620.000+

vrbbji kovaček (*Phylloscopus collybita*) – 545.000+

EVROPSKI DAN OPAZOVANJA PTIC V SLOVENIJI

V Sloveniji smo pripravili 11 dogodkov po vsej državi, ki se jih je udeležilo 290 ljudi. Skupaj smo opazili nekoliko več kot 35.290 ptic, izmed katerih so bile najpogostejše škorec (*Sturnus vulgaris*), mla-karica (*Anas platyrhynchos*) in velika sinica (*Parus major*). Nabralo se je tudi kar nekaj zanimivih opa-zovanj! Na Medvedcih so opazovli črne prosenke (*Pluvialis squatarola*), velikega škurha (*Numenius arquata*) in velikega srakoperja (*Lanius excubitor*). V Naravnem rezervatu Škočjanski zatok pa je bilo pre-senetljivo veliko modrih taščic (*Luscinia svecica*), sr-pičnih (*Acrocephalus scirpaceus*) in bičjih trsnic (*A. schoenobaenus*) ter vodomcev (*Alcedo atthis*). Za pravo majhno senzacijo je v Krajinskem parku Sečoveljske soline poskrbel mlad plamenec (*Phoenicopterus ruber*).

ŠKOREC (*Sturnus vulgaris*) je bil v Sloveniji daleč najštevilčnejša vrsta, vendar tudi drugod v Evropi ni zaostajal veliko za prvim mestom.

foto: **Janez Papež**

SRPIČNA TRSTNICA (*Acrocephalus scirpaceus*)

ilustracija: **Jan Hošek**

PTIČARIJADA 2017

// Urša Koce

PTIČARIJADA v Beli krajini se je pričela s preganjanjem jutranje megle

foto: **Tomaž Jančar**

Ptičarijada, tekmovalno družabni dogodek v organizaciji DOPPS-a, je letos potekal že devetič. Tekma, na kateri se je v opazovanju in fotografiranju ptic pomerilo kar 13 skupin z najmanj tremi člani, je tokrat potekala prvo oktobrsko soboto v Beli krajini.

ZAČETI ŽE PRED ZORO ALI NAJPREJ PREGNATI JUTRANJO MEGLO?

KOKICE: najbolj ženska skupina na Ptičarijadi
foto: **Urša Koce**

Najbolj zagreti tekmovalci, ki so se zagrizeno potegovali za zmagovalne stopničke, so svoje sezname opaženih ptic in fotografske kartice začeli polniti

že ob 4. uri zjutraj, medtem ko smo tisti bolj sproščeni dan v Beli krajini pričeli s preganjanjem jutranje megle (s kavo tudi tiste v glavi) in dali večji poudarek družabnemu vidiku tekmovanja. Tekmovalci smo teren prečesali po dolgem in počez, ozračje pa se je segrevalo vse do 14. ure, ko smo se zbrali v Adlešičih. Tam so nas prijazno sprejeli in pogostili sodelavci iz Krajinskega parka Kolpa, ki se jim tudi ob tej priložnosti najlepše zahvaljujemo. Da je Bela krajina že dolgo na ornitološkem zemljevidu, nas je v pozdravnem nagovoru seznanil g. Grabrijan z zgodbo o Ivanu Feliksu Šašlju, dolgoletnem adlešiškem duhovniku s preloma 19. v 20. stoletje, ki je svoje poslanstvo našel tudi v ornitologiji in si na tem področju pridobil celo mednarodni sloves. O tem pričajo številni skrbni, tudi objavljeni zapiski o pticah krajev, v katerih je deloval.

DOLENJCI PREMAGALI ŠTAJERCE

Medtem ko smo se ostali krepčali s slastno joto in domačimi sladicami, je komisija zbrala rezultate tekmovalnih skupin, ki smo svoje moči merile v dveh kategorijah: številu vseh opaženih vrst ptic in številu fotografiranih vrst. Ko smo tisti, ki Ptičarijado tako ali drugače spremljamo že vrsto let, že skoraj začeli verjeti v nepremagljivo ekipo štajerskih ornitologov, so za preobrat poskrbeli Dolenjci. Tokrat se je v ka-

tegoriji vseh opaženih vrst s svojimi 77 vrstami na najvišjo stopničko povzpela družina Mihelič pod skupinskim imenom Dolenjci z I, ki je drugouvrščene Štajerske pozabljivce premagala za eno samo opaženo vrsto! Tretje mesto je s 73 opazovanimi vrstami zasedla oziroma obdržala skupina Žou ne Barje, ki v isti zasedbi, a pod različnimi imeni, na Ptičarijadi suvereno nastopa prav vsako leto. Štajerski pozabljivci pa vendarle niso pozabili udeležiti svojih fotografskih moči, kar jim je prineslo nesporno zmago v kategoriji fotografiranih vrst.

KAR 104 OPAŽENE VRSTE

Da število opaženih vrst ni le stvar jutranje učinkovitosti in tekmovalne taktike, marveč tudi sreče, govori seznam vseh opaženih vrst, ki jih je bilo na letošnji Ptičarijadi kar 104! Za največje navdušenje na terenu so po pričevanju sodelujočih skupin poskrbeli belorepec (*Haliaeetus albicilla*), mali sokol (*Falco columbarius*) in sokol selec (*F. peregrinus*), črni škarnik (*Milvus migrans*), belohrbti (*Dendrocopos leucotos*) in srednji detel (*Dendrocytes medius*), več stoglave jate selečih se grivarjev (*Columba palumbus*), krekovt (*Nucifraga caryocatactes*), kupčar (*Oenanthe oenanthe*), plotni strnad (*Emberiza cirrus*) in druge. Da je tekmovalne potekalo v iskrivem ozračju, pa navsezadnje pričajo tudi imena sodelujočih skupin: Dolenjci z

I, Dolenjci z II, Dolenjci z III, Štajerski pozabljivci, Žou ne Barje, Kurirčki, Barjani, Mi legende, Turbo srna na piciklu, Manj odmevni kot Despacito, Kokice, Kamp Kuzma ter Trije popisovalci v BK, da o psu ne govorimo. Kokice se na tekmovalnem poligonu zagotovo pojavimo tudi prihodnje leto, naša skrivna taktika se nam je namreč obrestovala z obilo smeha in dobre volje!

Druženje v jesenskih Adlešičih smo sklenili s peko slastnega kostanja in toplo sončno popoldne se je hitro prevesilo v pozen večer, ki je prijetno izzvenel v tempu pojemajočega ognja.

UDELEŽENCI Ptičarijade 2017 v Beli krajini
foto: **Tomaž Mihelič**

Dan je bil kot naročen tudi za popoldansko druženje na toplen soncu in sladkanje s pečenim kostanjem.
foto: **Boris Grabrijan**

Skupina **DOLENJCI Z I** je Štajercem tokrat izmaknila že utrjeno zmagovalno mesto v kategoriji vseh opaženih vrst ptic.

foto: **Urša Koce**

Moč **ŠTAJERSKIH POZABLJIVCEV** je bila tudi v njihovi fotografski zasedbi – zmagali so v kategoriji fotografiranih vrst.

foto: **Jani Vidmar**

PTICE

OKOLI NAS

V NASELJIH

PTICE KOT NA DLANI

// Petra Arh in Tilen Basle

Narava je polna presenečenj in nedvomno so vsa bitja po svoje čarobna, vendar so nam le redka tako blizu kot ptice. Najprej slišimo njihov čudoviti napev, nato se zazremo v smer, od koder prihaja, in včasih, če imamo srečo in dober vid, pred nami v pisanih barvah zažari drobcen ptiček.

Naselja so pogost dom številnih vrst ptic, ki so se prilagodile življenju v kulturni krajini. Če za naš vrt in okolico doma skrbimo do narave prijazno, jih lahko opazujemo skozi vse leto.

Z akcijo »Ptice okoli nas« vsi istočasno preštejemo ptice v okolici doma. Podatki so zelo pomembni, saj tako dobimo natančno sliko o stanju naših ptic. Še pomembnejše pa je tole: če so nam ptice blizu in jih približamo še komu od naših bližnjih, bomo tako gojili pozitiven odnos do ptic in spoštovanje do narave. Prav zato je akcija zasnovana tako, da lahko sodelujejo prav vsi, tudi nepoznavalci ptic.

KAJ VSE SMO LETOS OPAZILI?

Pozimi v letu 2017 smo v okolici doma že devetič preštevali ptice. Tokrat se je akcije udeležilo 1.165 opazovalcev. Štetju se je pridružilo 706 otrok iz 20 vrtec, 26 osnovnih in 4 srednjih šol.

V enem tednu akcije smo zabeležili skupno 20.346 osebkov ptic, ki so pripadale 78 vrstam. Tri najštevilčnejše vrste so bile enako kot lani domači vrabec (*Passer domesticus*), siva vrana (*Corvus cornix*) in velika sinica (*Parus major*). Tem so letos sledili poljski vrabec (*Passer montanus*), kos (*Turdus merula*) in domači golob (*Columba livia domestica*). Med zanimivejšimi in redkejšimi vrstami smo opazovali povodnega kosa (*Cinclus cinclus*), skalne strnade (*Emberiza cia*), krivokljune (*Loxia curvirostra*) in velike jate repnikov (*Carduelis cannabina*).

ZANIMIVO

Vsako leto pri nas prezimi tudi kakšna bela štoklja (*Ciconia ciconia*), kar se zadnja leta sicer dogaja vse pogosteje. Tudi v okviru akcije »Ptice okoli nas« smo jih nekaj zabeležili. Bolj izjemno opazovanje pa letos prihaja iz okolice Bleda, kjer sta v hlevu prezimili dve kmečki lastovki (*Hirundo rustica*)! Seveda s pomočjo srčnih ljudi.

POGOSTEŽI SE PREDSTAVIJO

Domači vrabec

Kadarkoli pogledamo skozi okno, vidimo majhna ptiča, ki ga vsi poznamo - to je domači vrabec. Tako zelo so nam domači, da smo jih vpletli tudi v pregovore: »Bolje vrabec v roki kot golob na strehi!« ali »O tem čivkajo že vrabci na strehi!« Domači vrabec je poleg kokoši najbolj razširjena vrsta ptice na svetu. Njegovo naravno območje razširjenosti sta Evropa in Azija, človek pa ga je zanesel tudi v Ameriko, južno Afriko in Avstralijo, kjer se je hitro razširil in začel izpodrivati nekatere tam domače vrste ptic. Vrabci so zelo zvesti, saj par ostane skupaj, dokler ju smrt ne loči. Pri gnezdenju

DOMAČI VRABEC (*Passer domesticus*)

foto: Bor Mihelič

Če za naš vrt in okolico doma skrbimo do narave prijazno, ptice lahko opazujemo skozi vso leto.

foto: **Borut Rubinič**

nju paru pomagajo tudi ptice, ki niso našle svojega partnerja ali primernege mesta za svoje gnezdo. Če pa se kateremu od gnezdečih partnerjev kaj zgodi, na njegovo mesto vskoči eden izmed pomočnikov in življenje teče dalje.

Velika sinica

Velika sinica je najbolj znana in najpogostejša med našimi sinicami. Le kdo ne pozna te živahne ptice z vpadljivo rumenimi boki in trebuhom, ki ga po sredi kot kravata prekinja črna proga? Gnezdi v najrazličnejših bivališčih, od gozdov do vrtov in naselij. Če primanjkuje dupel, pa gnezdi na obrobju mest celo v poštnih nabiralnikih. Pozimi je redna obiskovalka krmišč, vključno z visečimi mrežicami z orehovimi jedrci in drugim semenjem. Dobro ji tekne tudi sadje in celo lešniki, ki jih odpira s kljuvanjem, medtem ko jih na veji drži z nogami ali pa jih zagozdi v kakšno špranjo.

Siva vrana

Zaradi močnega kljuna, srepega pogleda, turbone barve, predvsem pa zaradi dejstva, da je vsejedka, ki se prehranjuje tudi z mrhovino, v marsikom zbuja

SIVA VRANA (*Corvus cornix*)

foto: **Dejan Bordjan**

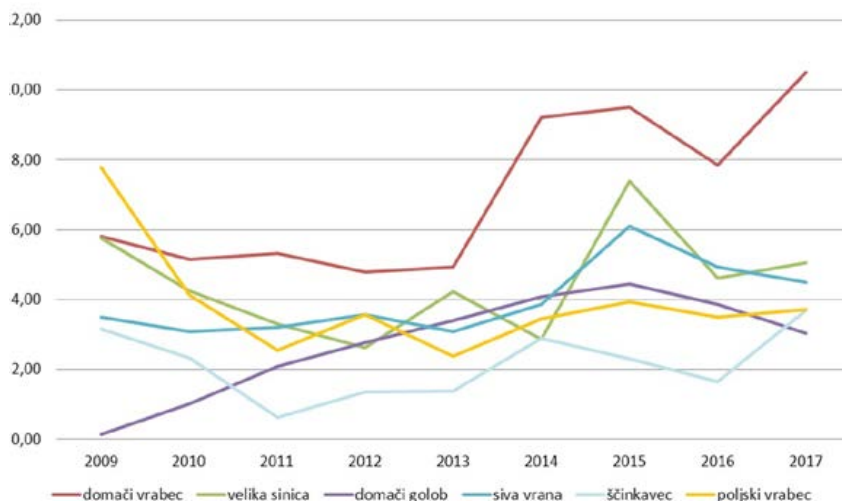
odpor in strah. Spada med najpametnejše živali, hitro se uči in prilagaja spremembam, zlasti dobro se znajde v kmetijski krajini blizu človeka. Vsakdanja spremljevalka, o kateri govorimo, je siva vrana. Ta pri iskanju hrane s pridom uporablja svojo visoko inteligenco. S tal pobira oreške, školjke ali rakovice in jih spušča z velike višine na trdo podlago, da se razbijejo. V mestih jo pogosto zalotimo pri odpiranju vreč za smeti, na daljnovodih pa si rada privoščiči počitek ali nanj celo namesti svoje gnezdo.

VELIKA SINICA

(*Parus major*)

foto: **Gregor Bernard**

ŠTEJEMO PTICE OKOLI NAS:

KDAJ: med **22. in 28. januarjem 2018**

KOLIKO ČASA: **pol ure**

KJE: **kjerkoli**

OBRAZEC in INFORMACIJE: na strani **ptice.si**

GRAF ŠTEVILČNOSTI:

Najštevilčnejše vrste ptic, preštete v akciji Ptice okoli nas po devetih letih akcije. Letos smo na graf dodali tudi poljskega vrabca, ki je bil v vseh letih precej številčen.

POZNATE PTICE ...

// Tilen Basle

POLJSKI VRABEC
(*passer montanus*)
ilustracija:
Jan Hošek

... ki se pojavljajo v okolica vašega doma, službe, vrtca ali šole? Ne? No, z nekaj napotki in malce vaje jih boste zelo hitro spoznali. Sodelujte v akciji Ptice okoli nas in skupaj bomo ugotovili, katere so tiste vrste ptic, ki se potikajo po vašem vrtu, stikajo po dvorišču in kukajo iz grmovja. Z malce vaje jih boste kaj kmalu lahko tudi prešteli! Ste za akcijo?

Vse, kar morate imeti, je le malo časa in potrpežljivosti. Med **22. in 28. januarjem 2018** si morate enkrat vzeti pol ure in opazovati ptice na poljubni lokaciji. To je lahko v okolici doma, na ptičji krmilnici, na krajšem sprehodu po parku ali po vasi. Zabeležite samo največje število ptic iste vrste, ki jih vidite hkrati (tako preprečite večkratno štetje istih ptic). Svoja opazovanja nam nato sporočite do konca februarja prek e-obrazca, ki ga najdete na spletni strani **ptice.si**, kjer dobite tudi vse dodatne informacije.

Se vam zdi zamisel enkratna, vendar ste skeptični, ker ptic ne poznate dobro? Brez skrbi, za vas smo pripravili letak in plakat s pogostimi vrstami ptic, ki vam lahko pomagata pri določanju ptic, kot tudi pri beleženju podatkov. Elektronsko verzijo najdete na zgoraj navedeni spletni strani, fizični izvod pa si lahko zagotovite v pisarni društva v Ljubljani in Kopru ter na društvenih dogodkih. Sedaj pa res več ni izgovora, da ne bi skupaj preštevali ptic, kajne? Gremo v akcijo!

VZGOJITELJI, UČITELJI IN PROFESORJI, POZOR!

Akcija Ptice okoli nas vsako leto pritegne številne mlade, hkrati pa v njej sodeluje mnogo izobraževalnih ustanov (vrtec, šola). V letošnjem letu je bila več kot polovica sodelujočih otrok, sodelovalo pa je kar 50 izobraževalnih ustanov.

Ker sodelovanje uspešno približa ptice in naravo našim najmlajšim, smo se odločili, da vas v letu 2018, ko bo akcija potekala jubilejno deseto leto zapored, malce spodbudimo. Pravila igre so preprosta: izobraževalna ustanova, ki k sodelovanju spodbudi največje število učencev, zmagaja! Verjetno vas že zanima nagrada, kajne? Obisk ornitologa, ki vam bo predaval o pticah in v okolico vrtca ali šole namestil gnezdilnico. Dogovorjeno?

P.S. V spletnem obrazcu ne pozabite izpolniti polja s podatki o vrtcu ali šoli.

ŠČINKAVEC (*Fringilla coelebs*)
ilustracija: Jan Hošek

IZ ZBIRK
PRIRODOSLOVNEGA
MUZEJA SLOVENIJE

foto: Ciril Milnar - Cic

Ovratničarska droplja

// Urška Kačar, Al Vrezec

V zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije je shranjenih kar nekaj redkosti, med njimi tudi ovratničarska droplja (*Chlamydotis macqueenii*), ki je bila ustreljena 21. 11. 1970 v Ribnici na Dolenjskem. Dermoplastiko ptice je izdelal preparator Šebulj v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri, kasneje pa je dermoplastika po zaslugi tedanjega kustosa in ornitologa Iva A. Božiča prišla v zbirko Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Ekspонат je bil do nedavnega na ogled na muzejski stalni razstavi, sedaj pa je dragoceni primerek shranjen v muzejskem depozitu in inventariziran pod inventarno številko 5998. Gre za drugo pojavljanje ovratniške droplje v Sloveniji. Prvič je bila ta redka droplja opazovana pri nas leta 1934 v Ježici pri Ljubljani, vendar ta osebek ni bil shranjen v muzejski zbirki, čeprav je bil najverjetneje ustreljen. Pomenljivo pri tem je, da sta bila oba podatka edina za vrsto na širšem območju nekdanje Jugoslavije, primerek v zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije pa je verjetno edino novodobno pojavljanje vrste v jugovzhodni Evropi. Več kot 50 let stari podatki so znani le še iz Grčije in Romunije.

JANUARSKO ŠTETJE VODNIH PTIC (IWC) 2018

Navodila za štetje vodnih ptic, popisni obrazec, vsa obvestila v zvezi s štetjem ter navodila za prevzem popisnih materialov in oddajo podatkov prek spletne baze bodo dostopni tudi na spletni strani DOPPS www.ptice.si.

Januarsko štetje vodnih ptic (IWC) je najboljšejši sistematični in organizirani popis ptic v Sloveniji. Od leta 1997 v okviru štetja vsako leto skupaj preštujemo vodne ptice na vseh večjih rekah, celotni slovenski obali in večini pomembnejših stoječih vodnih teles v državi. Osnovni cilj štetja vodnih ptic je spremljanje zimskih populacij vodnih ptic in zbiranje informacij, ki prispevajo k ohranjanju njihovih populacij in mokrišč. Izvedba štetja v tako velikem obsegu ne bi bila mogoča brez velikega truda množice predanih popisovalcev. Vaš prispevek je zelo dragocen, saj prav vsak sodelujoči prispeva kamenček v mozaik čez tisoč kilometrov dolge mreže rečnih odsekov in drugih voda, ki jih pregledamo vsako leto.

Veselim se ponovnega sodelovanja z vami v letu 2018, obenem pa se vsem že vnaprej zahvaljujem za opravljeno delo!

Luka Božič, nacionalni koordinator IWC

Štetje vodnih ptic bo leta 2018 v **soboto, 13., in nedeljo, 14. januarja**. Vodne ptice bomo tako kot vsako leto šteli na osmih števnih območjih, na vseh najpomembnejših vodnih površinah po Sloveniji. Vsako števno območje ali njegov del ima svojega lokalnega koordinatorja, ki vas bo razporedil na odsek, kjer boste šteli, ter skrbel za skladno opravljanje popisa.

VODNE PTICE ŠTEJEMO V SOBOTO, 13., IN NEDELJO, 14. JANUARJA 2018

SPLETNA BAZA JANUARSKEGA ŠTETJA VODNIH PTIC (IWC)

Zaradi velike količine zbranih informacij, so shranjevanje, upravljanje in obdelava podatkov štetja zamuden in logistično zahteven projekt. Pred tremi leti smo vzpostavili bazo, ki omogoča spletni vnos opazovanj in njihovo sprotno preverjanje s strani administratorja. Funkcionalnost baze in obrazec za spletni vnos vseskozi izboljšujemo, tudi s pomočjo povratnih informacij uporabnikov. Spletni vnos podatkov v trenutni različici je enostaven, zmanjšuje možnost napak in omogoča pregleden dostop do rezultatov štetja vsem popisovalcem. Odziv popisovalcev je bil zelo vzpodbuden, saj je možnost spletne vnosa podatkov v zadnjih dveh štetjih izkoristila večina vseh sodelujočih. Seveda pa si želimo, da bi se ta delež v prihodnje še povečal. Z direktnim vnosom se zmanjšajo možnosti napak pri prepisovanju podatkov s popisnih obrazcev v bazo, izognemo pa se tudi okolju neprijazni porabi velikih količin papirja. **Vsem, ki ste že pristopili k sistemu elektron-**

skega obveščanja in vnosa podatkov v preteklih letih, bomo podrobnejša navodila, vsa obvestila v zvezi s štetjem in opomnik dogodka poslali prek elektronske pošte.

Nove popisovalce in tiste, ki se za ta korak še niste odločili vabimo, da prevzem popisnih materialov (obrazec, navodila, karte z odseki oz. lokalitetami) in oddajo podatkov (vpis rezultatov vašega štetja in ostalih rubrik z obrazca) za leto 2018 opravite prek spletne baze. V kolikor se boste odločili za to možnost vas prosimo, da nam svojo odločitev sporočite najkasneje do 5. januarja 2018 po e-pošti oziroma s SMS-jem nacionalnemu koordinatorju štetja. Sporočilo naj vsebuje vaše ime in priimek ter e-poštni naslov, za katerega želite, da se vključi v bazo januarskega štetja in ga uporabljamo za komunikacijo z vami.

Napotki za štetje vodnih ptic (IWC) so na društveni spletni strani.

NASLOVI LOKALNIH KOORDINATORJEV:

o za števno območje Obale:

- Borut Mozetič, 041 643 703, e-pošta: borut.mozetic@dopps.si

o za števno območje Notranjske in Primorske:

- Peter Krecič, 031 571 076, e-pošta: peter.krecic@siol.net

o za števno območje zgornje Save:

- Sava od izvira do Naklega, Sora: Tomaž Mihelič, 031 438 545, e-pošta: tomaz.mihelic@dopps.si

- Sava od Naklega do Zidanega Mosta: Katarina Denac, 041 316 740, e-pošta: katarina.denac@dopps.si

- Ljubljana: Vojko Havliček, 041 651 917, e-pošta: vojko.havlicek@gmail.com

o za števno območje spodnje Save:

- Krka: Andrej Hudoklin, 041 893 740, e-pošta: andrej.hudoklin@zrsvn.si

- Sava od Zidanega Mosta navzdol: Gregor Bernard, 041 830 463, e-pošta: gregor.bernard@siol.net

o za števno območje Kolpe:

- Urša Koče, 031 263 849, e-pošta: ursa.koce@dopps.si

o za števno območje Savinje:

- Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

o za števno območje Drave:

- Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

o za števno območje Mure:

- Željko Šalamun, 041 712 396, e-pošta: zeljko.salamun@dopps.si

o Nacionalni koordinator IWC:

- Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

Udeleženci izleta na Ptujsko jezero in v Naravni rezervat Ormoške lagune na mostu čez Dravo

foto: Peter Mesarič

Slovenska kolesarska mreža

To poletje smo nekaj več pozornosti namenili druženju z daljnogledi, fotoaparati in kolesi. Nenavadno? Niti ne, skupaj s Slovensko kolesarsko mrežo smo namreč uresničevali projekt Mobilni kot ptice, ki je hkrati postal sinonim za trajnostno mobilnost na prostočasnih izletih v naravo. Namen projekta je bil prispevati k zniževanju negativnih vplivov prometa na okolje in naravo, saj so podnebne spremembe prepoznane tudi kot ena največjih groženj biotski pestrosti. V ta namen smo vas, če ste se le odzvali našim vabilom, na izbrana območja popeljali na ornitološko-kolesarskih izletih, vas z novim ponyjem in drugimi privlačnimi nagradami v okviru nagradne igre vabili k trajnostnim prihodom v naravo, uredili dve kolesarnici v naravnih rezervatih, izdali publikacijo Izleti v naravo s trajnostnimi prihodi, hkrati pa z izobraževanjem in promocijo skušali našo pozitivno idejo predstaviti čim večjemu številu ljudi in v čim večji meri vplivati na njihovo zavedanje problematike ter spodbujati pozitivne spremembe vedenja.

UTRINKI Z IZLETOV

Na desetih ornitološko-kolesarskih izletih na izbrana območja po vsej Sloveniji za širšo javnost smo skupaj z udeleženci preizkušali prav tisto v uvodu omenjeno druženje z daljnogledi, fotoaparati in kolesi. V ta namen smo izbrali privlačna, že obiskana in lahko dostopna območja blizu mestnih središč, do kamor so na voljo povezave z javnimi prevozi. Zaradi slovenske že skoraj pregovorne na-

vezanosti na jeklene konjičke nas je kljub dejavni promociji trajnostnih prihodov na izhodišča izletov zelo razveselilo, da je tja prišlo približno enako število udeležencev, okoli 40 %, s kolesi in osebnimi avtomobili. Javni prevozi so bili kljub našim naporom uporabljeni bistveno manjkrat, razloge za to pa gre iskati v pomanjkanju ustreznih povezav ob koncih tednov in počitnicah, vlakov s prevozom koles in podobno. Kot primer dobre prakse velja vsekakor omeniti Bohinj, kamor je več kot polovica udeležencev prišla z javnim prevozom. Pa ne le to, v Bohinju prav zaradi poletnega navala obiskovalcev trajnostno mobilnost zelo razvijajo in promovirajo in se lahko pohvalijo s kartico mobilnosti Gost Bohinja, z največ prostora za kolesa na vlakih na bohinjski progi, ki je po naših izkušnjah tudi zelo zaseden, avtobusom hop-on-hop-off, ki vas v poletnih mesecih popelje na Pokljuko, in tako naprej – samo da jekleni konjički lahko ostanejo doma.

V Naravni rezervat Škocjanski zatok smo na trajnosten način povabili tudi učence iz lokalnih šol. Iz treh okoliških šol so otroci s spremstvom učiteljev prišli peš, iz dveh pa s kolesi – iz Osnovne šole Elvire Vatovec Prade tudi v spremstvu policistov, saj je del njihove poti potekal po cestišču. V vseh primerih sta sledila voden ogled in spoznavanje naravnih danosti Škocjanskega zatoka z našimi vodniki. Želimo si, da bi vse več lokalnih šol v zavarovana območja prihajalo na tak način, zato bomo tovrstne prihode spodbujali tudi v prihodnje.

DELO NA DOLGI ROK

Naravna rezervata Škocjanski zatok in Ormoške lagune sta postala v okviru projekta bogatejša za novi kolesarski postaji za varno parkiranje koles, ki bosta na dolgi rok omogočali spodbujanje prihodov s kolesi, saj sta obe območji na strateških lokacijah ob mednarodno pomembnih kolesarskih trasah. Kolesarnica v Škocjanskem zatoku ima zaradi več obiska kapaciteto za 24 koles, tista v Ormoških lagunah pa za 12. Posebnost slednje je, da so njene stranske stene hotel za žuželke, kar je po eni strani še dodatna pomoč vrstam, ki bo v prihodnje služila naravi, po drugi strani pa tudi predstavljanju naravi prijaznih ureditev vrtov v DOPPS-ovem na novo razglašenem naravnem rezervatu. V Škocjanskem zatoku smo hkrati s kolesarnico uredili tudi sistem za spremljanje prihodov v naravni rezervat in štetje obiskovalcev. Na podlagi slednjega in ankete med obiskovalci smo lahko že po prvih treh mesecih uporabe kolesarnice, ki je bila postavljena junija, potrdili 15-odstotno povečanje prihodov obiskovalcev s kolesi zaradi možnosti varnega parkiranja in priklopeja koles.

Nabor dvajsetih izbranih območij v okviru projekta Mobilni kot ptice s predstavitevijo njihovih naravnih danosti na eni ter trenutnih možnosti za trajnostne prihode na drugi strani vam je na voljo v aplikaciji Nexto, na spletni podstrani Mobilni kot ptice na ptice.si in tudi v knjižni izdaji. V okviru projekta smo namreč izdali publikacijo Izleti v naravo s trajnostnimi prihodi, ki je prenovljena in dopolnjena različica publikacije Na izlet z javnim prevozom in kolesi!, ki jo je leta 2010 pripravila naša mladinska sekcija. Publikacija vam je na voljo v vseh naših pisarnah ter info točkah.

UPANJE ZA PRIHODNOST

Opažene spremembe vedenja in še več izraženih vedenjskih namer udeležencev projektnih aktivnosti je dokaz, da smo v tem kratkem projektu delali v pravi smeri. Po informacijah o smelih načrtih na področju trajnostne mobilnosti v Sloveniji, podanih s strani predstavnikov pristojnih javnih služb na strokovnem posvetu Trajnostna mobilnost

pri obiskovanju narave, ki smo ga v okviru zaključnega dogodka projekta pripravili 20. oktobra 2017 v centru za obiskovalce Naravnega rezervata Škocjanski zatok, smo projekt zaključili z več optimizma. Javna sredstva na področju mobilnosti so se namreč z dolgoletne prioritete – graditve in vzdrževanja avtocestnega omrežja – že premaknile na področje trajnostne mobilnosti. Tako lahko v naslednjih letih računamo na velik napredek pri javnih prevozech kot tudi razvoju električne mobilnosti. In tako bo tudi vedno več možnosti, da bomo postali ali ostali – mobilni kot ptice.

VSAK OD NAS LAHKO PRISPEVA

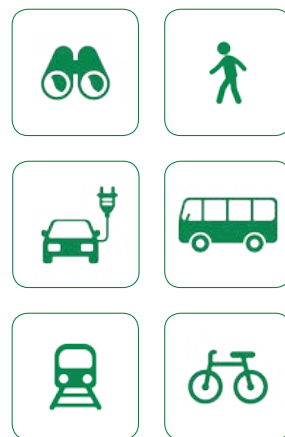
Naša skupna naloga je, da skušamo vsak pri sebi negativne vplive netrajnostnih potovanj kar najbolj znižati ali celo odpraviti – predvsem takrat, ko se v naravo odpravimo v prostem času! To pa zato, ker imamo ravno takrat največ časa in ga lahko del namenimo tudi trajnostnim prihodom na ciljna območja. Člane DOPPS kot najbolj ozaveščen del prebivalstva zato pozivamo, da ste zgled drugim in da tudi s trajnostnimi prihodi v naravo čim bolj prispevate k blaženju negativnih vplivov podnebnih sprememb, tudi tokrat – za ptice in za ljudi!

Prvo nagrado v okviru nagradne igre projekta, legendarno kolo Pony, je na zaključnem dogodku prejela Slavica Zbičajnik iz Slovenj Gradca.

foto: **Tilen Basle**

Kolesarnici v Škocjanskem zatoku in Ormoških lagunah
foto: **Bojana Lipej, Damijan Denac**

Sofinancer projekta:

7. POMURSKI ORNITOLOŠKI VIKEND V RAZKRIŽJU

// Nataša BaVec

Kdo v Naravnem rezervatu Ormoške lagune prvi opazi plašico?

foto: Marko Zabavnik

Člani Pomurske sekcije DOPPS smo v začetku krompirjevih počitnic, med 27. in 30. oktobrom, organizirali že sedmi Pomurski ornitološki vikend (POV). Letos je potekal na Osnovni šoli Janeza Kuharja Razkrižje in v njeni okolici, udeležilo pa se ga je 13 učencev iz osmih osnovnih šol in 11 mentorjev.

VIKEND, POSVEČEN BELOREPCU

Zabeležili smo 67 različnih vrst ptic, med njimi markantno **BRKATO SINICO** (*Panurus biarmicus*).

foto: Marko Zabavnik

Med petkom in ponedeljkom so učenci na terenu spoznavali ptice in njihovo oglašanje, prisluhnili zanimivim predavanjem ter se pomerili v osvojenem znanju. Tako so udeleženci, razdeljeni v

posamezne skupine (Ptice kulturne krajine, Vodne ptice, Ptice naselja in Ptice gozda), z mentorji raziskovali bližnjo okolico šole. Posebno pozornost so namenili življenjskemu prostoru ob vodi, saj v neposredni bližini šole teče reka Ščavnica, ki se le nekaj sto metrov niže steka v reko Muro. Že prvi dan so nekateri udeleženci opazili belorepca (*Haliaeetus albicilla*), kar je bil razlog za posebno zadovoljstvo, saj smo letošnji ornitološki vikend posvetili prav tej mogočni ptici. V soboto popoldan smo obiskali Naravni rezervat Ormoške lagune, kjer smo videli veliko zanimivih in tudi redkih vrst ptic, med drugimi brkato sinico (*Panurus biarmicus*) in plašico (*Remiz pendulinus*). Dan smo zaključili s predavanjem o sovah in nočnim terenom, na katerem smo s pomočjo posnetka uspešno izzvali par lesne sove (*Strix aluco*). Nedeljsko dopoldne smo ponovno izkoristili za raziskovanje terena. Popoldan pa so skupine med seboj tekmoval v kvizu »Lepo je biti ornitolog«, ki zajema tako terensko delo v skupini kot tudi dobro poznavanje ptičjega oglašanja in drugih tem, povezanih s pticami. V ponedeljek smo na dvorišču Osnovne šole Janeza Kuharja Razkrižje namestili gnezdilnico za sinice in se pomenili o njihovem pomenu. Otroci so nadaljevali z izdelovanjem predstavitvenih plakatov, ki so jih popoldan na zaključni predstavitvi predstavili svojim staršem in drugim gostom. Ob koncu dogodka so bili okronani še zmagovalci kviza. V prijetnem druženju ob »razkriških mlincih« smo se poslovili do naslednjega leta.

Letošnjega Pomurskega ornitološkega vikenda ne bi bilo brez prostovoljcev (letos smo v POV vložili okrog 500 prostovoljnih ur dela) in donatorjev ter sponzorjev. Organizatorji se tako zahvaljujemo: Osnovni šoli Janeza Kuharja Razkrižje, Občini Razkrižje, Tovarni bovdenov in plastike Lenart, podjetju Elektro Maribor, podjetju Teo-Ten, Stano­vanjskemu podjetju Lendava, podjetju ARKO, zava­rovalnicama SAVA in Vzajemna, Javnemu zavodu Krajinski park Goričko ter okrepčevalnici Rotovž iz Ljutomera.

Fotogalerijo si lahko ogledate na DOPPS-ovi facebook strani.

Skoraj vsi **UDELEŽENCI** 7. Pomurskega ornitološkega vikenda v Razkrižju
foto: **Gregor Domanjko**

Na raziskovanju območja smo naleteli tudi na ogromne glavate vrbe.
foto: **Gregor Domanjko**

The global Partnership for nature and people

SVETOVNA SOVJA KONFERENCA

// Tjaša Zagoršek

PEGASTA SOVA (*Tyto alba*) v zadnjih desetletjih povsod po Evropi številčno močno upada.

foto: iStock

Deset let po zadnji konferenci je v mestu Evora, na Portugalskem, med 26. in 30. septembrom 2017 potekal zelo pomemben dogodek za vse raziskovalce, naravovarstvenike in ornitologe, ki se profesionalno ali ljubiteljsko ukvarjajo z raziskovanjem življenja sov – Svetovna sovja konferenca oz. World Owl Conference 2017.

EVORA - STARO, ŽIVAHNO UNIVERZITETNO MESTO

Konferenca je potekala v prečudovitem mestu Evora, katerega stari del mesta je od leta 1986 pod UNESCO-vo zaščito in deluje kot muzej na prostem.

Evora ni staro, zaspano mesto, ampak mlado in zelo živahno, z neverjetno zgodovino in zelo veliko populacijo študentov, ki obiskujejo eno izmed najstarejših univerz na svetu. In prav Univerza v Evori je bila osrednja gostiteljica letošnje svetovne konference, katere glavna tema je bila – Sove v znanosti in družbi.

131 STROKOVNJAKOV ZA SOVE IZ 30 DRŽAV

Konferenca se je začela z zelo zanimivimi in poučnimi delavnicami, kjer smo se udeleženci seznanili z metodami izobraževanja o sovah. Prav tako smo pridobili različne napotke, kako lahko sove vključimo v izobraževalne vsebine ter z njihovo pomočjo širšo javnost ozaveščamo glede perečih

naravovarstvenih problematik. Temu so sledile tudi delavnica o telemetriji in analizi podatkov ter delavnica o vplivu infrastrukture (ceste, električno omrežje, vetrne elektrarne) na sovjeno populacijo.

Na konferenci je sodelovalo 131 priznanih znanstvenikov in strokovnjakov za sove iz 30 držav sveta. V osrednjem programu konference smo lahko prisluhnili 63 predavanjem ter si lahko ogledali 23 posterjev. Štirje osrednji govorniki, Pertti Saurola s Finske, David H. Johnson iz ZDA, Al Vrezec iz Slovenije in Erkki Korpimäki s Finske, so počastili udeležence konference s svojimi nadvse poučnimi in zanimivimi predstavami svojih znanstvenih dosežkov.

ZANIMIVA SPOZNANJA IZ ŽIVLJENJA SOV

Seveda ne gre spregledati tudi drugih predstavitev, med katerimi smo lahko prisluhnili novim spoznanjem iz življenja pegaste sove (*Tyto alba*), snežne sove (*Bubo scandiacus*), čuka (*Athene noctua*), velikega skovika (*Otus scops*), kozače (*Strix uralensis*), lesne sove (*Strix aluco*), velike uharice (*Bubo bubo*), močvirske uharice (*Asio flammeus*) in kunčjega čuka (*Athene cunicularia*). Še posebno je udeležence konference navdušil Ronald Van Harxen s svojo 15-minutno video predstavitevijo čuka z Nizozemske, ki je po poginu samice kar sam prevzel njeno vlogo in poskušal vzrediti zarod, čeprav neuspešno. S svojimi nadvse zabavnimi, a hkrati še vedno zelo znanstvenimi predstavami je navdušil tudi

Roar Solheim z Norveške, ki nam je predstavil zanimivosti iz življenja snežne sove na severu Norveške. Nadvse razmišljujočo predstavitev je imel David Ramsden iz Velike Britanije, ki je govoril o vlogi majhnih nevladnih organizacij, ki jo le-te lahko imajo pri varstvu svojih populacij. Predstavil je primer majhne nevladne organizacije Barn Owl Trust, ki se na območju Velike Britanije že od leta 1988 zavzema za varstvo in ohranitev pegaste sove, kajti njena populacija v zadnjih desetletjih povsod po Evropi močno upada (tudi Slovenija ni izjema) predvsem zaradi intenzivnega kmetijstva, izgube življenjskega okolja, smrtnosti zaradi vpliva cest in zastrupljanja. Namen organizacije Barn Owl Trust je pomagati in ohranjati populacijo pegaste sove na območju Velike Britanije in ozaveščati kmetovalce o sovam prijaznem načinu kmetovanja, pri čemer imata oba koristi.

SANJE POSTANEJO DOSEGLJIVE

Spominjam se, kako se mi je pred leti, ko sem v Svetu ptic prebrala prispevek Katarine Denac o svetovni konferenci o sovah, ki je tistega leta potekala na Nizozemskem, ta močno vtisnil v spomin. Biti na konferenci, katera glavna in edina tema so sove, se mi je zdelo fascinantno. Da bi na takšno konferenco lahko šla in tam predstavila svojo raziskavo, pa nekaj popolnoma nedosegljivega in zunaj vseh možnosti. A sanje so ostale ter se septembra letos tudi uresničile.

Preživeti pet dni med ljudmi, katerih skupni cilj je preučevati in spoznavati življenje sov, je navdihujoče in poživljajoče. Da je bilo res tako, so potrjevala večerna druženja udeležencev konference, v katerih so bile osrednja tema seveda te nočne lepote. Kako izboljšati raziskovanje, kako povečati sodelovanje med posamezniki, ki se z njimi ukvarjajo profesionalno ali zgolj ljubiteljsko, ter seveda kako najuspešneje varovati sovje populacije, so bile samo nekatere izmed tem pogovorov.

Tjaša Zagoršek s štirimi **OSREDNJI MI GOVORNIKI:** (z leve) Erkki Korpimäki s Finske, Pertti Saurola s Finske, David H. Johnson iz ZDA in Al Vrežec iz Slovenije.

foto: **Petra Vrh Vrežec**

Povsem neverjeten je bil zadnji večer, ko smo se po Evori sprehodili, da bi morebiti slišali ali celo videli kakšno sovo. S čukom žal nismo imeli sreče, prav tako tudi ne s pegasto sovo. Tako smo skupaj doživeli lepo srečanje s kar tremi lesnimi sovami. Za nekatere udeležence iz neevropskih držav je bilo srečanje z lesno sovo še posebej fascinantno, saj so jo videli prvič. Ko se nam je s strehe hiše oglašal ne preveč zadovoljen samec lesne sove, ki smo ga najverjetneje zmotili pri večernem lovu, je bilo prav neverjetno poživljajoče videti srečne obraze prvega srečanja s to vrsto sove. In na koncu je bilo sporočilo seveda zelo jasno, srečati se ponovno, vendar nujno prej kot čez deset let.

Udeleženci Svetovne sovje konference v Evori

foto: **Assen Ignatov**

MEŽIKAJOČI ČUK

Lansko leto sem pri Podovi odkril še nepoznano gnezdišče čuka (*Athene noctua*), ki naj bi po vedenju lastnika tam gnezdil že vsaj dobrih 10 let. Lani sem se pošteno namučil in uspelo mi je napraviti le eno dobro fotografijo. Letos pa sem si vzel več časa in lokacijo dobro preučil. Ko so bili mladiči že veliki in temu primerno lačni, sta tudi starša začela z intenzivnejšim hranjenjem, tudi v zgodnjem jutru. Uspešno sta izpeljala vsaj tri mladiče, zato je bilo priložnosti za fotografiranje ogromno.

besedilo in foto: **Jure Novak**

GRIVAR NA LIPI

Na moji lipi v povsem urbanem okolju je v prvi polovici septembra letos gnezdil grivar (*Columba palumbus*). Samega gnezda zaradi gostega listja nisem dobro videl. Opazil pa sem pogosto letanje in slišal gruljenje.

Ljubljana, 18. september 2017

besedilo in foto: **Blaž Konec** (gnezdo), foto: **Tone Trebar** (golob)

NADLEGOVANI PEPELASTI LUNJ

Pred Igom sem opazil, da po zraku neobičajno »poplesujeta« dve ptici. Ko sem se pripeljal bliže, sam videl, da sta to samec pepelastega lunja (*Circus cyaneus*) in siva vrana (*Corvus cornix*), ki ga vztrajno in prav sitno nadleguje. Lunj se ji je umikal, vrana pa je vztrajala za njim.

Ig, 8. november 2011

besedilo in foto: **Ivo Božič**

KDAJ JE KITAJSKA BREZZOBKA PRIŠLA V SLOVENIJO?

Iščemo najstarejšo fotografijo kitajske brezzobke (*Sinanodonta woodiana*) v Sloveniji. Najprej smo mislili, da se je prvič pri nas pojavila v Beli krajini; tam je bila najdena leta 2011. Pozneje se je izkazalo, da jo je Simon Kovačič posnel že leta 2010 na zadrževalniku Medvedce. Letos je Dejan Bordjan našel nov posnetek z Medvedc iz leta 2006. Morda jo je kdo med vami opazil in fotografiral še prej, a se posnetek skriva med vašimi fotografijami domorodnih brezzobk?! Preverite! Fotografijo lahko naložite kar na BioPortal.

besedilo in foto: **Marijan Govedič**

ZAHVALA AVTORJEM ZA SODELOVANJE V LETU 2017

Dragi bralci revije Svet ptic!

Spet zaključujemo letnik društvene revije Svet ptic, že kar 23. po vrsti. Z iskreno hvaležnostjo in veseljem sem pregledala obsežen seznam vseh letošnjih sodelujočih pri reviji. Hvala, da z veseljem pišete, fotografirate in podarjate fotografije, nove ideje in čas - vse za ptice in naravovarstvo!

Želim vam lepe praznike in veliko dobrega v letu, ki prihaja.

Urednica in uredniški odbor

PISCI LETNIKA 23

(sodelovalo je 98 avtorjev, ki so napisali 183 prispevkov)

Al Vrezec
Aleksander Koren
Alen Ploj
Alex Kotnik
Anamarija Žagar
Andrej Gogala
Andrej Kapla
Andrej Kranjc
Andrej Šorgo
Asim Krdžalič
Barbara Vidmar
Bart Twaalfhoven
Bia Rakar
Blaž Blažič
Blaž Konec
Bojan Bratož
Bojana Lipej
Boris Kozinc
Boris Kryštufek
Borut Mozetič
Borut Rubinič
Brina Puntar
Cătălin-Răzvan Stanciu
Damijan Denac
Dare Šere
David Lenarčič
Davorin Tome
Dejan Bordjan
Domen Stanič
Dominik Bombek
Edward Mayer
Ekipa NRŠZ
Franc Bračko
Franc Janžekovič
Gaber Mihelič
Gregor Bernard
Gregor Domanjko
Ivan Esenko
Ivo A. Božič
Jan Gojznikar
Janez Gregori
Janez Mihovec
Jernej Figelj
Josip Otopal
Jure Novak
Jurij Hanžel
Kalina Mihelič
Katarina Denac
Katarina Prosenc Trilar
Katja Pobljšaj
Kazimir Tarman
Ksenija Pfeifer
Luka Božič
Maja Rehar
Maja Zagmajster
Manca Velkavrh

Marijan Govedič
Marjan Artnak
Matej Gamser
Matej Vranič
Matija Križnar
Matjaž Bedjanič
Matjaž Morgan
Metka Škornik
Miha Krofel
Mirko Gaberšek
Mojca Podletnik
Natalija Špur
Nataša Savec
Nataša Sedej
Nataša Šalaja
Nedko Nedyalkov
Nina Golnar
Peter Kopač
Primož Kmecl
Robert Šiško
Robi Gjergjek
Rok Šturm
Rudi Tekavčič
Ruj Mihelič
Sanja Behrič
Sonja Škornik
Špela Špilar
Tamara Kovačič
Tanja Šumrada
Tatjana Čelik
Tilen Basle
Tina Trampuš
Tjaša Zagoršek
Tomaž Jančar
Tomaž Mihelič
Tomi Trilar
Uroš Kur
Urša Koce
Urška Kačar
Vlado Bucalo
Željko Šalamun

FOTOGRAFI LETNIKA 23

(sodelovalo je 166 avtorjev, ki so objavili 511 fotografij)

Al Božič
Al Vrezec
Aleksandra Lešnik
Alen Ploj
Alenka Mihorič
Aleš Jagodnik
Aleš Marsič
Alex Kotnik
Andrej Mohar
Andrej Šorgo
Anka Kuhelj
Anton Gerbec
Anže Kacin

Arhiv Edward Mayer
Arhiv policije
Arhiv ZRSVN
Assen Ignatov
Barbara Vidmar
Bernarda Kozina
Bia Rakar
Blaž Konec
Bojan Bratož
Bojan Škerjanc
Bojana Lipej
Bor Mihelič
Boris Grabrijan
Boris Kozinc
Borut Mozetič
Borut Rubinič
Borut Štumberger
Branko Bakan
C Esterer Waldrappteam
Cătălin-Răzvan Stanciu
Catarina Rato
Ciril Mlinar - Cic
Claudio Bearzatto
Dagmar Cohnen –
darmar-cohnen.de
Damijan Denac
Danilo Kotnik
Danny Green
Dare Fekonja
Dare Šere
Darinika Mladenovič
David Johnson
Davorin Tome
Dejan Bordjan
Dejan Rocner
Domen Stanič
Dominik Bombek
Dušan Klenovšek
Elmar Nestlen (SVS)
Elvis Rajšel
Eva Vukelič
Filip Kuzmič
Franc Bračko
Franc Janžekovič
Gaber Mihelič
Gašper Pintar
Gregor Bernard
Gregor Domanjko
Gregor Šubic
Irena Morgan
Ivan Esenko
Ivan Petrič
Ivo A. Božič
Iztok Škornik
Jan Gojznikar
Janez Mihovec
Janez Papež
Jani Vidmar
Jasmina Kotnik
Jernej Figelj
Jernej Polajnar

Jože Nered
Jure Novak
Jurij Hanžel
Karmen Skornšek
Katarina Denac
Katja Rutnik
Katja Srebotnjak
Kazimir Tarman
Ksenija Pfajfar
Lado Brišar
Leo Dariš
Ljubica Zemljak
Luka Poljanec
Manca Velkavrh
Marijetjie Froneman
Marijan Govedič
Marjan Artnak
Marjan Šenica
Marko Aljančič
Marko Gerbec
Marko Zabavnik
Marta Jakopič
Matej Gamser
Matej Vranič
Matija Križnar
Matjaž Bedjanič
Matjaž Premzl
Melita Vamberger
Miha Krofel
Milan Cerar
Milena Tekavčič
Miran Krapež
Mirjana Rabič
Mirko Gaberšek
Mirko Kastelic
Mitja Denac
Mojca Podletnik
Natalija Špur
Nataša Sedej
Nataša Šalaja
Nedko Nedyalkov
Neža Kocjan
Nikos Samaritakis
Nina Bucalo
Nina Doles
Nina Golnar
Peter Janjič
Peter Kopač
Peter Krečič
Peter Legiša
Peter Mesarič
Petra Vrh Vrezec
Polona Sušnik
Primož Presetnik
Rajko Gnezda
Rob Berends / Flickr
Robert Šiško
Roche Kaiseraugst (SVS)
Roman Iskra
Rudi Kraševc
Rudolf Tekavčič

Ruj Mihelič
S. Jamnikar
S.E.O.P.M.M. Oceanic-
Club, Constanta
Sanja Behrič
Schweizerische Vo-
gelwarte Sempach
(SVS)
Simon Kovačič
Slavko Prijatelj
Sonja Škornik
SOS/BirdLife Slovakia
Stane Gomboc
Steve Cranwell / BirdLife
Tadeja Oven
Tatjana Čelik
Tea Knapič
Tilen Basle
Tilen Genov
Tina Kocjančič
Tomaž Jančar
Tomaž Mihelič
Tomi Trilar
Tomislav Tkalec
Tone Trebar
Tuvshintugs Sukhbaatar
Uroš Poteko
Urša Koce
Vale pijlstormvogel,
Saxifraga
Vanessa Bezljaj
Vinka Kastelic
Vlado Bucalo
Žan Pečar

ILUSTRATORJI LETNIKA 23

(podarili so kar 52 ilustracij)

Anja Bolčina
Shenna Wang /
thescienceexplorer.com
Jan Hošek
Mike Langman
(rspb-images.com)
SVS

OSTALI SODELAVCI

Boris Jurca in Jernej
Kramberger (Nebia
d.o.o.)
Henrik Ciglič
Mojca Pipan
Uredniški odbor

KODEKS slovenskih ornitologov

Vsak slovenski ornitolog, opazovalec in proučevalec ptic naj:

- ▶ pred vsemi interesi zastopa interese narave in varstva ptic,
- ▶ pri svojem delu in tudi sicer ne vzne-
mirja ptic po nepotrebnem in jim ne
škoduje; prav tako naj ne ogroža dru-
gih živih bitij in narave,
- ▶ ne jemlje ptic iz narave in jih ne zadr-
žuje v ujetništvu,
- ▶ bo pri fotografiranju ptic in narave
obziren; ogroženih vrst naj ne slika v
gnezdu,
- ▶ vestno beleži vsa opažanja in skrbi, da
se podatki po beležkah ne postarajo,
- ▶ sodeluje s kolegi, jim pomaga pri delu
in skrbi za dobre odnose z njimi.

digi- talne fotografije

Potrebuješ slike za dokumente?

Sedaj jih lahko hitro in poceni dobiš kar na fotoavtomatu v Tobačni v Ljubljani. Slike dobiš takoj in samo za 5 evrov. Pa še to, z nakupom slik prispevaš 1 evro za varstvo slovenskih ptic. Za točno lokacijo avtomata obišči www.fotoavtomati.si. Supeeeer!

- slike za dokumente
samo 5 €
- hitro, enostavno in poceni
- lokacija:
stavba DOPPS pri lokalu ZOO

uštijaj
se lepo!

MALA BELA ČAPLJA
(*Egretta garzetta*)

foto: **Ivan Petrič**

Biološko-ekološki tabor

// besedilo: **Alen Ploj**, foto: **Alen Ploj** in **Katja Rutnik**

V začetku avgusta je na Goričkem, natančneje v Gornjih Petrovcih, potekal Bert – tabor študentov naravoslovja in biologije. Na taboru je delovalo pet bioloških skupin, med njimi tudi skupina za ptice. Ornitološko skupino so sestavljali štirje vneti študentje in avtor članka, ki je bil tudi mentor skupine. Prvi dan je bil namenjen spoznavanju okolice in ptic ob osnovni šoli v Gornjih Petrovcih. Čudovita kulturna krajina ter prijaznost domačinov sta nas navduševali na vsakem koraku. Popoldan smo na gradu Grad, kjer ima sedež JZ Krajinski park Goričko, poslušali zanimivi predavanji Gregorja Domanjka in Marijana Govediča o Krajinskem parku Goričko

in inventarizaciji v biologiji. S spoznavanjem ptic smo nadaljevali v sadovnjaku v Peskovcih, kjer smo opazovali mladiče in starša smrdokavre (*Upupa epops*), ponoči v Serdici še velikega skovika (*Otus scops*) in lesno sovo (*Strix aluco*). Drugi dan je bil namenjen spoznavanju Murske šume in mrtvic reke Mure - Potkove in Muriše. Ob detlih, žolnah in čebelarjih smo na Muriši opazovali redke vrste, kot so togotnik (*Philomachus pugnax*), mali deževnik (*Charadrius dubius*) in grahasta tukulica (*Porzana porzana*, na sliki desno). Nočni teren smo zaključili z opazovanjem treh velikih uharic (*Bubo bubo*) in pegaste sove (*Tyto alba*) ob enem izmed prekmurskih grajskih dvorcev. Tretji dan smo se preizkusili v transektnem popisu ptic. Namen je bil spoznati metodo popisa, a smo hitro ugotovili, da čas za to ni najbolj primeren

zaradi številnih koruznih njiv in ograjenih vinogradov. Zadnji terenski dan smo namenili spoznavanju ptic na vodnih zadrževalnikih in »kamenšnicah« Prekmurja. Nagrajani smo bili z opazovanjem mokoža (*Rallus aquaticus* na sliki levo) in male tukulice (*Porzana parva*). Vse skupaj smo na taboru v različnih življenjskih okoljih opazovali 76 različnih vrst ptic. Manjkala je samo zlatovranka (*Coracias garrulus*).

Obisk Poljske in Latvije v okviru projekta LIFE Stržen

// besedilo: **Katarina Denac**, foto: **Kajetan Kravos**

Pomemben del projekta LIFE Stržen (LIFE16NAT/SI/000708), ki smo ga s partnerji pričeli uresničevati septembra letos, je tudi oblikovanje mirne cone za bobnarico (*Botaurus stellaris*) na Cerknškem jezeru. Da bi v njej kar najbolj poustvarili razmere, ki bobnarici omogočajo uspešno gnezditve in prehranjevanje, nameravamo en osebek v letu 2018 ujeti in opremiti z GPS-sledilno napravo. Na točkah, ki jih bo naprava zabeležila, bomo nato opravili popis rastja, globine vode in nekaterih drugih dejavnikov. Izkušenj z lovom bobnarice še nimamo, zato se je projektna ekipa konec septembra odpravila v Latvijo na obisk k Jānisu Reihmanisu, predstavniku Latvijskega sklada za naravo (Latvian Fund for Nature). Ta skupaj s partnerji uresničuje projekt LIFE COASTLAKE, osredotočen na dolgoročno varstvo trstič in tam živečih vrst. V okviru projekta so ulovili in opremili 10 odraslih bobnaric, poleg uspešnih metod lova pa so nam predstavili tudi tiste, ki so se pri njih izkazale kot stranpoti. Na poti domov smo si na Poljskem ogledali njihov največji narodni park Biebrza. S finančnimi sredstvi LIFE tam skrbijo za renaturacijo vodotokov in mokrišč, s čimer ustvarjajo primerne razmere tudi za bobnarico. Naša zadnja postaja je bila Univerza Marie Skłodowska Curie v Lublinu, kjer je zaposlen dr. Marcin Polak, ki na bližnjih ribnikih že vrsto let preučuje ekologijo bobnarice in ima obsežne izkušnje z lovom te skriv-

nostne vrste. Ugotovili smo, da se njegove metode lova razlikujejo od latvijskih, s čimer bomo – vsaj tako upamo – povečali verjetnost ulova. Več o našem obisku si lahko preberete na blogu projekta LIFE Stržen.

Izmenjava znanja LIVEDRAVA & DRAVA LIFE

// besedilo in foto: **Damijan Denac**

Med pomembne komponente LIFE-projektov sodijo projektne izmenjave ali mreženje (networking). To je nenazadnje obvezna akcija vsakega LIFE-projekta. V septembru smo opravili eno takšnih izmenjav znanja in izkušenj. Dne 13. septembra 2017 nas je obiskala ekipa projekta DRAVA LIFE (LIFE14 NAT/HR/115), ki bo na hrvaški Dravi opravljala renaturacije rokavov – podobno kot smo to naredili mi. Na terenu smo si ogledali dva rokava – pri Mali vasi in v Markovcih pri Ptujju, naše goste pa so zanimale predvsem podrobnosti glede načrtovanja in izvedbe teh posegov. Pobudnik izmenjave je bil gospod Zdenko Kereša iz Hrvatskih vod.

Obisk dekanje Acharya Narendra Dev College

// besedilo: **Damijan Denac, David Kocman**, foto: **Damijan Denac**

V začetku septembra (4. 9. 2017) smo imeli posebno priložnost svoje delo v naravnih rezervatih predstaviti dr. Savithri Singh, dekanji univerze Acharya Narendra Dev College, ki spada pod Univerzo v Delhiju v Indiji. Savithri je navdušena ornitologinja in se je med strokovnim obiskom Slovenije odločila obiskati Iški morost in Škocjanski zatok. V Sloveniji je bila v okviru bilateralnega projekta na Institutu Jožef Stefan: »Ocena izpostavljenosti in vplivov na zdravje kot posledica onesnaženja zraka in Hg kontaminacije na obremenjenih območjih v Indiji in Sloveniji«. Obe območji sta jo navdušili, posebej pa Škocjanski zatok z izvrstnimi možnostmi za opazovanje ptic. Na terenu v Zatoku smo srečali dve skupini otrok, ki jih je vodila neutrudna Bojana, in naša gostja je učence nagovorila in poudarila pomen zavarovanih območij tako za varstvo narave kot za izobraževanje. Velikokrat je žal tako, da nam domače vrednote odstrejo šele tujci.

Nadzor projekta LIVEDRAVA

// besedilo in foto: **Damijan Denac**

V četrtek in petek, 21. in 22. septembra 2017, nas je obiskal prof. Mitja Kaligarič v vlogi monitorja projekta LIVEDRAVA. Obisk je bil namenjen zadnjemu nadzoru projekta pred oddajo končnega poročila in evalvacijo, kar opravi Evropska komisija. V četrtek je potekal nadzor v Ljubljani, v pisarni DOPPS, ki so se ga poleg monitorja udeležili Julijana Lebez Lozej, predstavnica MOP, mag. Smiljan Juvan in Alenka Kovačič z VGB Maribor, Agata Suhadolnik z VGP Drava ter ekipa DOPPS. Projekt nameravamo končati v roku in večina akcij je že zaključena. Po vzpostavitvi dodatnega dotoka vode v Naravni rezervat Ormoške lagune je zdaj naposled vode v lagunah dovolj in število ptic se je nemudoma povečalo. Tako smo bili v petek na terenskem ogledu priča pestri množici ptic. Prilagam zapis iz terenske beležke Luke Božiča (vrsta, št. osebkov): labod grbec 40, žvižgavka 10, konopnica 41, krehelj 153, mlakarica 38, dolgorepa raca 5, reglja 16, raca žličarica 66, tatarska žvižgavka 1, velika bela čaplja 10, siva čaplja 2, pritlikavi kormoran 2, črnovrati ponirek 1, mali ponirek 15, mokož 1, zelenonoga tukalica 9, liska 324, spremenljivi prodnik 1, kozica 2, pikasti martinec 1, zelenonogi martinec 1, ribji orel 1, belorepec 1, rjavi lunj 1, vodomec 1.

Izmenjava LIVEDRAVA & BIOSOURCE

// besedilo in foto: **Damijan Denac**

Naše sodelovanje s Parkom Ticino v Italiji se je začelo s pismom podpore njihovem odobrenemu projektu LIFE - gre za projekt BIOSOURCE (LIFE15 NAT/IT/989). Dne 18. in 19. oktobra 2017 nas je obiskala projektna ekipa v sestavi Fabio Casale (prvi IBA-koordinater v Italiji), Michele Bove in Cristina Poma. Prvi dan smo namenili predstavitvi našega dela v strugi reke Drave, ogledali smo si vse tri odprte rečne rokave in očiščena prodišča, na Ptujskem jezeru pa otoke za navadne čigre (*Sterna hirundo*) in ornitološko opazovalnico. Naslednji dan je bil namenjen Ormoškim lagunam in bodočemu Krajinskemu parku Središče ob Dravi. Gospod Jurij Borko, župan Središča, je goste prijazno povabil na degustacijo bučnega olja in izdelkov iz buč Oljarne Središče ob Dravi, ki so kolegom posebej teknil. Izmenjali smo si tudi publikacije, med katerimi je posebej impresiven njihov ornitološki atlas Parka Ticino. Od gostov smo prejeli riž, ki ga kmetje proizvajajo pod tržno znamko rezervata na način, prijazen do ptic v riževih poljih. Park Ticino je ogromno območje in upravlja kar z 92.000 ha, vzpostavili so svoj sistem certificiranja in "eko" znamk za kmete, kljub njihovi dolgi zgodovini (ustanovljen je bil leta 1974) pa so videli marsikatero dobro rešitev varstva narave in interpretacije tudi pri nas. Obojestransko nadvse koristna izmenjava.

Evropsko in osrednje azijsko partnersko srečanje BirdLife-a

// besedilo: **Damijan Denac**

BirdLife International (BL) je največje partnerstvo za varstvo narave na svetu. Kar 120 partnerskih organizacij združuje 3 milijone članov in dodatnih 7 milijonov podpornikov, daje delo 8.000 zaposlenim in upravlja skupaj s 4 milijoni hektarjev rezervatov. Aktivnosti BL ohranjajo ptice na 2.096 IBA-jih, med njimi so bili 903 IBA-ji neposredno ohranjeni zaradi dela partnerjev, med katerimi smo tudi mi. Nedavno (26. in 27. oktobra) je v Bruslju potekalo redno srečanje BL-partnerjev, t.i. »ECA (European and Central Asian) Partnership Meeting«. Glavne teme so bile med drugim pregled rezultatov ocene dela partnerjev BL, nove politične in gospodarske razmere v Evropi za delo BL in izzivi, povezani s tem, ter volitve v telesa BL. Vsi partnerji zveze BL so leta 2015 opravili podrobno evalvacijo lastnega dela po enotnih kriterijih. Obdelani rezultati so bili objavljeni in predstavljeni in BL je edina organizacija na svetu, ki za svoje partnerje opravlja takšno analizo in preverja, ali izpolnjuje stroge kriterije dela. Prvič doslej je bil v t.i. »ECA Committee« izvoljen tudi predstavnik DOPPS-a, ki zastopa partnerstvo v tej regiji in se ukvarja s strateškimi vprašanji partnerstva v regiji za uresničevanje vizije BL, ki je varstvo ptic, njihovih bivališč in biotske raznovrstnosti ter delo z ljudmi za trajnostno rabo naravnih virov. Takšna srečanja so predvsem priložnost za obnovitev stikov med partnerji in okrepitev volje ob spoznanju, da čeprav bivamo v različnih državah, živimo na istem planetu, skupaj pa je ta naša zveza edinstveno »zavezništvo varstva narave«, ki mu ni para. Bodimo ponosni na to in nadaljujmo z delom.

Delovna akcija v Iškem morostu

// besedilo: **Tanja Šumrada**, foto: **Peter Janjič**

Prostovoljci Ljubljanske sekcije smo v soboto, 4. novembra 2017, topel in lep jesenski dan preživeli v našem Naravnem rezervatu Iški morost na Ljubljanskem barju. Očistili smo del grmovne zarasti, opravili vzdrževalna dela na podestu, ki vodi do osrednje opazovalnice na učni poti, in poskrbeli za nekaj jesenskih opravil na območju rezervata. Veselimo se že ponovitve akcije v zgodnji pomladi.

Obmorski lan

// besedilo: Josip Otopal, ekipa NRŠZ, foto: Borut Mozetič

Po drugem sajenju pomembnih vrst slanuš na območju brakične lagune Škocjanskega zatoka so na posled le vzniknile prve rastlinice obmorskega lanu (*Linum maritimum*). Obmorski lan je submediteranska vrsta, ki v Sloveniji uspeva samo na Primorskem. Ta vrsta lana je trajnica, ki cveti od junija do oktobra, višek cvetenja doseže v juliju in avgustu. Uvrščen je na Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk Slovenije v kategorijo E – prizadeta vrsta. Edino rastišče tega rumeno cvetočega lana je na območju somornega travnika pri sv. Nikolaju v Ankaranu. Ko se je na tem območju število rastlin obmorskega lanu povečalo z nekaj deset na tristo, smo ob soglasju Zavoda RS za varstvo narave, območne enote Piran nabrali semena in jih posejali ob izlivnem delu Are.

Trajnostna mobilnost v Škocjanskem zatoku

// besedilo: Nataša Šalaja, foto: Aleš

Marsič

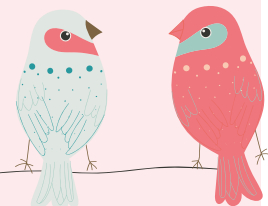
Poleg nove opreme in ureditev, izvedenih kot del projekta Mobilni kot ptice (kolesarnica, sistem za spremljanje prihodov in števila obiskovalcev), se na področju trajnostne mobilnosti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok letos lahko pohvalimo še z drugimi pridobitvami. Nadzorna služba je bogatejša za novo električno vozilo Renault Zoe, v pripravi pa je tudi naročilo za polnilnico za električna vozila, ki bo v naravnem rezervatu predvidoma vzpostavljena v začetku leta 2018. Sredstva za oboje je zagotovilo Ministrstvo za okolje in prostor upravljavcem zavarovanih območij iz Podnebnega sklada in nam tako omogočilo, da se lahko hitreje prilagodimo izzivom, ki jih prinašajo podnebne spremembe.

Posebna zahvala za finančno podporo na področju trajnostne mobilnosti gre tudi družbi Luka Koper, s katero je

DOPPS decembra sklenil sponzorsko pogodbo za nakup električnega delovnega vozila, namenjenega predvsem upravljanju in vzdrževanju poti in drugih površin v Škocjanskem zatoku, ki jih uporabljajo obiskovalci. Vozilo bo v uporabo predano v prvih mesecih leta 2018.

Z vsemi že uresničenimi in načrtovanimi pridobitvami bomo pri upravljanju Naravnega rezervata Škocjanski zatok v veliki meri sledili načelom trajnosti, hkrati pa tudi obiskovalce in širšo javnost spodbujali k uporabi naravi in okolju bolj prijaznih oblik mobilnosti. Družbi Luka Koper naj se zahvalimo še za donatorska sredstva, s katerimi so omogočili manjše preureditve in dopolnitve v centru za obiskovalce v Škocjanskem zatoku, ki je tako postal prijetnejši in prijaznejši za obiskovalce. Med drugim smo na teraso pri baru postavili novo sedežno garnituro, v notranjih prostorih pa uredili otroški kotichek in akvarij z živalskimi in rastlinskimi vrstami, ki živijo v sladkovodnem močvirju Škocjanskega zatoka.

Vpišite se v e-skupino Ljubitelji ptic

Če želite prejemati naša obvestila o društvenih dogodkih ali prispevati svoje izkušnje oziroma mnenja, povezana s pticami in naravo, če želite prebrati, kakšne dogodivščine so izkusili drugi člani društva, si ogledati njihove fotografije ipd., potem vas vabimo, da se vpišete na skupino Ljubitelji ptic, in sicer na ljubitelji-ptic-subscribe@yahoogroups.com.

Slovensko morje – življenjsko okolje delfinov in ptic

// besedilo: **Maja Rehar**, Društvo Morigenos, foto: **Tilen Genov**

V soboto, 7. oktobra 2017, ob Dnevu habitata in Svetovnem dnevu živali, je društvo Morigenos (slovensko društvo za morske sesalce) v sodelovanju z DOPPS v Škocjanskem zatoku organiziralo multimedijsko predstavitev, kjer je članica društva Morigenos, Petra Podlesek, predstavila življenje delfinov v slovenskem morju in morske ptice ter kako se v naravi srečujejo drug z drugim in si pomagajo pri iskanju hrane. Udeleženci so tako lahko natančneje spoznali delfina vrste velika pliskavka (*Tursiops truncatus*), ki živi v našem morju. Poleg morskih sesalcev so spoznali tudi nekaj vrst ptic, kot so sredozemski vranjek (*Phalacrocorax aristotelis*), navadna čigra (*Sterna hirundo*), predstavili pa so tudi strmoglavca (*Morus bassanus*), ki so ga leta 2014 v društvu Morigenos opazili in tudi prvič fotografirali. Obe društvu, tako DOPPS kot Morigenos, si močno prizadevata za čim manj onesnaženo okolje, zato smo se na predstavitvi dotaknili tudi te tematike – onesnaženosti morja predvsem s plastiko, ki ogroža prebivalce našega morja, kot tudi drugih morij po svetu. Takšen predstavitve so izredno pomembne, saj z njimi hkrati ozaveščamo ljudi o pravilnem ravnanju z odpadki in varovanju našega skupnega okolja. Po predstavitvi je sledil še prijeten sprehod po Škocjanskem zatoku.

Jesenski dan odprtih vrat v Škocjanskem zatoku

// besedilo: **ekipa NRŠZ**, foto: **Bia Rakar, Tadeja Oven, Tomaž Mihelič**

Na zadnji septembrski dan je Naravni rezervat Škocjanski zatok s širokim nasmehom ponovno odprl svoja vrata. Celodnevni dogodek je potekal v sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije. Skupaj smo pripravili obročkanje ptic za obiskovalce, ki so lahko od blizu videli in spoznali številne zanimive vrste ptic. V osrednji opazovalnici so ornitologi s pomočjo spektivov obiskovalcem pokazali živalski svet območja. Obiskovalci so na stojnicah lahko preizkusili in kupili dobrote lokalnih ponudnikov (Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, Hiša de Rin), preizkusili optično opremo Optics Trade in odkrili lepote Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera. Za najmlajše je v otroškem kotičku poskrbela ekipa Fructala z maskoto Fructal Pingo. V maneži pri hlevu smo tudi tokrat imeli štiri brezplačne delavnice s kamarškimi kobilami. Otroci so z navdušenjem spoznali naše kobile, pomagali pri njihovi oskrbi in krajši čas tudi jahali. Organizirali smo tudi brezplačen vodeni ogled Škocjanskega zatoka, ki so se ga udeležili številni obiskovalci. V trgovinici centra za obiskovalce smo pripravili prav posebno ugodne ponudbe izdelkov.

Zeleni nahrbtnik in zmajček Jurček

// besedilo: **Matjaž Morgan**, Društvo prijateljev mladine Koper (DPM Koper), foto: **Irena Morgan**

V petek, 13. oktobra 2017, je Društvo prijateljev mladine Koper v sodelovanju z DOPPS-om v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok otrokom iz Vrtca Ankaran predalo Zeleni nahrbtnik z ekološkimi nalogami in maskoto programa zmajčka Jurčka. Predaja Zelenega nahrbtnika poteka v okviru ekološkega programa, ki ga že več let zapored uresničuje Društvo prijateljev mladine Koper. Otroke je pred rezervatom pričakala Bojana Lipej, jim predstavila Škocjanski zatok, povedala, zakaj je pomemben, in skupaj z otroki našela živali, ki jih srečamo v rezervatu. Odpeljala jih je do prve opazovalnice, kjer so se pogovarjali o pticah selivkah, in jim predstavila pripomočke, s katerimi opazujemo ptice. Osrednji del dogodka je bil posvečen predaji Zelenega nahrbtnika in nalog, ki jih bodo otroci opravili med obiskom zmajčka Jurčka v njihovi enoti. Med predajo je iz nahrbtnika skočil zmajček Jurček, otroke nagovoril in jih prosil, ali lahko za nekaj časa ostane v njihovem vrtcu na obisku in z njimi skozi igro skrbi za naravo in okolje. Sledila je himna Zelenega nahrbtnika, ki so jo otroci zapeli skupaj z Matjažem Morganom. Po predaji so otroci pod strokovnim vodstvom Bojane Lipej skozi line z daljnogledi opazovali in spoznavali ptice. Tako je zmajček Jurček v šolskem letu 2017/18 začel svojo letno pot po vrtcih Občine Ankaran in Mestne občine Koper.

Mreženje v Škocjanskem zatoku – za ekološko povezanost in zeleno infrastrukturo

// **Tina Trampuš**, Zavod RS za varstvo narave, območna enota Piran, foto: **arhiv ZRSVN**

Letos septembra smo se ponovno srečali na slovenski obali v okviru Tedna sredozemske obale. Medtem ko smo ga v 2016 posvetili povezanosti (povzetki v publikaciji »Priložnost za povezovanje«) in v Škocjanskem zatoku zaključili z dnevom odprtih vrat zavarovanih območij, smo letos v Zatoku kar začeli. Prvi dan smo imeli mednarodno delavnico na temo, ki se ji posvečata Strategija EU za alpsko regijo in njena akcijska skupina 7 pod vodstvom Zavoda RS za varstvo narave in Bavarskega ministrstva za okolje. 49 predstavnikov iz Slovenije, Italije, Avstrije in Hrvaške si je v poglobljeni in živahni razpravi izmenjalo stališča in opredelilo ideje glede možnosti ohranjanja ali vzpostavljanja zelene infrastrukture ter sodelovanj v prihodnje. Veseli nas, da smo delavnico, ki je potekala s podporo projekta AlpGov, organizirali prav v Škocjanskem zatoku, ki z učinkovitim upravljanjem izkazuje vse glavne značilnosti zelene infrastrukture, vključno z ohranjanjem biotske raznovrstnosti ter večfunkcionalnosti območja.

publikacija: http://www.zrsvn.si/dokumenti/73/2/2017/Zbornik_feb2017_4584.pdf

AlpGov: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=64&id_informacija=871
delavnica: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=73&id_informacija=888

Izdelava gnezdilnic v Škocjanskem zatoku

// besedilo: **Ksenija Pfeifer**, OŠ Elvire Vatovec Prade, foto: **Bojana Lipej**

V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok je 16. septembra potekala delavnica izdelave gnezdilnic za učence 7. razreda OŠ Elvire Vatovec Prade v okviru izbirnega predmeta likovno snovanje. Učenci so prisluhnili predavanju o pticah, skrbi za njih in odgovornosti do ptic in do okolja. Ogledali so si primere valilnic in njihovo pravilno namestitve. Nato so si izdelali lastno gnezdilnico in jo po zaključku tudi odnesli domov. Odločitev, za katero vrsto ptice bo izdelana gnezdilnica, je bila enotna, in to je bil plavček (*Cyanistes caeruleus*). Učenci so pri postopku sestavljanja najprej spoznali, zakaj so potrebne gnezdilnice in kako lahko z njimi pomagamo pticam, kakšen material je najprimernejši, kako jo pravilno namestimo in kako jo vzdržujemo. Pri izdelavi so se nam pridružili tudi nekateri starši. Po zaključku so vsi učenci obljubili, da bodo redno spremljali dogajanje okoli gnezdilnic in v to spremljanje vključili tudi svoje brate, sestre, starše in stare starše.

Evropski teden mobilnosti 2017

// besedilo in foto: **Bojana Lipej**

V okviru Evropskega tedna mobilnosti in v sodelovanju s Kolesarsko mrežo Obala smo 17. septembra že drugič zapored organizirali kolesarski izlet »S kolesom po Porečanki v Škocjanski zatok« z namenom spodbujanja uporabe okolju prijaznih načinov mobilnosti in ozaveščanja lokalnega prebivalstva o varovanju okolja. Dogodek je bil izveden s finančno podporo Mestne občine Koper v okviru njihovega programa za spodbujanje promocije varstva okolja na območju Mestne občine Koper.

Projekt Kras.Re.Vita

// besedilo: **Primož Kmecl**

S 1. oktobrom se je začel projekt Kras.Re.Vita, ki ga financira Evropska unija - Evropski sklad za regionalni razvoj, vodi pa Notranjski regijski park. Naše društvo je v tem projektu partner z majhnim, a pomembnim deležem. Drugi partnerji projekta so še Zavod RS za varstvo narave, Zavod Znanje Postojna, občina Postojna in občina Logatec. Daljši naslov projekta je "Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju". Morda najpomembnejša aktivnost projekta je renaturacija dvojnega okljuka Beli breg na Cerkniskem jezeru, kar bo podaljšalo čas zadrževanja vode in obenem pozitivno vplivalo na nekatere vrste ptic na jezeru, predvsem kostanjevko (*Aythya nyroca*). Potekala bo še cela vrsta drugih aktivnosti, kot so čiščenje zaraščajočih se površin, obnova življenjskega okolja velikega pupka, hribskega urha, kosca, pisane penice, travniške morske čebulice in navadnega netopirja, opravljanje in usmerjanje pozne košnje travnikov itd. Poleg tega bo projekt zagotovil sredstva za ureditev dveh interpretacijskih centrov (Ravbarjev stolp in Dolenje jezero) ter ureditev učne poti na Planinskem polju. Koordinator projekta Na DOPPS je Primož Kmecl.

NR Ormoške lagune obiskali dijaki II. gimnazije Maribor

// besedilo in foto: **Tilen Basle**

V petek, 17. novembra 2017, nas je v NR Ormoške lagune obiskala skupina dijakov II. gimnazije Maribor pod vodstvom profesorice Zdenke Keuc. Dijaki so se seznanili z delom v naravnem rezervatu in se za dan tudi preizkusili v praktičnih veščinah dela naravovarstvenega nadzornika v rezervatu. Namen obiska je bil priprava na uresničevanje evropskega projekta Erasmus+ »Never lose your soul«, ki bo v prihodnjih letih povezal dijake in strokovnjake iz več evropskih kot tudi nekoliko bolj oddaljenih držav. Kaj bomo na društvu skupaj s slovenskimi dijaki in mladimi ornitologi ušpičili v prihodnje, pa vam zaupamo v prihodnji številki revije Svet ptic, dogovorjeno?

SIVA ČAPLJA (*Ardea cinerea*)
foto: Matej Vranič

na triglav

po papir

MOORIM

✓ BREZLESNI PAPIRJI	✓ FOTOKOPIRNI PAPIRJI
✓ BARVNI PAPIRJI	✓ EMBALAŽNI KARTONI
✓ STRUKTURNI PAPIRJI	✓ PREVLEČNI PAPIRJI
✓ METALIZIRANI PAPIRJI	✓ SAMOKOPIRNI PAPIRJI
✓ RECIKLAŽNI PAPIRJI	✓ PAUS
✓ SAMOLEPILNI PAPIRJI	✓ KUVERTE
✓ ENOSTRANSKO PREMAZNI	✓ VREČKE
✓ OBOJESTRANSKO PREMAZNI	✓ IN ŠE MNOGO DRUGEGA ...

Triglav papir d.o.o.
Zvezna ulica 2a
1000 Ljubljana

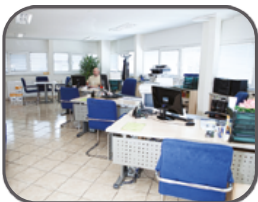
01 520 27 30
01 520 27 32

info@triglav-papir.si

www.triglav-papir.si

več na www.triglav-papir.si

*Tiskano na NEO MATT